

1

ВОЖЫК

• Нашы святы

«Спораўскія жарты»

«Дубінскія жартачкі»

• Эксклюзіў!

Унікальная карта
«Гумарыстычныя
далягяды.
Віцебшчына»

• Персона

Янка СІПАКОЎ:
«Пераходзячы
на іншую працу,
я плакаў
па «Вожыку!..»

• Паэзія

Мікола МАЛЯЎКА
Уладзімір ПРАВАСУД
Міхась ПАЗНЯКОЎ

2011

Слова рэдактара

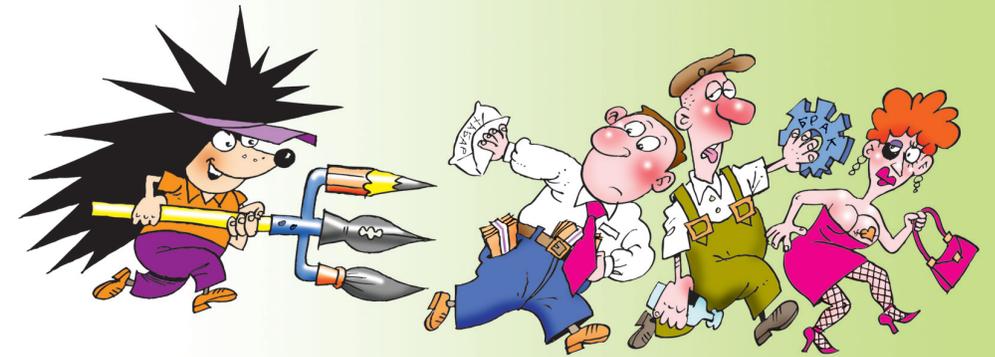
Паважаныя сябры!
Ці любіце вы анекдоты? Мяркую, што так.
Бо той, хто любіць гумар, не можа не любіць і анекдот. Дарэчы, тэрмін «анекдот» упершыню быў ужыты яшчэ ў Візантыі ў XI стагоддзі ў дачыненні да «Тайнай гісторыі» Пракопія Кесарыйскага. Пазней да анекдота адносілі кароткія апавяданні пра навучальныя здарэнні з вядомымі гістарычнымі асобамі. Што цяпер уяўляе сабою анекдот, тлумачыць не трэба.

Дык вось, як вядома, анекдот — гэтае кароткае апавяданне пра незвычайную падзею, сітуацыю, рысу характару ці ўчынак чалавека, нараджаецца з жыцця. Відаць, у кожнага з нас была такая сітуацыя, калі так і хацелася ўсклікнуць: «Ну, проста анекдот!» А што ўжо казаць пра рэдакцыю «Вожыка»? У нас анекдоты здараюцца штодзень.

Вось, напрыклад, заходзіць у рэдакцыю адзін наведвальнік і пытаецца: «А чаму ў вас тут такія рогат?» «Дык працуем!» — адказваем. Бачым здзіўлены позірк. Даводзіцца тлумачыць: «Мы ж вожыкаўцы. Гумар — гэта наша работа. Смяёмся — значыць, працуем. Калі ж у рэдакцыі цішыня — значыць, адпачываем». Хіба не анекдот?

Ці яшчэ такая гісторыя. Зноў у рэдакцыі чарговы наведвальнік. Прынёс вершы. Гутарым з ім, распытваем пра тое-сёе. Ён тым часам паціху асвойваецца, пільна ўглядаецца ў нашы твары. І затым, глядзячы на нашага рэдактара літаддзела Казіміра Камейшу, вядомага пісьменніка, ціха пытаецца: «А вы, відаць, Камейша?» «Камейша», — спакойна адказвае той. «А што, падобны, — настанавляе той, крутнуўшы галавою. — Падобны». Як тут зноў не зарагатаць?.. Гэтае рэдактарскае слова я пішу напярэдадні Новага года. І хоць альманах выйдзе ўжо ў наступным годзе, пажаданні ўсё роўна просяцца на паперу. Тым больш, што добрае слаўцо, як кажуць, лепш, чым піўцо. Словам, хочацца паджадаць вам, шанюныя чытачы, каб пад вашу навагоднюю ёлку Дзед Мароз прынёс цэлы мех смеху, добрага настрою, усмешак і каб іх хапіла на ўсё 2011 год, каб вас цешылі дасціпныя анекдоты і жарты. Дзякуй за вашу падтрымку, спагаду і словы ўдзячнасці. Дзякуючы ім, «Вожык» жыве. І будзе жыць. Нарадзіўшыся ў суровы 1941 год, ён рыхтуецца адзначыць свой слаўны 70-гадовы юбілей. Усміхайцеся на здароўе!
І будзьце разам з «Вожыкам»!

Юлія ЗАРЭЦКАЯ.

БУДЗЬЦЕ РАЗАМ З «ВОЖЫКАМ»!

Гэтыя словы мы не стамляемся паўтараць вам,
нашы паважаныя чытачы і падпісчыкі!
Нагадаем, што падпісацца на «Вожык» № 2 за 2011 год
(выйдзе ў ліпені наступнага года)
можна ў любым паштовым аддзяленні
(у тым ліку і да запатрабавання),
а таксама ў магазінах РУП «Белсаюздрук»
(дарэчы, значна танней).

У розніцу «Вожык» можна набыць — у абмежаванай колькасці —
толькі ў Мінску ў магазінах № 18
(станцыя метро «Плошча Перамогі», падземны пераход)
і № 27 «Глобус» (вул. Валадарскага, 16).
Але самы лепшы, надзейны спосаб заўсёды быць разам
з «Вожыкам» — гэта падпісацца на альманах.
Да сустрэчы ў наступным годзе!

ВОЖЫК

Альманах сатыры і гумару

У нумары:

Паэзія.

Мікола МАЛЯЎКА. Вясёлыя ногі. Баксёр. Бацяны. Як Ваня зубы замачыў. Гарэм. *Вершы*. . . 3

Проза.

Ганад ЧАРКАЗЯН. Цешчын допыт. Адкрыты ліст усім папугаям. Сабака. Куфэрак. *Гумарыстычныя аповяданні*. 6

Карта «Гумарыстычныя далягляды. Віцебшчына». 12

Вернісаж.

Малюе Аляксандр **КАРШАКЕВІЧ** 22

Паэзія.

Міхась ПАЗНЯКОЎ. Ці не рана да класікаў? Бяда. Сповідзь халасцяка. Што рабіць? Не кашу, не сею. Прызнанне. *Пароды*. 26

Проза.

Янусь МАЛЕЦ. Строгая камісія. Пераўвасабленне. Чарчнё. А мог жа спазніцца... *Гумарэскі*. 29

Паэзія.

Уладзімір ПРАВАСУД. Навіна. **Уладзімір ПАЎЛАЎ.** Упершыню. **Іван ЛАГВІНОВІЧ.** Хітры Тхор. **Лявон АНЦІПЕНКА.** Ява і сон рэвізора. **Сяргей ПРЫЕМКА.** Слон. **Яўген ЗЯЛКОУСКІ.** Кіслы яблык. **Мікалай ДЗЯНІСАЎ.** Захмялелы Заяц. *Байкі*. 33

Персона.

Янка СІПАКОЎ: «Пераходзячы на іншую працу, я плакаў па «Вожыку!..». 38

Пяром і пэндзлем.

Віктар ЛОУГАЧ, **Міхал ШУЛЬГА,** **Кастусь КАРНЯЛЮК,** **Віктар САЛАНЕЦ,** **Сяргей ТКАЧОЎ,** **Васіль ДЗЯМБІЦКІ,** **Дунька ШЫП.** Думкі ўголас. 43

Нашы святы.

Спораўскія жарты. На вяселлі ў Дубіне гулялі ўсе! . . . 48

Проза.

Алесь КОЗЕЛ. 3 жыцця вясковага. *Замалёўкі* . . . 51

Сам-насам з Парнасам.

Павел САКОВІЧ, **Яўген ХВАЛЕЙ,** **Расціслаў БЕНЗЯРУК,** **Пятро РАДЗЕЧКА,** **Уладзімір МАЗГО.**

стар. 4

стар. 11

стар. 38

стар. 50

«Вожык» — альманах сатыры і гумару

№ 1 (1477), 2011 год.

Выдаецца з кастрычніка 2009 года (часопіс сатыры і гумару «Вожык» — з ліпеня 1941 года). Рэгістрацыйны № 520.

Выходзіць адзін раз у паўгоддзе.

Заснавальнік — Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, РВУ «Літаратура і Мастацтва».

Галоўны рэдактар Юлія ЗАРЭЦКАЯ.

Рэдакцыйная калегія:

Анатоль АКУШЭВІЧ,
Сяргей ВОЛКАЎ,
Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ,
Мікола ПРГЕЛЬ,
Тамара ДАНИЛЮК,
Валянціна ДУБРОВА,
Юлія ЗАРЭЦКАЯ,
Казімір КАМЕЙША,
Алег КАРПОВІЧ,
Уладзімір МАТУСЕВІЧ,
Міхась ПАЗНЯКОЎ,
Павел САКОВІЧ,
Уладзімір САЛАМАХА,
Васіль ТКАЧОЎ.

Рэдакцыя:

Казімір КАМЕЙША,
Павел САКОВІЧ
(*аддзел літаратуры*),
Аляксандр КАРШАКЕВІЧ
(*мастацкі аддзел*).

Эпіграмы. **Вольга САКАЛОВА**. Кліча Парыж. *Сама-пародыя*. **Анатоль ЦЫРКУНОУ**. Каменьчыкі з-за па-зукі. **Уладзімір СКАРЫНКІН**. Эпітафіі. 58

Вясёлая пошта.
Дзмітрый ДЗЕМІДОВІЧ. Дэмагог. **Алена ЖЫХА-РАВА**. Свята напаказ. **Мікола МАСКЕВІЧ**. Сумны сказ пра Васіля. **Тамара БАРАДЗЕНАК**. Скарга. **Ала ДЗІКАЯ**. Клятва алкаголіка. **Надзея ПАЛЯК**. У чаканні. **Вера МІХНО**. Сама па сабе... **Эльвіра ЯРЧАК**. Беражыце мужчын! **Іван ВАЛЬЧЭУСКІ**. Спатканне пад сталом. *Вершы*. **Валянціна ЕРМАКОВА**. Памылка. **Аляксандр МАТОШКА**. Луіс Альберта. **Ігар ПРАКАПОВІЧ**. Дзіўная вёска. **Пятро БУРСЕВІЧ**. Запрашэнне на вяселле. **Ілья ШАХРАЙ**. Больш не хаджу... **Пётр МЕРГЕС**. Пакутніца. **Уладзімір ШУЛЯКОУСКІ**. Як унук дзеда перавыхваў. **Таццяна ДЗЕМІДОВІЧ**. Няма калі... *З натур*. **Сяргей УКРАЇНКА**. Усмешкі. **Уладзімір ДАНИЛЮК**. Амаль анекдатычнае. . . 60

Калючык.
Павел САКОВІЧ. Ветлівая вандроўніца. *Казка-загадка*. **Міхась МІРАНОВІЧ**, **Лёля БАГДАНОВІЧ**, **Улад СКАМАРОХ**, **Вольга ЛАБАЖЭВІЧ**. Загадкі. **Уладзімір МАЦВЕЕНКА**. Лічылькі. **Міхась ПАЗНЯКОУ**. Скорагаворкі. **Ніна ГАЛІНОУСКАЯ**. Гуляюць дзеці ў снежкі. **Лідзія АНДРЭВА**. Дамок. **Альдона НАУЧАНКОВА**. Храбры заяц. **Генадзь ПЯТРОУСКІ**. Парада. *Вершы*. 68

Класікі смяюцца.
 Боская моц (да 115-годдзя Кандрата Крапівы) . . . 76

Проза.
Іван АНОШКІН. Верце хлусу! **Валянцін КРЫЖЭВІЧ**. Кенгуру. **Міхась СЛІВА**. Кадравае пытанне. **Вянядзіт БЯРБЕГА**. Мацей думае. **Леанід ЛЕВАНОВІЧ**. Штэкер, альбо Як дзед Аўхім асвойваў мабільнік. **Барыс КАВАЛЕРЧЫК**. Люблю рэкламу! **Васіль НАЙДЗІН**. Гарачая любоў. **Мікола ДУБОУСКІ**. Хацелася сала... **Аляксея КАУКО**. Вось і вер прыкметам!... *Гумарэскі*. 80

Студэнцкая гумарына.
Ірына ДЭЙ. Як мы пераязджалі... **Сяргей ЛАПЦЕНАК**. Кажуць студэнты... 86

«Вожык» на сцэне.
Юрый ЗЯНЬКОУ. Знаўцы. *Міні-сцэнка*. **Віктар САБАЛЕУСКІ**. Няўдалы эксперымент. *Верш*. **Вячаслаў ВОЛЬСКІ**. Хвост каметы Галія. *П'еса ў адным акце*. **Людміла ЮШЫНА**. Прыдумкі вясёлай кумкі. **Генадзь АУЛАСЕНКА**. Аб шкодзе палявання. Каб нічога не згубіць *Анекдот рыфмаваны*. **Міхась УЛАСЕНКА**. Прыпеўкі. 89

Імёны і даты 93
Віншuem! 95
Анекдоты 96

На вкладцы: *малюнак Алега ГУЦЮЛА*.

стар. 64

стар. 75

стар. 84

стар. 91

Рэдактар стылістычны
 Ірына КАЧУРКА.
Камп'ютарная вёрстка
 Алена МАКАРЭНКА.

Адрас рэдакцыі:
 220005, Мінск,
 праспект
 Незалежнасці, 39.

E-mail: a.vojik@yandex.ru

Тэлефоны:
галоўнага рэдактара,
аддзела літаратуры,
мастацкага
аддзела — 284-84-52,
бухгалтэрыі — 284-66-72,
факс — 284-84-61.

Рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Перадрукоўваючы матэрыял, трэба абавязкова спасылацца на «Вожык». Разглядаюцца рукапісы, надрукаваныя на машынцы або набраныя на камп'ютары. Аўтары публікацый нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць матэрыялы, не падзяляючы пазіцыю і думку аўтараў.

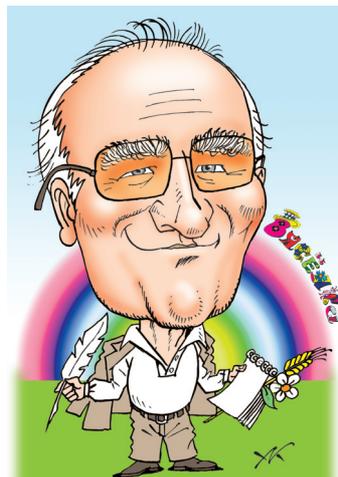
Падпісана да друку
 10.01.2011
 Формат 70x90 1/16.
 Афсетны друк.
 Папера афсетная.
 Ум. друк. арк. 7,02
 Ул.-выд. арк. 9,13
 Тыраж 1954 экз.
 Зак. 77

РУП «Выдавецтва
 «Беларускі Дом друку».
 220013, Мінск, праспект
 Незалежнасці, 79.
 ЛП № 02330/0494179
 ад 3.04.2009.

© «Вожык», 2011

● Паэзія

Няма, відаць, патрэбы знаёміць чытача
з аўтарам гэтай вершаванай нізкі.
Імя Міколы МАЛЯЎКІ ў літаратуры вядомае
і даросламу, і дзіцячаму чытачу.
З гумарам паэт таксама сябруе даўно,
яшчэ са студэнцкіх гадоў.
Гумар у яго своеасаблівы,
з «мікалаеўскім» (маецца на ўвазе
родная вёска Мікалаеўшчына) каларытам.
У гэтым няцяжка пераканацца,
прачытаўшы і новыя творы
Міколы Аляксандравіча.

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Мікола МАЛЯЎКА

Вясёлыя ногі

Гучала музыка ў зале.
Падвыпіўшы трохі,
О, як яны танцавалі,
Вясёлыя ногі!

Дзівіліся ўсе на банкце:
Не чулі падлогі,
А пырхалі, як у балеце,
Вясёлыя ногі.

Настрой падымала пляшка,
Не млелі ад змогі –
Грымелі абцасамі цяжка
Вясёлыя ногі.

І не сваімі нагамі
Праз ямы-парогі
Вярталіся к жонцы кругамі
Вясёлыя ногі.

Дарэмна чакалі іх дома.
Не бачаць дарогі –
І спяць у кустах нерухома
Вясёлыя ногі.

Баксёр

Затрымаўся зяць,
Не падаў дамоў і знаку.
І на двор гуляць
Вывеў цесць яго сабаку.

Збруя дарагая,
Павадок – напята:
Дзеда ён цягае,
Той баксёр пракляты.
Дзед ліпіць
ледзь-ледзь
Дый яшчэ накулывае, –
І не зразумець,
Хто каго

прагульвае.
Падказаў сусед,
Гледзячы з балкона:
– Ты сабаку, дзед,
Прывяжы да кліёна!..
Аж са скуры лезе,
Да камля прыпята,
Вые, як у лесе,
Той баксёр пракляты.
Зноўку дзед упрэў,
Сварыцца з суседам,
Бегае між дрэў
За сабакам следам.

А баксёр, відаць,
Сам паспагадаў старому –
І адпачываць
Пацягнуў яго дадому.

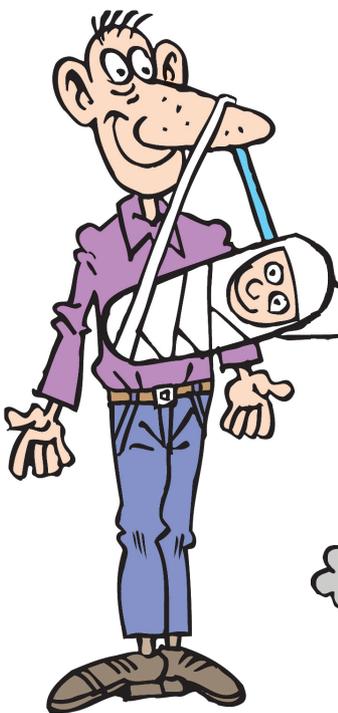

Бацяны

Любяць працаваць
і выпіць любяць
Мікалаўцы як адзін.
Бацянамі называюць людзі
Нашых хлопцаў і мужчын.

Не крыўдуюць, ведаю, а самі
Пасміхаюцца яны:
«Мікалаўцы з доўгімі насамі,
Дык і праўда – бацяны!»

Дадаюць загадкава,
з усмешкай,
Каб здаўмеўся сам ён,
госць:

«І да носа доўгага, канешне,
Нешта доўгае ў нас ёсць».

Любяць бацяны
начны занятак,
Закалыхвай толькі плач –
Падкідае цешчы бацянатак
Мікалаўскі зяць-насач.

А калі не верыце, дык самі
Прылятайце ў добры час –
Выпіць, і памерацца насамі,
І згуляць вяселле ў нас.

Як Ваня зубы замачыў

Уставіў Ваня зубы,
Спыніўся каля крамы –
Румяны, пышначубы
І зубы – як рэклама.

З палучкі ўзяў «Зуброўку»,
Сказаў пры ўсім народзе:

– Я замачу абноўку,
Каб не ржавела ў роце!..

Забавіўся з сябрамі,
Хвалілі:
– Во мужчына!
З бліскучымі зубамі
Не Ваня, а карціна!..

Спачатку цалаваўся,
А захмялелі ногі –
Да слупа ён чапляўся,
Крычаў:
– Сыдзі з дарогі!..

Як вярнідуб, здаровы,
Ды сам з дарогі збочыў –
І ноч у нейкім рове
Праспаў, заліўшы вочы.

Прачнуўся ён, памяты,
Пасля ў халодным поце,
Глядзіць –
Няма зарплаты,
Няма зубоў у роце.

– А ўсё яна, «Зуброўка»! –
Кляне ў бутэльцы змея. –
І сапраўды абноўка
Цяпер не заржавее...

Пабрыўся дома чыста,
Адшараваўся ў ванне –
І зноў назад, к дантысту,
Пайшоў па зубы Ваня.

Гарэм

З-пад Капыля мужык Яфрэм
Пачуў аднойчы пра гарэм.
І пазайтросціў, п'яны,
Турацкаму султану:
«Ого!
Шчаслівы, гад, з пляёнак.
У тым гарэме –

Сорак жонак,
Калі яшчэ не болей.
Чаму не жыць
З такою доляй?
А тут —
Адна Альжбета,
І то сварлівая кабета».

У тую ж ноч адбыўся цуд:
Яфрэм папаў у райскі кут.
Сядзіць на троне гарбаносы,
Як турак, без ніякай позы,
Нібы за морам-акіянам
І нарадзіўся ён султанам.
І ёсць, галоўнае, гарэм.
У твар не ведае Яфрэм
Усіх дзяўчат,
Усіх жанчын.
А ён, Яфрэм, —
Адзін.
Як вінаграду гронкі,
На шыі віснучь жонкі,
І кожнай хочацца пяшчоты.
Без сну,
Ад катаржнай работы
Схуднеў Яфрэм,
Запалі вочы —
Баяцца стаў мядовай ночы.
Як тут не ўпасці духам?
Лягчэй хадзіць за плугам,
Лягчэй махаць касою,
Чым так,
Апоеным красою,
Ляжаць без сіл —
З адною,
Калі гарэм віруе за спіною.
І не жадае ўжо Яфрэм,
Ды папаўняецца гарэм:
Вязуць дзяўчат,
Вязуць жанчын.
А ён, Яфрэм, —
Адзін.
Пачаў маліцца, утралены:
«О Божа мілы!
Збаў ад трона.

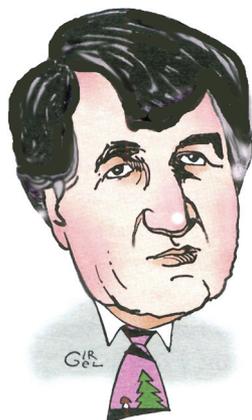
І разгані гарэм пракляты,
Вярні мяне дахаты!..»

З-пад Капыля
Яфрэм спрасонку
Жахнуўся, не пазнаўшы жонку.
Падумаў,
Новая — з гарэма.
І закрычаў ад страху нема.
«Чаго дзярэшся ў ложку, —
Чуе, —

Як грэшнік,
што ў смале начуе?
Яшчэ не пекла гэта,
А я —
Твая Альжбета».

Працверазеў Яфрэм, і свежы,
Аблагіў жонку па-мядзведжы —
І за яе,
Адну,
Увесь гарэм
Аддаў з удзячнасцю Яфрэм.

*У кожным сапраўдным творы
заўсёды адчуваеш і асобу
самога аўтара. Нават у рытме,
інтанацыі, у тым, якім чынам
само слова становіцца ў сказ,
заўсёды бачыцца пэўная
залежнасць ад характару
творцы. На гэтай думцы
я злавіў сябе, чытаючы,
а потым ужо і перакладаючы
аповяданні Ганада ЧАРКАЗЯНА.
Падахвочвалі мяне і сам стыль,
з алегарычным намёкам,
цёплым інверсійным
разбегам слова, загадкавым
прыўсмахам у падтэксце.
Простая, нават часам
не вартая ўвагі звычайнасць,
дзякуючы асобе аўтара,
пачынае набываць
рысы незвычайнасці.
Але самае галоўнае,
што аўтар запрашае нас,
знаёмячы са сваімі героямі,
не толькі пасмяяцца,
але яшчэ і задумацца
над тым, як узнікае
ў жыцці смешнае...
Казімір КАМЕЙША.*

Ганад ЧАРКАЗЯН

Любы неканфліктны зяць можа аднойчы стацца канфліктным. Гэта каму як пашанцуе. Вось ён вярнуўся, наш зяць, дамоў з добрай спадзеўкай на адпачынак, каб заўтра бадзёра распачаць свой новы працоўны дзень. Ён спакойна заходзіць у кватэру. Пятроўну (цешчу) і жонку, як заўсёды, бачыць перад тэлевізарам.

– Прысядзь, – кажа цешча.

І зяць думае ўжо, як бы гэта ды не прысесці.

– Стаміўся, Пятроўна, не хачу, тэлевізар – гэта не маё...

– Сядзь! – ужо патрабуе цешча.

Не паслухацца – боязна. Яны ўдваіх, а ён адзін. Са-дзіцца. Паказваюць футбол. І вась у самы цікавы момант Пятроўна раптам паварочваецца да зяця:

– Скажы, зяцёк, калі пачнецца вайна, што будзеш рабіць?

Зяць здзіўленымі вачыма глядзіць на яе:

– Якая вайна, Пятроўна?

– Звычайная вайна, калі немцы прыйдуць, – развівае цешча сваю думку.

– Немцы больш ніколі не прыйдуць, – даволі сур'ёзна кажа зяць.

– Ну, добра, дапусцім, не немцы, а амерыканцы ці французы. Што тады? – працягвае цешча допыт, не звяртаючы ўвагу на перадачу. Ёй ужо не да футбола.

Зяць падазрона глядзіць на яе: раптам з кабетай штосьці здарылася. На жаль, нічога новага ў паводзінах цешчы не бачыць. Усё тут даўно знаёмае.

– Я адразу ваяваць пайду, другога выйсця няма. Трэба ж некаму абараняць вас... – зяць хоча зразумець, на што намякае цешча, і яму робіцца нават цікава. Можа, і сапраўды прыдумала якое-небудзь глупства?

— Як гэта так, а жонка? — не супакойваецца цешча.

Дзіўна, што ў гэтую размову не ўмешваецца жонка. Яе вочы гараць.

— Яна не горшая і не лепшая ад усіх, а ваваць трэба, — даказвае сваю праўду зяць.

— Які ж ты муж! — падымаючыся з канапы, абураецца цешча.

Зяць хоча запырэчыць, але яна перабівае.

— Значыць, ты яе не кахаеш? — задае, відаць, сваё галоўнае пытанне цешча.

— Не, не і не! — адказвае зяць і чуе, як падлога хістаецца пад нагамі, а вакол робіцца сумна і пуста.

— Вось! Я так і думала! А ты, дурніца, казала, што ён цябе кахае, — звяртаецца цешча да дачкі з выглядам чалавека, які, рызкуючы жыццём, выратаваў незнаёмага чалавека з агню і пажару...

Зяць «адпачыўшым» ідзе ў другі пакой і думае, што калі ты жывеш з цешчай, яна абавязкова калі-небудзь прыпрэ цябе да сценкі вась такімі пытаннямі.

— Для поўнага шчасця мы купім папугая, і хай твая мама трэніруецца на ім, — кажа муж жонцы, якая не прамовіла ні слова за час «цешчынага допыту».

— Ты маеш рацыю, дарагі... А ты мяне кахаеш? — спытала жонка і пшчотна абняла ашаломленага мужа...

у клетцы. Кажуць, так і павінна быць. Апошняя падзеі паказалі, што маё шчасце — гэта клетка. Маё выратаванне — таксама яна. Прычынай гэтага ліста сталі паводзіны Трыфана ў апошні час.

Але давайце пазнаёмімся. Я — папугай Саня. Мне чатыры гады. Рост ад хваста да дзюбы — 28,5 см. Праўда, гэтыя замеры бяру са слоў гаспадара. Ён кажа, што я вельмі прыгожы і, самае галоўнае, вельмі здольны. Словам, разумнейшы ад усіх папугаяў і нават катоў. А калі верыць гаспадару, гэта зараз — вялікая рэдкасць. Ну, а Трыфан — кот. Чорны. Вусы даўжынёй 10 см. Задзіра. У яго — самалюбівая натура. Калі шчыра, я аддаў бы палову свайго хваста, толькі б не жыць з Трыфанам у адным пакоі. Але я разумею, што з жыллём сёння цяжка і трэба мірыцца з тым, што я ўсё жыццё буду суседам гэтага тырана. А ён тыран — гэта дакладна.

Я дыктую гэтыя радкі, а сэрца ледзь не разрываецца ад крыўды і безвыходнасці. А пра сваё параненае крыло я ўжо не кажу.

Трыфану здалася замала гаспадаровай кватэры, і ён бессаромна лезе ў маю клетку. Сярод белага дня ён пакалечыў маё крыло і ледзьве не адарваў хвосцік. Але справа не ў гэтым. Крыўда, толькі крыўда змусіла мяне на гэты маналог. Не раскажаш — так і застанешся са сваёй бядой адзін на адзін.

Гаспадар да мяне адносіцца вельмі прыязна. Я ўсім падабаюся. Я слова ў слова паўтараю тое, што пра мяне кажуць. Мая клетка па сучасных мерках не такая ўжо і прасторная. Я ўжо баюся казаць аб змяненні майго сямейнага становішча, аб працягу свайго слаўнага роду. Пакуль цярплю. Ну, а Трыфан? Яго не ўтрымаць, ён што хоча, тое і робіць. Нядаўна нават на нейкі час знік з дому. Я здагадваюся, дзе ён бадзюся. Не ў гэтым справа. Але ж ці думае ён пра гаспадара? Раптам з'явіцца якая-небудзь Мурка з вывадкам кацянят? Ды скажа, што Трыфан — іх бацька? Не дай

«Д а пары да часу мы з Трыфанам жылі ў згодзе. Незалежна. Ён — у кватэры нашага добрага гаспадара на волі, я —

Бог дажыць да такога. Маё сэрца не вытрымае...

Справа дайшла да таго, што з прыходам вясны гэты прахвост Трыфан зусім шалее. Ён забываўся пра ўсялякія прыстойнасці. Мала яму таго, што ў мінулым годзе ўкусіў самога гаспадара, ды так, што той цэлы месяц прысесці не мог. А нядаўна і зусім страціў сорама, кінуўся ў цемры на гаспадарову дачку. Я быў сведкам усяго гэтага. За такое, чуў па тэлевізары, даюць пятнаццаць гадоў. Гэта ж вам не застойны перыяд. Ён замахнуўся на правы чалавека...

Я, вядома, не вораг Трыфану, але гэтага злыдня трэба правучыць. Няма чаго патураць катам. Яны потым не ведаюць меры ў сваіх паводзінах... Нахабы...

Зараз Трыфан сядзіць быццам пад следствам, цішэй вады, ніжэй травы. І дзякуй Богу. Нарэшце... Калі ўрачы пацвердзяць, што ён псіхічна нармальны, дык не мінуць яму высокай кары. Гаспадар зараз знаходзіцца паміж двух агнёў: ці абараняць дачку, ці Трыфана. Ён вельмі добры чалавек. Па жартах гаспадара я зразумеў, што Трыфана можа выратаваць толькі яго згода жаніцца адразу пасля працэсу. З кім, вы думаеце? Ну, вядома ж, з ёй. Не са мной жа... Ведаючы стыль праваахоўных органаў, упэўнены, што Трыфана хутка вызваліць. Гора мне, гора гэтай беднай кватэры. Шкада толькі гаспадара. Ён разрываецца паміж працай і ізалятарам, дзе часова знаходзіцца Трыфан.

А ўчора гаспадар заявіў, што Трыфана хутка адпусцяць. Няма сведкаў, няма зачэпак. Можа, яны думаюць, што гэта я пакалечыў студэнтку-дачку?

І ўсё ж яго варта правучыць. А я як-небудзь дажыву ў гэтай незаздроснай кватэры. Я папугай, і гэтым усё сказана. А каты, якімі б тлустымі яны не былі, мяне перажыць не змогуць...

Хутчэй бы прыйшоў сакавік, а там, магчыма, і нешта зменіцца. Бо ўсюды ж ідзе перабудова свядомасці. Можа, і мяне чакаюць вялікія перамены...»

САБАКА

Калісьці, у самы суровы год для лесу, аднекуль раптам прыспела гуманітарная дапамога. Здарылася гэта марозным ранкам, калі не было сіл вылезці з-пад снегу. Дрэвы і галіны трашчалі пад цяжарам снегу, і міжвольны іх трэск разносіў па лесе адгалоскі цяжкай зімы. Перад выратоўчай акцыяй усе лясныя жыхары даведаліся пра вялікую бойку, што адбылася паміж Ваўком і Сабакам, які ахоўваў бліжэйшую да лесу ферму. Нягледзячы на тое, што на ферме мала чаго заставалася для аховы (людзі самі па розных прычынах паціху раскрадалі ўсё), Сабака амаль у роўным паядынку адгрыз у Ваўка кончык хваста, але яму давялося мірыцца і са сваёй крыўдай – парваным левым вухам. Пасля гэтага ў Сабакі як бы атрымалася тройца вушэй: правае цэлае і левае – з двух палавін. Але і для Ваўка страціць кончык хваста было не надта прыемнай нагодай. Таму ў прысутнасці Сабакі Ваўк часта хаваў свой хвост пад жывот і за сваю знявагу не надта перажываў.

Па волі лёсу дзяліць гуманітарную дапамогу і кантроль над ёй даручылі Сабаку як найбольш сумленнаму і прынцыповаму. На раздачы засела Ліса, а астатнія выструніліся ў чаргу па прыгожыя пакеты з выявамі рознага звяр'я. Толькі чамусьці Ліса рашыла, што больш мэтазгодна будзе, калі, напрыклад, пакет з выявай Пеўня атрымае Курыца, і наадварот. Што ў тых пакетах, ніхто толкам не ведаў.

Курыца атрымала пакет з выявай Пеўня, распісалася ў ведамасці, адышла ўбок, не забыўшыся пракудахтаць у вуха Сабакі:

– Воўк азвярэў, яго б адлупцаваць...

Певень атрымаў пакет з выявай Курыцы і ў тое ж сабачае вуха праспяваў сваё:

– Воўк – пачвара, яго б ізалаваць...

Кот не вытрымаў і яшчэ да атрымання пакета з выявай Льва замяўкаў на ўсю чаргу:

– Вочы яму, шэраму, выдзерці – кіпцямі, кіпцямі...

Сабаку зрабілася непрыемна, што кожны нагадвае яму пра яго трохвухасць, і ён не сцярпеў:

– Мне зараз не да гэтага, прабягайце-прабягайце... Кот, калі дажывём да сакавіка, паглядзім, што ты тады будзеш рабіць.

Леў атрымаў пакет з выявай Ката і як быццам смяяўся ў вуха Сабакі:

– У цябе ёсць шанцы адпомсціць яму...

Атрымала свой пакет Сарока і, адляцеўшыся на бліжэйшае дрэва, паўтарала раз за разам:

– Воўк дрэнны, Воўк дрэнны...

Нешта падобнае кукавала і Зяюля.

А чарга па дапамогу не змяншалася. Сабаку ўрэшце надакучыла. Ён ведаў: Воўка будзь бэсціць да тае пары, пакуль ён, Сабака, стаіць на раздачы. Потым Сабаку змяніў Мядзведзь. Ён адразу заявіў, што не ўхваляе крытыку Воўка. І тут усіх нібыта падмянілі. Нават нейкі непрыкметны Жук і той не ўхваляў крытыку Воўка, бо не ўхваляў яе грозны Мядзведзь, што стаяў цяпер на раздачы.

Сабака павёў сябе разумней за ўсіх іншых: ён пайшоў і спакойна стаў у хвост чаргі. Тады Ліса шапнула на вуха Мядзведзю:

– Ён дужа заганарыўся ў сваёй ролі, трэба яго правучыць.

Мядзведзь адразу аб'явіў:

– На сёння ўсё, працягнем заўтра...

– Да заўтра ўсе падохнем і не трэба будзе ніякай дапамогі, – гукнуў Сабака, ведаючы, што гэта прыдумкі Лісы і Воўка, які ўжо стаяў ля раздачы але хаваў хвост ад пабочных вачэй.

Сабака зразумеў, што нічога ў лесе не зменіцца ў бліжэйшы час. І за ноч гэты прайдоха

Воўк, гэта хітрая Ліса на чале з таўсталобым Мядзведзем усю дапамогу раскрасадуць, а раніцай будучь валяцца пустыя пакеты па ўсіх сцяжынах, таму што нягледзячы на прысутнасць Сабакі, Ліса ўсё ж зробіць сваю справу.

– Гуманітарная дапамога, гуманітарная дапамога! – паўтараў Сабака па дарозе на сваю канчаткова раскрасаную ферму. Ён нарэшце зразумеў, што хіжакам не патрэбна дапамога і што яны нават добрае мерапрыемства могуць ператварыць у лаўку нажывы.

Калі Сабака дабраўся да фермы, ён убачыў, што якіясьці людзі ўжо разбіраюць і рушаць страху. Ён падумаў:

– Хоць бы яны пакінулі сцены, а то і ад ветру не будзе дзе схавацца. Дажыць бы да раніцы, а там, можа, дастанецца што-небудзь. Не верыцца, але ўсё ж... За ноч можа ўсялякае здарыцца...

Віктар Пятровіч закончыў чарговае пісьмо, задаволена ўсміхнуўся і пацягнуў да сябе шуфлядку з нумарнымі картачкамі. Ён няспешна адшукаў патрэбную літару, пазначыў штосьці ў картачцы і адсунуў убок скрынку. У ёй захоўвалася дамашняя картатэка ананімшчыка Бабрукова, якой ён аддаў усё сваё жыццё.

Ён працаваў на вялікім заводзе, і яму было над чым думаць і пра каго пісаць. Пра «творчасць» ягоную на заводзе нават не здагадваўся. А калі справа даходзіла да разгляду тых

ананімак, ён заўсёды браў у гэтым удзел і кожны раз адмоўчаўся. Ён лічыў, што з яго боку усё зроблена, а зараз хай думаюць іншыя.

У апошняй ананімцы Бабрукоў пісаў куды належыць, што сярод белага дня па сталюцы, па заводзе і па самім горадзе ходзіць гораактывіст Птушкін з амерыканскім сцягам на спіне... А такога Бабрукоў цяпець не мог. Праўда, канкрэтнага ён нічога не прапаноўваў, але і спакойна не мог глядзець на тое, як па родных вуліцах з чужымі сцягамі на грудзях і спіне ходзяць маладыя хлопцы і дзяўчаты. Куды гэта варта? Іншая справа, калі мініяцюрны сцяжок вышыты недзе на задняй кішэні джынсаў. Там – няхай сабе. А вось на грудзях і спіне... Тут ужо занадта. Карацей, ананімнае пісьмо было напісана і лягло ў канверт.

Па дарозе да паштовай скрынкі Віктар Пятровіч думаў, што варта было нагадаць і аб тым, што такім, як Птушкін, не варта наладжваць маладзёжнае вяселле і выдзяляць кватэру. Адным словам, Бабрукоў думаў аб тым, што праўда на яго баку...

Віктар Пятровіч з сумам згадаў і сваю маладосць і яшчэ раз падумаў пра тое, што зараз занадта няньчацца з маладымі, і сэрца яго сціснулася ад крыўды... На душы аж палягчэла, калі ён апусціў пісьмо ў скрынку. І тут жа накіраваўся дамоў, шукаючы ў думках новыя ахвяры сваёй «праведнасці». Ён лічыў, што робіць дабро і гэта трэба ўсім... Як сонца, як месяц, як зоры...

У той дзень не спрыяла добраму настрою і надвор'е, дзьмуў моцны пранізлівы вецер, накрапваў дождж. І нечакана Бабрукоў адчуў моцны ўдар па галаве. У вачах пацямнела, ён пахіснуўся і паваліўся... Больш Віктар Пятровіч не помніў нічога. Потым ён расплюшчыў вочы і ўбачыў перад сабой дзіўнае святло. Гэта здарылася на чацвёрты дзень. Ён праляжаў без прытомнасці чатыры дні. Перад ім сядзела медсястра і чамусьці ўсміхалася.

– Вось бачыце, усё мінула, усё добра, – сказала яна.

– Хто гэта быў? Злавiлі гада ці не? – з цяжкасцю прашптаў Віктар Пятровіч.

– Ды ніхто, Віктар Пятровіч. Гэта вецер вінаваты... З даху сарвала шыфер, і вось... – зноў усміхаючыся, сказала медсястра.

– Вінаваты забулдыгі-будаўнікі, – ужо крыху мацней прамовіў Бабрукоў.

Ён ужо прыкідваў праект будучага пасланя: падбіраў выразы, каб гучалі больш злосна ды востра. Але тут зноў пачуўся голас медсястры:

– Віктар Пятровіч, да вас госць. Ваш вяратоўца. Вы ж страцілі шмат крыві, вось ён і аддаў вам сваю. Многа аддаў... Ён малайчына...

Медсястра выйшла. А праз хвіліну адчыніліся дзверы палаты, і з букетам кветак у руках увайшоў... Птушкін.

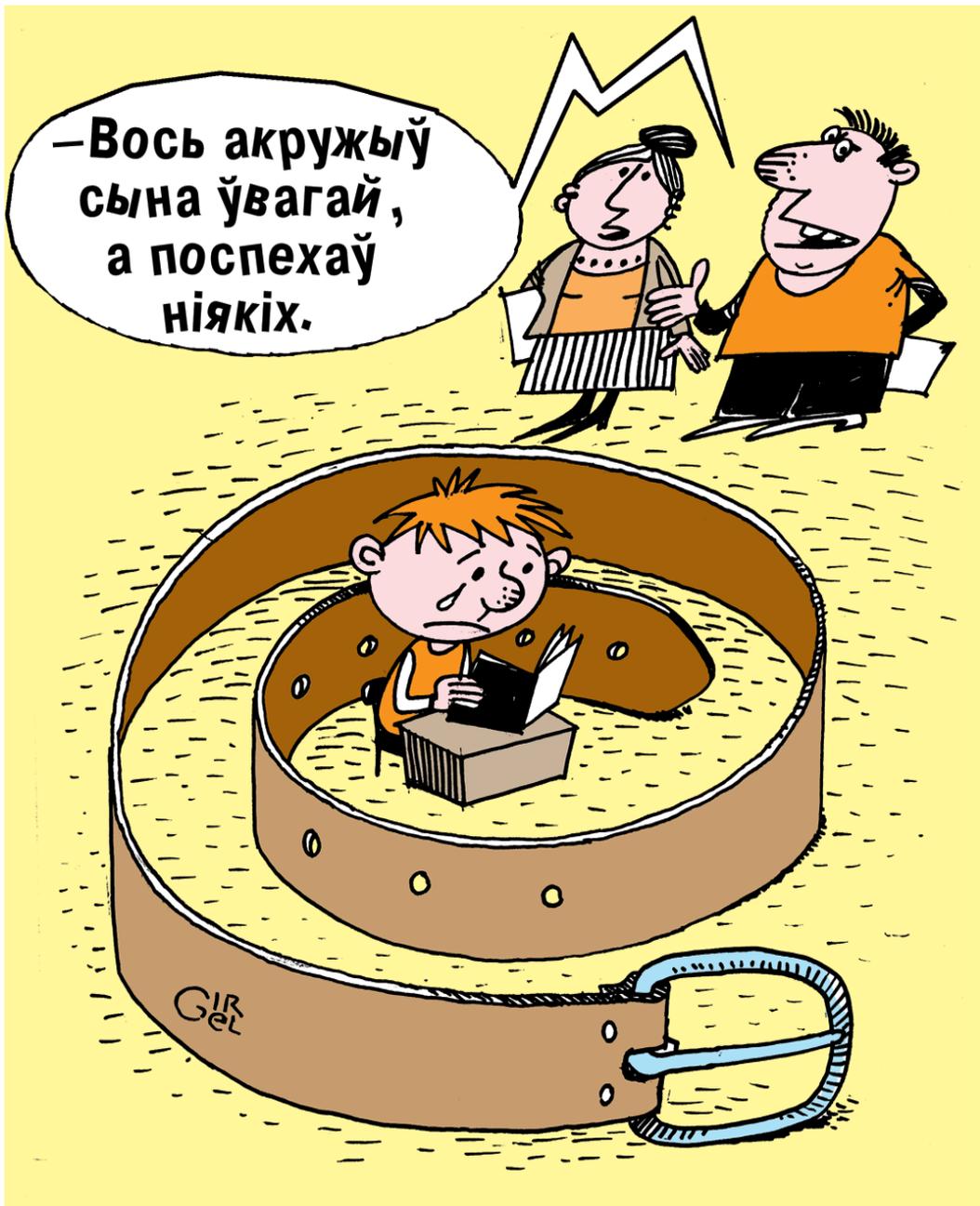
– Птушкін?! – здзіўлена прамовіў Бабрукоў.

– Віктар Пятровіч, добры дзень! – радасна павітаўся Птушкін.

Праз многа дзён, калі Бабрукоў вярнуўся дамоў, ён адразу ж кінуўся знішчаць сваю картатэку. А Птушкін хадзіў сабе заклапочаны па заводзе, з цэха ў цэх, а на задняй кішэні яго джынсаў красаваўся амерыканскі сцяжок...

*З курдскай пераклаў
Казімір КАМЕЙША.*

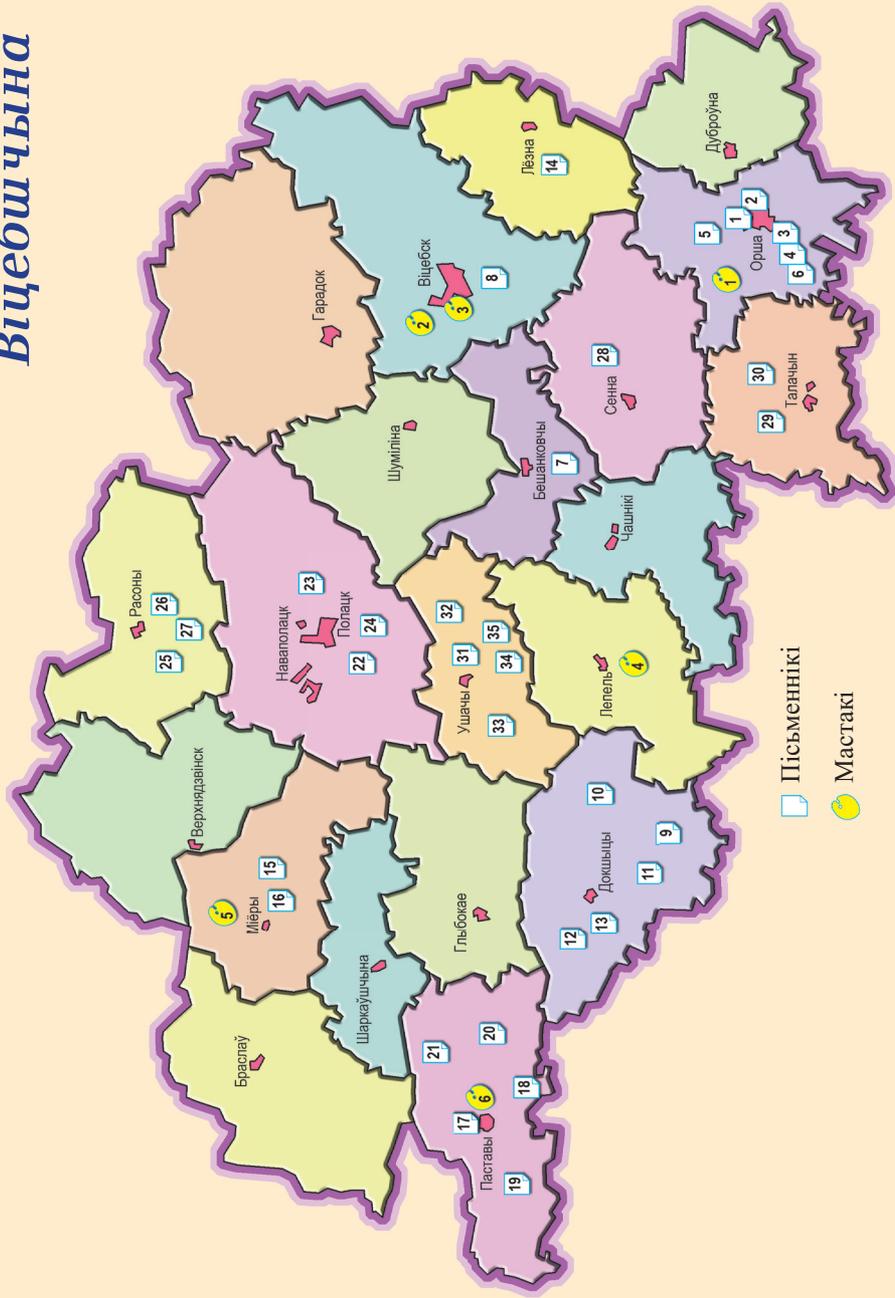

Малюнак Міколы ПІРГЕЛЯ.

Гумарыстычныя далягяды.

Віцебшчына

Пісьменнікі

Мастакі

Аршанскі раён: Уладзімір КАРАТКЕВІЧ (1), Павел САКОВІЧ (2), Уладзімір КОРБАН (3), Янка СІПАКОВ (4), Міхась САЗОНЧЫК (5), Канстанцін НІЛАЎ (6).
Бешанковіцкі раён: Барыс БЕЛЕЖЭНКА (7).
Віцебскі раён: Уладзімір СКАРЫНКІН (8).
Докшыцкі раён: Пімен ПАНЧАНКА (9), Юрась СВІРКА (10), Алесь СТАВЕР (11), Іван СТАДОЛЬНІК (12), Эдуард ЗУБРЫЦКІ (13).
Лёзненскі раён: Міхась Лынькоў (14).
Міёрскі раён: Пятро СУШКО (15), Сяргей ПАНІЗНІК (16).
Пастаўскі раён: Ігар ПРАКАПОВІЧ (17), Уладзімір ДУБОУКА (18),

Янусь МАЛЕЦ (19), Юлія ЗАРЭЦКАЯ (20), Аркадзь НАФРАНОВІЧ (21).
Полацкі раён: Леанід ПРОКША (22), Валянцін ЛУКША (23), Навум ГАЛЫПЯРОВІЧ (24).
Расонскі раён: Ян БАРШЧЭЎСКІ (25), Генадзь БУРАКІН (26), Мікалай МАТУКОЎСКІ (27).
Сенненскі раён: Анатоль ВЯЛЮГІН (28).
Талачынскі раён: Алесь РЫЛЬКО (29), Алесь ПЕТРАШКЕВІЧ (30).
Ушацкі раён: Пятроўс БРОЎКА (31), Васіль БЫКАЎ (32), Рыгор БАРАДУЛІН (33), Міхась МІРАНОВІЧ (34), Генадзь АУЛАСЕНКА (35).

Аршанскі раён: Анатоль ЖЫХАРЭВІЧ (1).
Віцебскі раён: Андрэй СКРЫННІК (2), Аляксандр ШМІДТ (3).
Лепельскі раён: Леанід РАЗЛАДАЎ (4).
Міёрскі раён: Мікола ПРГЕЛЬ (5).
Пастаўскі раён: Пётр КОЗІЧ (6).

МАСТАКІ

*Гумарыстычныя
далягляды Віцебшчыны
акрэсліваць варта здалёку,
яшчэ з часоў
Сімяона Полацкага,
з яго вострага,
дасціпнага і мудрага
«Вертограда
Многоцветного»,
абавязкова згадаўшы
славутага аўтара
«Шляхціца Завальні...»
Яна Баршчэўскага,
каб наблізіцца да імён
самага апошняга
паклікання –
Міхася Мірановіча,
Юліі Зарэцкай,
Паўла Саковіча,
Януса Мальца ды іншых.
Новыя гумарыстычныя
зоркі на літаратурным
небасхіле загараюцца
не так і часта.
Але нараджаюцца
яны ўсё ж на бацькоўскай
зямлі, у нейкім адным
запаветным куточку
Бацькаўшчыны.
Гэтым разам і прасочым,
як жа яны геаграфічна
размясціліся
на літаратурнай карце
блакітназорай,
азёрнай
Віцебшчыны.*

АРШАНСКІ РАЁН.

Орша. Радзіма слыннага беларускага пісьменніка **Уладзіміра КАРАТКЕВІЧА** (1930 — 1984). Талент Ул. Караткевіча надзвычай шматгранны. Пяру пісьменніка належаць не толькі вядомыя раманы «Каласы пад сярпом тваім», «Хрыстос прызямліўся ў Гародні», «Нельга забыць», «Чорны замак Альшанскі», але і многія кнігі паэзіі, апаваднанняў, п'ес і сцэнарыяў фільмаў. А яшчэ ад прыроды Уладзімір Сямёнавіч быў выдатным педагогам, акцёрам, апавадальнікам і спеваком. Пісьменнік Караткевічам-мастаком. Яго гумарыстычныя экспромты, шаржы на сяброў, падмацаваныя адпаведным словам, здзіўлялі і весялілі многіх.

Гэта радзіма сённяшняга вожыкаўца, паэта і прэзаіка **Паўла САКОВІЧА** (1941). Роднаму гораду Павел Паўлавіч прысвяціў нямала працуюлых і шчырых радкоў. Орша, як вядома, — буйны чыгуначны вузел. П. Саковіч таксама паходзіць з сям'і чыгуначніка. Гэта акалічнасць у многім адбілася і на яго творчасці. Ён прысвяціў аршанскім чыгуначнікам паэму «Не моўкне рэха тых гудкоў», з'яўляецца аўтарам слоў гімна г. Орша.

З дзесяці прэзаічных і паэтычных зборнікаў Паўла Саковіча палова — гумарыстычна-сатырычныя выданні. Аўтар — вопытны майстар «вясёлага» цэха нашай літаратуры. Працуе літаральна ва ўсіх вядомых накірунках гэтага жанру — пародыі, эпіграмы, гумарэскі, байкі, фельетоны, жарты, сатырычныя мініяцюры, прыпеўкі, афарызмы і нават эпітафіі.

П. Саковіч асабіста ведае калег-пісьменнікаў, дзеячаў культуры, сочыць за іх творчасцю, таму яго пародыі і эпіграмы вызначаюцца дакладнасцю, добрым веданнем псіхалогіі творцаў, прасякнуты гумарам і тонкай іроніяй. Яны вельмі трапныя, часам вострыя, але вясёлыя і добразачлівыя.

У серыі «Бібліятэка «Вожыка»» выйшла кніга гумару «Як я жонцы спадабаўся» (1983). Аўтар паўстагоддзя супрацоўнічае са знакамітым выданнем

і ўжо амаль дзесяць гадоў працуе ў складзе рэдакцыі. Дарэчы, ён стаў першым лаўрэатам Літаратурнай прэміі імя К. Крапівы, заснаванай часопісам «Вожык».

Барань. У гэтым пасёлку бліз Оршы нарадзіўся вядомы беларускі паэт-сатырык **Уладзімір КОРБАН** (1910 — 1971). Амаль два дзесяцігоддзі Уладзімір Іванавіч працаваў у часопісе «Вожык», а ў 1967 — 1971 гт. быў яго галоўным рэдактарам. У гады Вялікай Айчыннай вайны камандаваў стралковай ротай, удзельнічаў у баях за вызваленне Беларусі. Аўтар шматлікіх зборнікаў сатырычных вершаў, баек і фельтонаў (чатыры кнігі пабачылі свет у «Бібліятэцы «Вожыка» — «Дакладныя прыкметы» (1958), «Сіняк» (1964), «Дзям'янава юшка» (1970), «Жук і мёд» (1980)), зборнікаў гумарыстычных апаваднанняў «Да цешчы на бліны» (1963), «Дзядзькава крыўда» (1982).

«Дакладныя прыкметы» сваіх герояў Ул. Корбан ведаў, як ніхто іншы. Пэўна, таму такой папулярнасцю карыстаўся ў чытачоў яго байкі, і сёння гучаць, нібы толькі што напісаныя.

Дарэчы, летась напрыканцы верасня на Аршаншчыне праходзілі юбілейныя мерапрыемствы, прысвечаныя 100-годдзю знакамітага байкапісца. Адбыліся сустрэчы з чытачамі Аршанскай раённай цэнтральнай бібліятэкі ў г. п. Бабінічы і аршанскай бібліятэкі імя У. Корбана, у маляўнічым бараньскім сасновым парку прайшло тэатралізаванае гарадское свята «Наш славуты зямляк», а ў зале Палаца культуры г. Барані — галоўная юбілейная вечарына. Словы шчырай падзякі за правядзенне шырокай культурна-асветніцкай работы і прапаганду творчасці беларускіх пісьменнікаў на Аршаншчыне гучалі ў адрас начальнікаў аддзелаў культуры Аршанскага райвыканкама Святланы Анатолеўны Чобат і Аршанскага гарвыканкама Ганны Аляксандраўны Святловай, старшыні гарвыканкама г. Барані Васіля Архіпавіча Русакова, дырэктара Палаца культуры г. Барані Аксаны Філарэтаўны Васілёнак.

Дзякуючы намаганням В. Русакова, у скверы каля сярэдняй школы № 15

г. Барані, якая носіць імя У. І. Корбана, з нагоды стогадовага юбілею знакамітага байкапісца была пасаджана новая алея, а таксама зроблены і адкрыты Памятны знак у гонар У. Корбана. Плануецца, што гэты камень у будучым стане падмуркам помніка знакамітаму сатырыку.

Зубрэвічы. Тут у 1936 годзе ў сялянскай сям'і нарадзіўся вядомы беларускі пісьменнік **Янка (Іван Данілавіч) СІПАКОЎ**. Чытач знаёмы з творчасцю Я. Сіпакова па кнігах паэзіі «Сонечны дождж», «Лірычны вырай», «Дзень», «Веча славянскіх балад» і іншых.

У творчай біяграфіі Я. Сіпакова пазначана і праца ў часопісе «Вожык» (1960 — 1973). Яшчэ будучы студэнтам БДУ Іван Данілавіч супрацоўнічаў з нашым выданнем. Разам з Р. Барадуліным, Б. Сачанкам яны ўтварылі свой псеўданім Сібарсач (Сіпакоў-Барадулін-Сачанка) і друкавалі пад ім свае гумарыстычныя допісы, замалёўкі і фельетоны.

На творчым рахунку пісьменніка кнігі гумару «Лысы юбілей» (1965), «Плюс на мінус» (1973), «Ланцугі для мух» (1980), «Пятніца ў суботу» (1988) (усе выйшлі ў серыі «Бібліятэка «Вожыка»).

Юрцава. У гэтай вёсцы нарадзіўся паэт **Міхась САЗОНЧЫК** (1932). Міхась Яфрэмавіч даўно супрацоўнічае з «Вожыкам». Піша ён і вершы для дзяцей. Стала жыве ў г. п. Гарадзеі на Нясвіжчыне. Там чэрпае і тэмы для сваіх гумарыстычных твораў.

Якаўлевічы. Гэта вёска — радзіма **Канстанціна Рыгоравіча ПІЛАВА** (1947), даўняга сябра часопіса «Вожык». Ён — аўтар паэтычных зборнікаў «Рэквіем трывогі» і «Мерыдыян маёй любові». Піша гумарыстычныя вершы, эпіграмы.

БЕШАНКОВІЦКІ РАЁН.

Промыслы. У гэтай вёсцы ў сям'і служачага нарадзіўся паэт **Барыс БЕЛЕЖЭНКА** (1937). Ён аўтар зборнікаў вершаў, паэм, аповяданняў і аповесцяў.

Даўно сябрае Барыс Паўлавіч і з гумарам. Выдаў зборнік гумарэсак «Званочак і цюльпан» (2004), а пазней — кнігу гумарыстычных вершаў «Успаміны пра майго асла» (2008).

ВІЦЕБСКІ РАЁН.

Гарадок. Сваім нараджэннем вядомы беларускі паэт **Уладзімір СКАРЫНКІН** (1939) абавязаны Віцебску, але родным для яго стаўся Гарадок, дзе і сёння знаходзіцца бацькоўская хата.

Уладзімір Максімавіч скончыў Рызскі інстытут інжынераў грамадзянскай авіяцыі, набыў там добрыя «тэхнічныя» крылы. Аднак сапраўдную сілу палёту адчуў толькі ў паэзіі. Пераклаў на беларускую мову славетную «Боскую камедыю» Дантэ.

Яшчэ з маладых гадоў сябрае паэт і з гумарам. Апошнім часам захашіўся эпітафіямі (вядома, гумарыстычнымі).

ДОКШЫЦКІ РАЁН.

Бягомль. Хоць выдатны беларускі паэт **Пімен ПАНЧАНКА** (1917 — 1995) і нарадзіўся ў Таліне, радзімай сваёй заўсёды лічыў гэты прылясны гарадок, куды неўзабаве пасля нараджэння сына вярнуліся бацькі.

Ужо адразу пасля вайны былы франтавік пачаў працаваць у «Вожыку». Сам пісаў шчыmlіваю лірыку ды шчыра падтрымліваў маладых гумарыстаў. Яго гумарыстычныя вершы сабраныя ў адзінай кнізе «Гарачы лівень» (1957), якая выйшла ў «Бібліятэцы «Вожыка».

Пісаў Пімен Емяльянавіч і эпіграмы на сваіх калег. Некаторыя з іх стануць вядомыя з дзённіка паэта, які друкаваўся пасля смерці паэта ў часопісе «Польмя».

Маргавіца. Гэтай вёсцы абавязаны сваім нараджэннем два вядомыя паэты Юрась (Юрый Мікалаевіч) СВІРКА (1933 — 2004) і Алесь (Аляксандр Сяргеевіч) СТАВЕР (1929 — 1995).

Юрася СВІРКУ чытачы ведаюць як удумлівага і пранікнёнага лірыка, аўтара шматлікіх кніг паэзіі. Пісаў паэт і гумар, з жартоўнымі вершамі часта выступаў у часопісе «Вожык», газеце «Літаратура і мастацтва».

Алесь СТАВЕР быў вядомы і як прэзаік. Напісаў лірычную камедыю «Алімпіяда Салодкая» і п'есу «Слова — не верабей» (абедзве пастаўлены ў 1977 годзе). На добрай фальклорнай аснове грунтуюцца гумарыстычныя вершы паэта.

Янкі. У вёсцы з такой кароткай і крыху дзіўнай назвай нарадзіўся пісьменнік **Іван СТАДОЛЬНІК** (1940). Іван Канстанцінавіч — вожыкавец са стажам. Адпрацаваў у часопісе больш за адзінаццаць гадоў. Вырас тут ад рэдактара аддзела да адказнага сакратара. Напісаў некалькі кніг гумару. З адной з іх — «Як тут не смяяцца» (1985) — ён дэбютаваў у «Бібліятэцы «Вожыка».

Шклянцы. У гэтай вёсцы нарадзіўся паэт **Эдуард Іосіфавіч ЗУБРЫЦКІ** (1942 — 2008). Ён аўтар многіх кніг лірыкі, але ўсёй душой любіў і гумар. Пастаянна друкаваўся ў часопісе «Вожык». Запісваў ад людзей і сам складаў дасціпныя прыпеўкі.

ЛЁЗНЕНСКИ РАЁН.

Зазыбы. Вёска гэта — радзіма народнага пісьменніка Беларусі **Міхася (Міхаіла Ціханавіча) ЛЫНЬКОВА** (1899 — 1975). І творчая, і працоўная біяграфія пісьменніка вельмі насычаная. Прайшоў ён вялікі шлях ад настаўніка да акадэміка АН БССР.

Па натуры сваёй пісьменнік быў гумарыстам. І гэта добра адчуваецца ў яго творах для дзяцей (найбольшую славу пісьменніку прынесла яго аповесць «Міколка-паравоз» (1937), а таксама ў сатырычных замалёўках і артыкулах перыяду Вялікай Айчыннай вайны.

МІЁРСКИ РАЁН.

Сушкі. З гэтай вёскі паходзіць **Пятро** (Пётр Паўлавіч) **СУШКО** (1937 — 1996).

Свае першыя гумарыстычныя вершы надрукаваў у 1954 годзе ў міёрскай райгазеце. А цвёрда гумарыстам сябе адчуў, калі пачаў працаваць у «Вожыку» рэдактарам аддзела літаратуры. У творчым набытку паэта кнігі баек і мініяцюр «Ганарлівы Сучок» (пад псеўданімам Цімох Дзераза, 1975), вершаваных фельетонаў і гумарыстычных вершаў «Восці напалатой» (1978), пародый і эпіграм «Парнаская кузня» (1981). Пятро Сушко першы ў беларускай літаратуры напісаў вянок парадыйных санетаў «Паэтычнае вечары» (пад псеўданімам Цімох Дзераза, 1983) і вянок гумарыстычных актаў «Роздум ля Парнасы» (пад псеўданімам Кірша Рымар, 1983).

Бабышкі. Адсюль родам **Сяргей ПАНІЗНІК** (1942), аўтар шматлікіх кніг лірыкі. А сапраўдныя лірыкі заўсёды сябравалі з гумарам. Ніколі не цураўся яго і Сяргей Сцяпанавіч. Сцверджанне гэтаму — яго частыя публікацыі ў «Вожыку».

ПАСТАЎСКИ РАЁН.

Паставы. Тут у 1960 годзе нарадзіўся паэт **Ігар ПРАКАПОВІЧ**. Пасля заканчэння геафака БДУ вярнуўся ў родныя мясціны, працуе настаўнікам географіі і астраноміі. Рэалізаваў шмат краязнаўчых праектаў, нямала артыкулаў і манаграфій прысвяціў гісторыі свайго краю. Пабачылі свет некалькі паэтычных зборнікаў.

І. Пракаповіч даўно друкуецца ў «Вожыку». Выступае не толькі з гумарыстычнымі вершамі, а збірае яшчэ па крупінцы і мясцовы гумар.

Агароднікі. Тут нарадзіўся вядомы беларускі паэт **Уладзімір Мікалаевіч ДУБОЎКА** (1900 — 1976), адзін з заснавальнікаў літаратурных аб'яднанняў «Маладняк» і «Узвышша», першы рэдактар часопіса «Беларускі піянер» (цяпер «Бярозка»). Зведаў паэт цяжкія і доўгія гады сталінскіх рэпрэсій. Апошнія гады жыве ў Маскве.

Ул. Дубоўка пакінуў пасля сябе багату літаратурную спадчыну. А вось як

каларытны гумарыст ярка праявіўся ў творах для дзяцей, асабліва ў кнізе апавяданняў-успамінаў «Пялёсткі» (1973).

Хрыстова. У вёсцы з такой нечаканай назвай нарадзіўся паэт **Янусь (Іван Вільгельмавіч) МАЛЕЦ** (1951). Піша паэт і лірычныя вершы, аднак і ў іх знойдзеш іскрынку гумару, бо ён гумарыст прыроджаны. Ва ўступе да яго кнігі гумарыстычных вершаў і пародый «Бедны конь» (1992), якая ў свой час выходзіла ў «Бібліятэцы часопіса «Маладосць», чытаем: «Аднойчы, калі Янусь Малец прачытаў у адной з залаў свой гумарыстычны твор, на вуліцы ад смеху паваліўся слуп. Не верыце? А вы пачытайце гэту невялічкую кніжачку. Яго вялікасць Смех — гарантуецца!». Пазней, у 1994 годзе ў «Бібліятэцы «Вожыка» пабачыла свет кніга гумарыстычных вершаў «Трава ў вушах».

Янусь Малец любіць і незвычайныя назвы. Адно з кніг — «зборнік лірыка-публіцыстычнай і гумарыстычна-сатырычнай паэзіі, літаратурных пародый» — ён назваў зусім загадкава: «Намінальны людзень» (2005). Але папярэдзіў, што асабліва дапытлівыя чытачы пры настойлівасці знойдуць адказ у адным з вершаў. Жартаўнік!..

Дунілавічы. А гэта пастаўская вёска — радзіма **Юліі ЗАРЭЦКАЙ** (1978). Адразу пасля сканчэння Беларускага дзяржаўнага педуніверсітэта імя Максіма Танка (2000) яна прыйшла працаваць у «Вожык». І тут пачала «расці». Пачынала з рэдактара, дайшла да загадчыка. А ношу на маладога супрацоўніка ўзвалілі сапраўды мужчынскую — загадчык адзела фельетонаў і пісем. Потым рост працягваўся. Юлія Францаўна працавала ўжо намеснікам галоўнага рэдактара. Сёння яна — галоўны рэдактар альманаха сатыры і гумару «Вожык».

Апавяданні друкаваліся ў беларускіх літаратурных часопісах. Падрыхтавала да друку кнігу гумару і сатыры «Шчаслівыя людзі». Там сабраны ўсё лепшае, што напісала Юлія Зарэцкая за час сваёй творчай працы.

Камаі. Хоць і нарадзіўся паэт **Аркадзь НАФРАНОВІЧ** (1936) на Мядзельшчыне, але сэрцам назаўсёды прапісаўся на зямлі пастаўскай, у вёсцы Камаі. Падчас вайны малы Аркадзь разам з бацькамі быў вывезены гітлераўцамі ў Германію. Пра гэта потым згадае ў кнізе «Мая Адысея».

Даўно звяртаецца Аркадзь Іосіфавіч да гумару, з гумарыстычнымі вершамі і замалеўкамі часта выступае ў «Вожыку».

ПОЛАЦКІ РАЁН.

Полацк. У Полацку ў сям'і рабочага нарадзіўся пісьменнік **Леанід Януаравіч ПРОКША** (1912 — 1994). З самага пачатку творчасці зарэкамендаваў сябе добрым памфлетыстам, пісаў гумарыстычныя апавяданні. Выдаў шмат кніг гумару.

У часопісе «Вожык» Леанід Януаравіч быў і частым і жаданым госцем, і аўтарам. У «Бібліятэцы «Вожыка» выйшлі яго кнігі гумарэсак і фельетонаў «Каб жылося-вялося» (1961) і апавяданняў, гумарэсак і памфлетаў «Самадзейнасць у ліфце» (1972).

Полацк — родны горад паэта **Валянціна ЛУКШЫ** (1937). Адсюль пачаўся яго жыццёвы і творчы шлях. Чытачу Валянцін Антонавіч вядомы як аўтар шматлікіх зборнікаў паэзіі, кніг для дзяцей і публіцыстыкі.

Даўно сябруе паэт і з «Вожыкам». Тут, у «Бібліятэцы «Вожыка» ў 1982 годзе выйшла кніга яго вершаў і фельетонаў «Радзімыя плямы».

З Полацка паходзіць і паэт **Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ** (1948). Чытачоў у паэта значна больш, чым у астатніх творцаў. А ўсё таму, што ён да ўсяго яшчэ вядомы і як непаўторны радыёжурналіст. Яго не толькі слухаюць, але і чытаюць яшчэ і радыёслухачы. А з «Вожыкам» Навум Якаўлевіч сябруе з 1998 года, калі прыйшоў сюды працаваць намеснікам галоўнага рэдактара. Сяброўства гэта, як прызнаецца ён сам, надзейнае.

РАСОНСКИ РАЁН.

Мурэгі. У гэтай вёсцы ў 1790 годзе (а паводле іншых звестак у 1794 ці 1796, ці 1799) нарадзіўся беларускі літаратар, выдавец **Ян БАРШЧЭЎСКІ**. (Памёр у 1851 годзе.)

Літаратурную працу пачаў у студэнцкія гады, апрацоўваў легенды і паданні, задумаўшы расказаць пра Беларусь, пра яе шчырых і працавітых людзей. Славуты твор пісьменніка «Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях» (1844 — 46) і сёння з цікавасцю чытаецца нашымі сучаснікамі, яго светлыя і настраёвыя старонкі сугучны сэрцам і пачуццям людзей любога ўзросту.

Шуляціна. Радзінныя карані вядомага беларускага паэта **Генадзя БУРАЎКІНА** (1936) належаць менавіта гэтай вёсачцы на Расоншчыне. Адсюль вясковаму хлапчуку быў накіраваны шлях у вялікі свет, які ўключаў у сябе і вялікую літаратуру. На сваёй дзялянцы айчыннага поля паэзіі Генадзь Бураўкін і сёння працуе шчыра і плённа. Ён аўтар шматлікіх вядомых паэтычных кніг.

Ну, а гумар і сатыра — асобная старонка ў шматграннай творчасці паэта. Г. Бураўкін заўсёды быў схільны да вострай публіцыстычнай сатыры. Гэта рыса літаратурнага таленту творцы асабліва акрэслілася, калі Генадзь Мікалаевіч працаваў у часопісе «Вожык». Лепшыя сатырычныя вершы аўтар сабраў у кнігу «Конь незацугляны» (1996), што выйшла ў «Бібліятэцы «Вожыка». Хораша спрыялі «незацуглянаму каню» і вядомыя песні на словы Г. Бураўкіна.

Калюціна. Вёска гэта падарыла нашай літаратуры вядомага драматурга **Мікалая МАТУКОЎСКАГА** (1929 — 2001). Доўгі час Мікалай Ягоровіч працаваў уласным карэспандэнтам, а затым загадчыкам Беларускага аддзялення рэдакцыі газеты «Известия». Журналістская праца давала драматургу матэрыял для яго камічных п'ес, якія і сёння знаходзяць сваё сцэнічнае ўвасабленне не толькі ў тэатрах нашай краіны, але і за яе межамі. Найбольш вядомыя камедыі

М. Матукоўскага — «Мужчына, будзь мужчынам!» (1966), «Амністыя» (1971), «Мудрамер» (1987).

СЕННЕНСКИ РАЁН.

Машканы. У гэтай вёсцы ў сям'і фельчара нарадзіўся вядомы беларускі паэт **Анатоль ВЯЛЮГІН** (1923 — 1994). Быў ён слынным майстрам паэтычнага цэха, а працуючы доўгі час загадчыкам аддзела паэзіі часопіса «Полымя», шмат увагі ўдзяляў выхаванню маладой паэтычнай змены. У літаратурных колах Анатоля Сцяпанавіча жартам называлі «адміралам паэзіі».

Слыў паэт і выдатным майстрам эпіграмы. Яго кароткія досціпы і сёння перадаюцца з вуснаў у вусны. Шмат каму з творцаў ён даваў вядомасці сваімі хлэсткімі чатырохрадкоўямі.

Згадаем адну з эпіграм А. Вялюгіна на Міхася Машару:

*На балоце, на імшары,
Дзе ні ступіш — там вада.
Так і ў лірыцы Машары
Тая ж самая бяда.*

ТАЛАЧЫНСКИ РАЁН.

Рыдамля. У гэтай вёсцы нарадзіўся пісьменнік **Алесь (Аляксей Іванавіч) РЫЛЬКО** (1923 — 1967). Падчас вайны будучы празаік і драматург партызаніў, быў мініерам у спецгрупе. Першыя фельетоны і апавяданні друкаваліся ў часопісе «Вожык». Пазней А. Рылько давялося там працаваць. Чытачы пасляваенных гадоў усміхаліся, чытаючы кнігу яго гумарыстычных апавяданняў «Стуканок у аблавушцы» (1959). Для дзяцей напісаў гумарыстычную апавесць «Мядовыя краскі» (1959, 1983). А п'есы-аднаактоўкі пісьменніка шырока ставіліся на сельскіх сцэнах рэспублікі.

Пярэвалачня. У гэтай вёсцы — родавыя карані вядомага драматурга **Алеся ПЕТРАШКЕВІЧА** (1930), які ў сваёй творчасці шмат увагі надае гістарычнай тэме.

Літаратурную дзейнасць пачаў у 1955 годзе з фельетонаў, нарысаў і памфлетаў. І сённяшні глядач добра ведае п'есы Аляксандра Лявонцьевіча «Адкуль грэх?», «Украі кодэкс», «Злыдзень» і многія іншыя.

УШАЦКІ РАЁН.

Пуцілкавічы. Гэту вёску ў Беларусі ведае амаль кожны дзякуючы таму, што тут нарадзіўся народны паэт Беларусі **Пятрусь (Пётр Усцінавіч) БРОЎКА** (1905 — 1980).

Творца, які працаваў у многіх жанрах, услаўляў не толькі ўсё новае ў жыцці, але і выкрываў недахопы, якія ў ім меліся. У сваіх сатырычных вершах ладзіў «лазню» самага рознага кшталту адшчапенцам, бюрократам, людзям, у якіх душы з «вечнай мерзлаты».

Кніга сатыры і гумару П. Броўкі, што выйшла ў «Бібліятэцы «Вожыка» ў 1961 годзе, мела назву «Па сакрэту». За гэтай «сакрэтнасцю» і сёння яскрава бачыш шырыню і адкрытасць аўтарскай душы, яго ўсюдыбачнасць.

Бычкі. З гэтай вёскі паходзіць народны пісьменнік Беларусі **Васіль БЫКАЎ** (1924 — 2003). Чытачу, відаць, няма патрэбы прадстаўляць гэтага пісьменніка. Яго праўдзівыя франтавыя раманы і апавесці чытае ўвесь свет. Гэта суровая ваенная проза.

Але, напэўна, не ўсе ведаюць, што пісьменнік не абышоў сваёй увагай і гумар. Яшчэ ў 1957 годзе, на самым пачатку творчага шляху, у «Бібліятэцы «Вожыка» ў калектыўным зборніку «Давайце знаёміцца» было надрукавана яго апавяданне «Ход канём», а ў 1960 годзе пабачыла свет кніга апавяданняў пад аднайменнай назвай. Але пасмяяўся, як кажучь, дый годзе. Больш да гумару Васіль Уладзіміравіч ужо не вяртаўся. Хіба што ў нейкіх размовах ды прыпамінах.

Верасоўка. На хутары з гэтай паэтычнай назвай бліз Ушач нарадзіўся народны паэт Беларусі **Рыгор БАРАДУЛІН** (1935). У літаратуры сцвердзіўся як

пранікнёны і ўдумлівы лірык, з добра акрэсленай грамадзянскай пазіцыяй. Дарэмная справа пералічваць паэтычныя кнігі паэта. Іх набярэцца добрая бібліятэка ў многія дзясяткі большых і меншых томікаў.

Не для каго не сакрэт, што Рыгор Барадулін — прыроджаны гумарыст. Яшчэ будучы студэнтам, пасябраваў з «Вожыкам». Разам з Б. Сачанкам і Я. Сіпаковым яны стварылі гумарыстычную тройцу, а свае жартоўныя дошціпы падпісвалі псеўданімам Сібарсач.

Апрабаваў Рыгор Іванавіч сябе ў самых розных паэтычных жанрах, у тым ліку і ў эпіграме. Тут яму ўжо няма роўных. Паэту і двух радкоў дастаткова, каб намаляваць іранічны партрэт свайго калегі. А вось вам і прыклад:

Ані

*У Дантэ профіль быў Шаўні,
І пагабенства больш ані.*

Чытачу Р. Барадулін запомніўся кнігамі сатыры і гумару, многія з якіх выйшлі ў «Бібліятэцы «Вожыка» — «Дойны конь» (1965), «Станцыя кальцавання» (1971), «Журавінка» (1973), «Прынамсі» (1977), «Бервенізацыя» (1988), «Мудрэц са ступаю» (1988), «Асобы рознай пробы» (1994) і іншыя. Разам з мастаком М. Лісоўскім выдаў альбом сяброўскіх шаржаў і эпіграм «Няўрокам кажучы» (1971), а разам з К. Куксом — «Абразы без абразы» (1985).

Старына. Ушаччына — «паэтычны пуп» Віцебшчыны. Гэтак кажучь не толькі на Віцебшчыне. Пашанцавала ў гэтым краі нарадзіцца і **Міхасю Мірановічу** (1948). І хоць ён па прафесіі радыёфізік, да паэзіі ў яго дачыненне самае непасрэднае. Гумарыстычныя вершы пачаў пісаць яшчэ ў студэнцкія гады. Сёння Міхаіл Канстанцінавіч аўтар некалькіх вершаваных кніг. Нават жанр свой прыдумаў паэт — міранізмы. Дададзім яшчэ, што М. Мірановіч даўні сябра «Вожыка». Як жа інакш?.. Таму невыпадкова атрымаў і прэмію імя К. Крапівы, заснаваную часопісам «Вожык».

Ліпавец. Менавіта ў гэтай прыгараднай вёсцы (на ўсходзе Украіны Ушач) нарадзіўся **Генадзь АЎЛАСЕНКА** (1955). Відаць, няма таго жанру ў літаратуры, да якога б не прысудачынілася пры гэтым аўтарам. Вядома ж, сябрае Генадзь Пятровіч і з гумарам. У «Вожыку» выступаў з вершаванымі мініяцюрамі, пародыямі, гумарыстычнымі сцэнкамі і п'есамі.

АРШАНСКІ РАЁН.

Орша. Тут нарадзіўся **Анатоль ЖЫХАРЭВІЧ** (1939). Яшчэ калі вучыўся ў Віцебскім мастацка-графічным вучылішчы, прыкметна вылучаўся сярод маладых мастакоў сваім шырокім мастацкім дыяпазнам. Аднолькава паспяхова працаваў у жанрах і бытавой, і міжнароднай, палітычнай карыкатуры.

Карыкатура была сапраўднай стыхіяй А. Жыхарэвіча. Надзвычай здольны мастак, Анатоль Уладзіміравіч валодаў пераканаўчым малюнкам, пачуццём кампазіцыі, творчай самастойнасцю. А яго талент асабліва ярка праявіўся ў шматфігурных кампазіцыях (на малюнку магло быць 20—40 персанажаў — і ўсе працавалі на агульную ідэю), якія ў большасці выпадкаў вылучаліся вялікай жыццёвасцю, уманнем сціплымі сродкамі данесці да гледача сатырычную думку.

ВІЦЕБСКІ РАЁН.

Віцебск. **Андрэй СКРЫННІК** нарадзіўся ў 1968 годзе ў Харкаве (Украіна), але родным для яго стаўся Віцебск.

Тэхнічная адукацыя не перашкодзіла Андрэю Вадзімавічу працаваць штатным мастаком у віцебскай абласной газеце «Народнае слова». Яго карыкатуры вылучаюцца дасканалым штрыхом

і трапнымі дыялогамі «герояў» нашага часу.

І хоць першыя карыкатуры ў «Вожыку» з'явіліся ў 1994 годзе, з «калючым» выданнем мастак сябрае яшчэ з 1971 года. Было яму тады тры гады і ён пакуль не ўмеў чытаць, але настойліва цягнуўся да яркага часопіса і імкнуўся зразумець, што там намалявана. Прывучала малага да беларускага гумару маці, якая ўсё жыццё вышівала «Вожык». Хіба пасля гэтага А. Скрыннік мог абмінуць сваёй мастацкай увагай «Вожык»?..

Аляксандр ШМІДТ (1971) нарадзіўся ў Віцебску амаль пад самы Новы год, і з тае пары яму вельмі даспадобы ўсё новае. Па-новаму выглядалі і яго першыя карыкатуры, што з'явіліся на старонках часопіса «Вожык» у перабудовачных дзевяностых гады.

Прага новага завяла Аляксандра Міхайлавіча ў новыя мясціны. Цяпер ён жыве ў Падмаскоўі, працуе ў школе выкладчыкам. Але падтрымлівае цесную сувязь з «Вожыкам», дасылае малюнкi, якія адрозніваюцца лаканізмам і незвычайнай пластыкай. Мастак спецыяльна «выцягвае» ці «завальвае» свае персанажы, каб яны вылучаліся на фоне класічных узораў карыкатуры іншых, больш сталых майстроў. Карыкатуры А. Шмідта на сацыяльныя, маральныя, эканамічныя, маладзёжныя тэмы з поспехам друкуюцца ў выданнях краін СНД і за яе межамі.

ЛЕПЕЛЬСКІ РАЁН.

Камень. Гэта вёска — радзіма мастака **Леаніда РАЗЛАДАВА** (1964). Пасля заканчэння фізіка-матэматычнага факультэта Мінскага педінстытута Леанід Віктаравіч працаваў на розных пасадах, але ніколі не забываўся і пра карыкатуру. Яго «скупыя» ў графічным выкананні малюнкi маюць багаты ўнутраны змест.

Карыкатуры друкаваліся ў часопісах «Вожык», «Крокодил», «Наука и жизнь», газетах «Известия», «Медицинский вестник», «Ха-ха» і іншых.

МІЁРСКІ РАЁН.

Цімошкава. У гэтай маляўнічай вёсцы з вясёлай назвай Цімошкава ў 1946 годзе нарадзіўся **Мікола ГІРГЕЛЬ**. Скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута, працаваў мастаком у БелТА, перыядычных выданнях. Доўгі час з'яўляецца мастаком газеты «Рэспубліка».

Мікола Гіргель — прыроджаны карыкатурыст-сатырык. Да гэтага часу студэнцкія сябры ўспамінаюць яго задзірыстыя, трапныя карыкатуры і шаржы. Адзін толькі «Вожык», з якім мастак супрацоўнічае з 1973 года, надрукаваў на сваіх старонках незлічоную колькасць малюнкаў гэтага самабытнага мастака. А яшчэ Мікалай Сяргеевіч удзельнічаў у рэспубліканскіх выставах і міжнародных конкурсах карыкатуры. У 1988 годзе стаў адным з першых вожыкаўскіх лаўрэатаў прэміі імя Ведзьмака Лысагорскага, а ў 2006 годзе часопіс прысудзіў яму прэмію імя Кандрата Крапівы.

Мэтр беларускай карыкатуры валодае адмысловай назіральнасцю і фантазіяй, тонка адчувае беларускі гумар, мае адметны гіргелеўскі почырк, што добра заўважаецца і ў ягоных кнігах карыкатур, якія пабачылі свет у «Бібліятэцы «Вожыка» — «Сярдзіты аловак» (1978) і «Замалёўкі без лакіроўкі» (1989).

ПАСТАЎСКІ РАЁН.

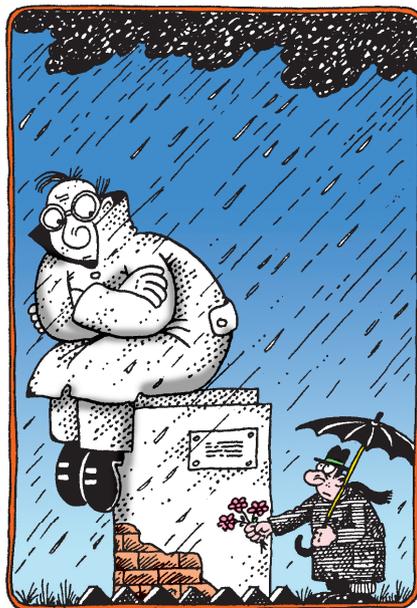
Юнькі. Тут у 1950 годзе нарадзіўся будучы вядомы мастак-графік **Пётр КОЗІЧ**. Маляваць пачаў з самага дзяцінства, малюнкi чацвёртакласніка Пеці Козіча дэманстраваліся нават на рэспубліканскай выставе. У 1967 годзе хлопец без асаблівых цяжкасцей паступіў у Віцебскі педінстытут на мастацка-графічны факультэт і неўзабаве пасябраваў з «Вожыкам». (Гэтаму безумоўна паспрыяла і сатырычна-гумарыстычная творчасць старшакурснікаў М. Гіргеля, М. Шышлова і іншых.) Працаваў у розных арганізацыях і ўстановах, а калі ў 1991 годзе была створана газета «Віцьбічы», стаў яе нязменным мастацкім рэдактарам.

Пётр Серафімавіч — удзельнік рэспубліканскіх выстаў і міжнародных конкурсаў карыкатуры. Яго малюнкi друкаваліся ў гумарыстычных выданнях былога Саюза і за яго межамі, у зборніках майстроў савецкай карыкатуры, уключаны ў «Анталогію сусветнай карыкатуры XX стагоддзя» (Габрава).

У «Бібліятэцы «Вожыка» выйшлі кнігі «Карыкатуры» (1987) і «Венера з універсама» (1994).

Малюнак Вікенція ПУЗАНКЕВІЧА,
тэма Алеся ДОУГАГА.

Малюнак Алега ПАПОВА.

Свае манера і сакрэт

Чалавеку сама меней трэба нарадзіцца двойчы. У яго, Аляксандра КАРШАКЕВІЧА, так і атрымалася. Нарадзіўшыся першы раз (а гэта здарылася 26 красавіка 1956 года), ён заплакаў. Нарадзіўшыся другі раз, ён засмяяўся. Гэта ўжо было ў 1982 годзе, калі ўпершыню надрукаваўся ў «Вожыку». Цяпер усе зразумелі: нарадзіўся новы карыкатурыст. За што толькі не хапаўся нованароджаны. Спрабаваў і гітару вярэдзіць, калі далучыўся да народнага тэатра аўтазавода. А вось калі ўзяўся за пэндзаль, дык не выпускае яго з рук і па сённяшні дзень. Закончыўшы мастацкае вучылішча імя Глебава, паспрабаваў мастакоўскага хлеба ў часопісах «Парус», «Гаспадыня», газеце «Ха-ха». Але найбольш упэўнена адчуў сябе ў часопісе «Вожык». Мастак-карыкатурыст чалавек заўсёды непраказальны. Малюючы шаржы, смешна ён часта шукае і знаходзіць у самой сур'ёзнасці чалавека. Ну а ў карыкатуры, напэўна, самае галоўнае — гэта ўмель паварот ад звычайнага да зусім нечаканага. Карыкатурыст заўсёды пачувае сябе здабытчыкам смеху. І ўсё ж у гэтым незвычайным «паляванні»

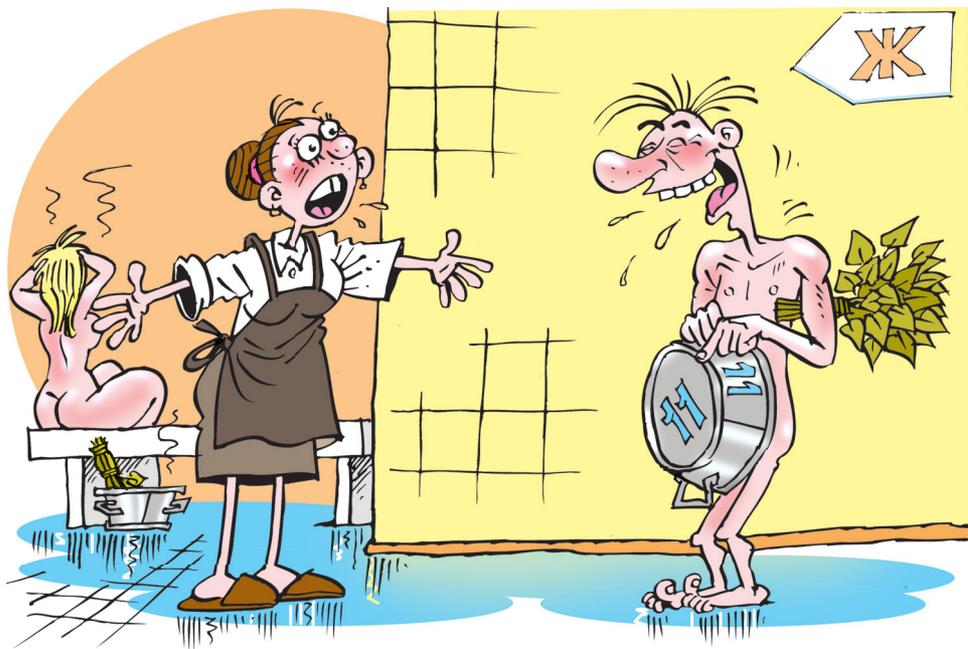
Аляксандр КАРШАКЕВІЧ

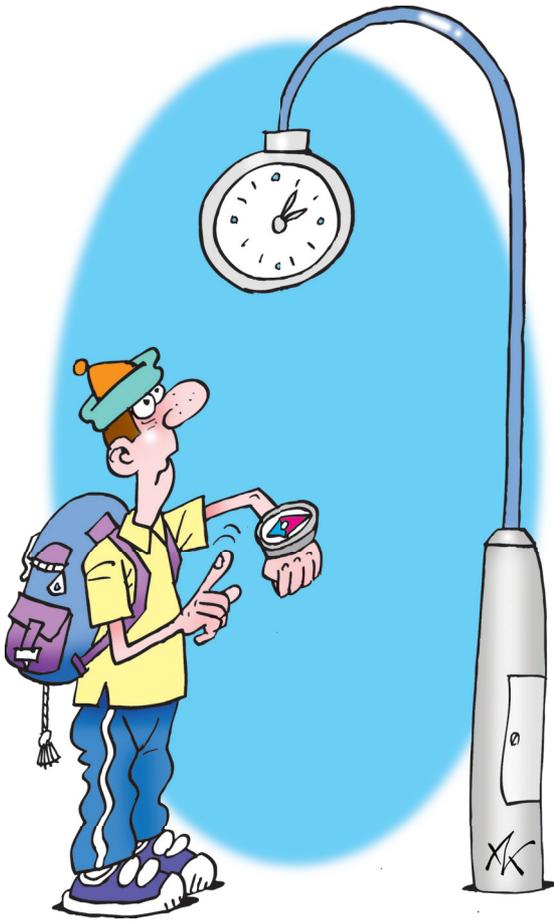
Аўташарж.

— Вам сюды нельга!
— А я ж без акулераў.

найпершай задачай ён ставіць для сябе «адстрэльванне» самой тэмы.

«Цяжэйшым з усіх грахоў з'яўляецца маркота», — кажа мастак Аляксандр Каршакевіч.

Адсюль ён і выводзіць сваю галоўную задачу пазбаўляць чалавека ад гэтага самага «грэху». І тое, трэба сказаць, яму ўдаецца. Пра што і сведчаць шматлікія карыкатуры, якія друкаваліся не толькі ў «Вожыку», але і ў польскім часопісе «Шпілька», у венгерскім — «Лугаш Маці», а таксама яго шаржы на калег, вядомых літаратараў і дзеячаў культуры.

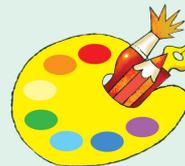
Акрамя ўсяго А. Каршакевіч малюе коміксы, афармляе кнігі.

«Я чалавек непераборлівы, — прызнаецца мастак. — Малюю карціны, распісваю інтэр'еры, а калі папрасяць, не адмаўляюся ад выканання рэкламных шчытоў».

Працуючы разам у часопісе «Вожык», я, дзякуючы А. Каршакевічу, пазбавіўся нарэшце ад свайго даўняга пераканання, што ўсе гумарысты самі па сабе людзі сумныя. Некаторыя з іх і пакінулі ў мяне менавіта такое ўражанне. З Сашам заўсёды весела. Смехам ён напачатку зараджаецца сам, а потым апраменьвае ім іншых.

У гэтым, відаць, і схаваны сакрэт самога мастацтва смеху. Хоць у кожнага ў гэтым сэнсе яшчэ ёсць і свае, асабістыя сакрэты.

Казімір КАМЕЙША.

Міхась ПАЗНЯКОЎ

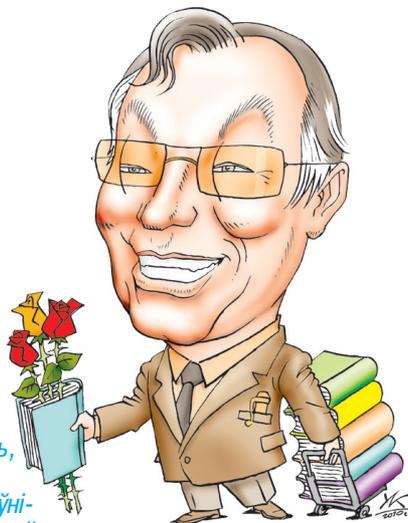
У Быхаўскім раёне, воддаль ад вялікіх дарог, але пablізу маленькай з гарэзлівай назвай рачулки Грэза ў вёсцы Заброддзе 24 студзеня 1951 года ўпершыню падаў свой голас, праўда, яшчэ не паэтычны, Міхась ПАЗНЯКОЎ. Ужо неўзабаве можна было меркаваць, што з хлопца вырасце будучы паэт.

Пасля заканчэння філфака БДУ М. Пазнякоў настаўнічаў на Бярэзіншчыне і ў Мінску, а крыху пазней шчыраваў у Інстытуце мовазнаўства НАН. Відаць, тады і нарадзілася задума «Слоўніка эпітэтаў беларускай літаратурнай мовы», які быў удзячна сустрэты чытачамі. У багатай і насычанай біяграфіі творцы была і пасада галоўнага рэдактара часопіса «Вожык».

Талент пісьменніка надзвычай рознабаковы. Ён – і паэт, і празаік, і перакладчык, і крытык, і публіцыст. А яшчэ – аўтар цікавых кніг для дзяцей. Усяго ж на творчым рахунку Міхася Пазнякова каля трох дзясяткаў кніг.

Сёння ён узначальвае Мінскае гарадское аддзяленне СПБ, адначасова з'яўляецца сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў. Доўга давялося б пералічваць і тыя ўзнагароды, якімі ўганаравана творчая праца пісьменніка.

Сваё 60-годдзе Міхась Пазнякоў сустракае ў росквіце творчых сіл, а чытачоў «Вожыка» вітае новымі гумарыстычнымі творамі.

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Ці не рана да класікаў?

Я сёння з Караткевічам
начую...

І ноч кароткая,
і пакарання мне няма...

Я заўтра з Караткевічам
начую.
Аксана СПРЫНЧАН

Я ў Купалы начавала,
Вершы класіку чытала.
Хоць старалася нямала,
Ды маўклівы быў Купала.

Прыблукала я да Броўкі,
Вершы голасам салоўкі
Ноч яму чытала, толькі
Не знайшла падтрымкі
ў Броўкі.

Ад яго дзівосным ранкам
Перабегла я да Танка,
Грымнуў той:

«Вось ліхаманка, –
І не хоку, і не танка!»

А сягоння Караткевіч
Мной абраны каралевіч.
Ноччу гэтаю кароткаю
Свае творы прагалёкаю.
Ён мяне не пакарае:
Можа, скажа што, параіць?

Прамаўчыць калі, з адчаю
Зноў назаўтра завітаю.
Дапрашу я ўсё-ткі класіка:
«І чаго ў мяне нямашака?»

Бяда

*Сэрца, я цябе не разумею,
Хоць хачу даю ўжо зразумець.
Мікола МАСКЕВІЧ*

Сэрца зразумець я не магу,
Што з ім? – У адказ
мне ні гу-гу.

Хоць дарог адмераў кіламетры,
Што нагам патрэбна –
не дапетру.

Варта толькі ўбачыць
задзірак –
Рук я на ўтаймую аніак.
Прыгажуню стрэну – ад яе
Вочы неслухмяныя мае.

Гэтак утаропяцца – нямею,
Што раблю –
зусім не разумею.
А ва ўсім, вы толькі
мне паверце,
Вінавата гораснае сэрца.

І чаму, бяdotнае, сваволіць? –
Мне не зразумець,
відаць, ніколі.
Як мой верш,
напэўна, чытачы
Зразумець не могуць,
партачы.

Сповідзь халасцяка

*Яшчэ ў маёй кішэні ёсць
Паперка. Там імя:
Марына; і тэлефон.
А можа, пазваніць?
Сяргей ВЕРАЦІЛА*

З Кацярынай – у разладзе,
І Людміла гоніць прэч.
Ад Надзеі муж адвадзіў,
І цяпер не да сустрэч.

Мне адмовіла Галіна,
Зося гоніць у каршэнь.
Прыняла б, напэўна, Зіна,
Каб меў поўную кішэнь.

Пазваніў бы я і Веры,
Да Ірыны б я памчаў,
Ды не маю я кватэры
І машыны не прыдбаў.

Пазваню, відаць, Марыне,
Я ж мужчына, як-ніяк,
І ўва мне няхай загіне
Знакаміты халасцяк.

Што рабіць?

*...Месяц
Усплыў над хатай
І побач сесці
Са мною меціць.
...Судзі за тое,
Чаго не знаю...
Тамара ПЯРКОЎСКАЯ*

Ну што паробіш – вінавата
Праз вершы звабныя мае,
Што месяц гожа па-над хатай
Штоноч высочвае мяне.

Пісаць пачну, ён апантана,
Ну, як мужчына ўсё адно,
Глядзіць у вочы закахана
І хоча ўлезці праз акно.

А любы ж мой такі раўнівы,
Без дай прычыны –
проста жах.

Праз кожны вершык
мой чулівы
Не спіць, бывае, па начах.
А месяц побач як убачыць –
Лічы, што
шчасцейка прайшло:

У тым мяне абвінаваціць,
Чаго і блізка не было.

Яму засведчаць зоры, неба,
Дзе любіць
месяц начаваць...
Ці мне акно
зашторыць трэба,
Ці, можа, вершы не пісаць?

Не кашу, не сею

Без мяне у вёсцы косяць,
Сушаць сена і грабуць...
...А карова вочы косіць,
Як прыеду, на мяне.
Анатоль ЗЭКАЎ

Без мяне у вёсцы косяць,
Сушаць сена і грабуць.

А прыеду –
мне як госцю
Масла свежанькае б'юць.

Без мяне і бульбу сеюць,
І капаюць без мяне –
Дый за плугам я не ўмею
Ужо ісці па баразне.

Без мяне свінчо гадуюць,
Гусак, качак і курэй.
А як толькі асвяхуюць –
Клічуць да сябе хутчэй.

Я прыеду – напакую
Торбу ўсякай смакатай,
Ледзь у хату гарадскую
Увапхнуся разам з ёй.

Мо таму, як прыезджаю
Ў вёску родную, сябры,
Дзікі лямант падымае
Уся жывёла на двары.

Прызнанне

...Мінуўшына
агніскі пагасіла...
...Хай дажджыска змывае
Атлусцелья глыжы.
...Між ракою і зорамі
Дрэмле вятрыска.
...На адхоне агніска
Ваюе з імглой.

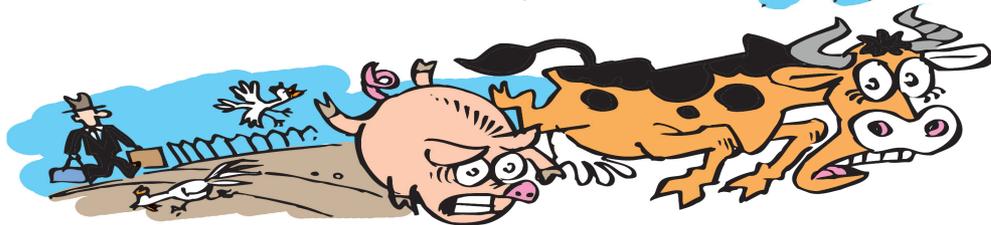
Пятро ЛАМАН

Як толькі пакліча
шляхіска –
Душа расквітнее ізноў.
Блакноска вазьму,
алавіска –
Бывай, гарадзіска, здароў.
Такім ужо стаў я хлапіскам,
Не пішацца дома нічуць.

Аблашчыць
у полі вятрыска,
Дажджыску патраплю
глынуць.

Прылягу пад
стройным дубіскам,
Думіскі прачнуцца ў душы.
Пальюцца свабодна
страфіскі,
Адно паспявай іх пішы.

Пасля ў выдавеска пакрочу,
Каб меска
ў планіску заняць.
Затым ужо хочаш не хочаш,
А трэба кніжыску пісаць.

• Проза

Янусь МАЛЕЦ
не толькі
даўні сябра
і аўтар «Вожыка»,
калісьці ён
і сам працаваў
у часопісе,
добра, як кажуць,
ведае творчую
«кухню» выдання.
А таму вырашыў
парадаваць
нас сваімі
новымі творамі,
на гэты раз —
празаічнымі.
Пачытаем
ды парадуюцца,
а заадно
і павіншваем
з шасцідзесяцігоддзем,
якое Іван Вільгельмавіч
сустрэкае ў добрай
«творчай форме».

Янусь
МАЛЕЦ

Строгая камісія

— Заўтра, Мітрафаныч, да нас прыедзе прадстаўнічая камісія, — аб'явіў галоўны інжынер ЖЭСа сантэхніку Прышчэпкіну. — Я вылучыў тваю кандыдатуру для ўдзелу ў конкурсе на лепшую падрыхтоўку ацяпляльных вузлоў да зімовага сезона. Ведаю, што ты папрацаваў сумленна, але яшчэ раз усё правер.

Пасля гэтай ранішняй размовы Прышчэпкін да вечара корпаўся ў цеплавузлах, правяраючы кожны вентыль, кожную засаўку, кожны манометр... Усё працавала надзейна.

Вечарам ён сустрэў падпіўшага Міхуткіна, калегу з суседняй ЖЭС. Высветлілася, што яго кандыдатуру таксама вылучылі на ўдзел у конкурсе.

— Толькі ў мяне амаль усе вентылі не перакрываюць ваду, — прызнаўся Міхуткін. — Адрамантаваць не было калі з-за гэтага самага, — пстрыкнуў ён пальцамі па шыі. — Не дай Божа, паспрабуюць адкрыць вентылі — патоп!..

Камісія з'явілася на наступны дзень перад абедам. Лысы мужчына салідна запытаў:

— У вузле дакументацыя ёсць?

Пытанне гучала так, быццам дакументацыя — гэта самае галоўнае ў ацяпленні дома.

— На дзвяхрах, — спакойна адказаў Прышчэпкін.

Усе дружна павярнуліся да дзвярэй. З чвэрць гадзіны разглядалі схему вузла, гарталі сшытак паказанняў кантрольных і замяральных прыбораў. Затым пачалі разглядаць сцены, столы...

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА

– Так-так, – паківаў галавой лысы мужчына і шапнуў штосьці другому. Той сказаў «Ага!» і шапнуў трэцяму, трэці – чацвёртаму, чацвёрты – пятаму... Пашаптаўшыся, усе зноў дружна пакінулі цеплавузел.

Назаўтра Прышчэпкіна выклікаў галоўны інжынер.

– Ну, як жа так? – у яго вачах быў вялікі смутак. – Адаць першае месца Міхуткіну!

– Каму?! – Мітрафаныч адчуў, што вочы лезуць на лоб. – У ягоных цеплавузлах любы вентыль пакруці – адразу патапо пачнецца!

– Затое ў Міхуткіна чыста, няма павуціння!

Прышчэпкін зразумеў: «Вось чаму яны ўгаропіліся на сцены і столі!..» Пайшоў у цеплавузел. І сапраўды, калі добра прыгледзеўся, у вугле пад столлю заўважыў густа сплеченую сетку. Калі б у той момант там быў павук, яму давялося б плесці павуціну на тым свеце...

Пасля працы Мітрафаныч зноў сустрэў Міхуткіна. Не ўцерпеў, каб не спытацца:

– У цябе што, павуціння няма ў цеплавузлах?

– Было і ёсць, поўна!

– А як жа камісія яго не заўважыла?

– А ў тым цеплавузеле, куды яны пайшлі, я яго якраз змеў. Сто гадоў бы яго не чапаў, – засмяяўся Міхуткін, – ды пазаўчора гайку ражковым ключом адкруціць хацеў, а той, сарваўшыся, завіс у павуцінні. Ну, я са злосці і пазмахваў венікам.

Прышчэпкін распачна развёў рукамі...

ПЕРАЎВАСАБЛЕННЕ

Аднойчы вырашыў напісаць апавяданне пра касмічнага госьця, іншапланецяніна. Прыляцеў ён да нас на лятаючай талерцы і апусціўся на могілках каля адной вёскі – та-

кая прыкладна меркавалася завязка. Інтрыга, так? Я сам здзівіўся, як усё добра складваецца. Ну, думаю, такую гісторыю цяпер любое камерцыйнае выданне з рукамі і нагамі схопіць.

Толькі вось за пісьмовым сталом узніклі непрадбачаныя цяжкасці. Ніяк не ўяўлялася, што мог думаць мой герой на могілках на чужой планеце ды сярод крыжоў... Зразумеў: пакуль не пабываю ў такой сітуацыі, не змагу нічога інтрыгуючага стварыць. І вырашыў правесці эксперымент – пераўвасабленне ў іншапланецяніна. Паехаў у вёску да бацькоў і апоўначы пашыбаваў на могілкі, прыхапіўшы жалезныя начоўкі. Навошта? Яны павінны былі замяніць лятаючую талерку.

У чарцей і прывіды я не вельмі веру, але каля могілак пачаў мяне прабіраць страх. Крыжы, помнікі, дрэвы напўнялі мясяцовую ноч нейкай таямнічай напружанасцю. А тут яшчэ птушка з кусцікаў – ф-ф-фырк! Ажно прысеў. Пастаяў на месцы. Прыслухаўся. Дрэвы ціхенька шумяць, сабака ў вёсцы гаўкае... Сэрца крыху супакоілася.

«Эх ты, баязлівец!» – вылаяўся сам сабе і рашуча адчыніў браму. Яна заскрыпела нудна і жаласна, а начоўкі – дз-зын-н!.. Зноў прыйшлося хвілін пяць пераводзіць дыханне. Супакоўся крыху і рушыў да бліжэйшага дрэва.

Першы сук бярозы рос высакавата. Ага, думаю, з начоўкамі на гэта дрэва ніяк не залезу, трэба шукаць больш зручнае. Знайшоў. Ускараскаўся амаль да сярэдзіны разлапістай сасны. Залазіў мо з паўгадзіны, бо разоў дваццаць пераводзіў дух: то галінка па галаве пстрыкне, то вопраткай за што зачэпішся, а то і начоўкі зазвіняць.

Нарэшце ўладкаваў сваю «лятаючую талерку», усеўся ў яе сам. Зірнуў уніз і зразумеў, што ляцець будзе не вельмі прыемна. У іншапланецян жа, відаць, пасадачныя прыборы ёсць, і садзяцца яны не на дрэвы, а ў чыстым полі. Унутры ўсё пахаладзела ад думкі, што мой эксперымент не ўдасца і што злазіць з сасны давядзецца тым жа спосабам, як залазіў – а гэта значна цяжэй...

Нечакана непадалёк пачуліся галасы, і да брамы тосьці падышоў. Я адчуў новы прыліў страху.

— Ты ў здані верыш? — запытаў юначы голас.

— Ну і пытанні ў цябе, Сцёпка! — усклікнуў дзявочы.

«Людзі!» — з палёгкай расслабіўся я ў начоўках.

— Можна я цябе пацалую, Таня?

— Можна...

«Знайшлі месца, — усміхнуўся я. — І чые ж гэта дзеткі? Павырасталі, нікога ўжо не ведаю».

Адхіліў галінку, каб лепш разгледзець закаханых, але маладая пара знікла з поля зроку. Адхіліў другую галінку, а яна раптам вырвалася з рук і так сцёбнула па вачах, што ўраз адбылося нечаканае прызямленне са страшэнным грукатам, званам і крыкам. Да зямлі я не даляцеў: павіс на суку, надзейна зачапіўшыся пінжаком. Стала ціха-ціха.

— Што гэта?! — спужана ўсклікнула дзяўчына.

— Не ведаю, — адказаў хлопец. — Трэба было б паглядзець.

— Не-не, Сцёпачка! Лепш хутчэй пойдзем адсюль!

Я ўявіў, як дзяўчына цягне свайго каханага за рукаў і залямантаваў штосілы:

— Сцёпка! Танька! Пачакайце! Дапамажыце! Здыміце мяне!

Зноў усталявалася цішыня.

— Не бойцеся! Я з вёскі. Цыпрыянаў сын. Учора з Мінска прыехаў.

— А што гэта вы там робіце? — асцярожна пацікавіўся юнак.

— Пераўвасабляўся ў аднаго свайго героя і выпадкова завіс на дрэве, — крыкнуў я, адчуваючы, што пінжак спаўзае з плеч.

— Што ж гэта за герой такі, нябожчык ці што? — спытаў павесялелы Сцёпка.

— Доўга тлумачыць! — залямантаваў я. — Здымайце хутчэй, а то сапраўды стану нябожчыкам!

Нарэшце Сцёпка насцярожана наблізіўся да дрэва і ўпэўніўшыся, што я — гэта я, дапамог выслабаніцца з «пасткі»...

Ну, а потым адбылася начная вячэра (ці як яшчэ яе назваць?) з юнымі выратавальнікамі ў хаце маіх бацькоў. Я ўдзячна трос ракі то Сцёпку, то Тані і не мог нахваляцца бацькам:

— Якое цудоўнае пакаленне падростае! Не страшна і ў космас ляцець з такой моладдзю!

Словам, пераўвасобіўся. Як бачыце, і гумарэсачку напісаў...

ЧАРЦЯНЁ

Кажуць, што дзеткі — кветкі жыцця. Усё магчыма, але пра нашу дачушку Верачку такога не скажаш. Чарцянё яна ў нас, а не кветачка.

Вось хаця б такі выпадак. Купілі мы з жонкай капусты, каб на зіму паставіць, качаную дзесяць. Машына якраз у двор прыехала з нейкага калгаса. Выгрузілі на кухні з сумак капусту і Верачку папрасілі: «Пагуляй без нас пакуль, мы хуценька яшчэ раз збегаем».

Купілі — і хуценька дамоў. А там... О, Божа даражэнькі! Ніколі б не паверыў, што пяцігадовае дзіця, дзяўчынка, можа за нейкіх пятнаццаць хвілін столькі качаную растрыбушыць да храпак! Сядзіць сярод кучы лістоў і ўсміхаецца: яна, бачыце, у капустце браціка шукала... Я, ведаеце, не вытрымаў і тут жа ёй, забыўшыся на ўсялякія этычныя і педагогічныя нормы, выклаў, дзе трэба шукаць брацікаў і сястрычак!..

А учора што яна ўтварыла! Задумалі мы жонцы купіць паліто. У нашых «Прамтаварах» прыгледзелі. Палезлі ў «загашнік», а там усяго дзве стодоларавыя купюры. Мала, вядома ж. Жонка ўздыхнула, ледзьве не заплакала: «Былі б яшчэ дзве такія паперкі... А так ха-

дзіць мне ў старых лахманах. А можа, суседка пазычыць?»

Кінулася да суседкі, я — на лоджыю пакурыць. Вяртаюся, а Верачка і цікавіцца: «Тата, а калі дзве паперкі разрэзаць папалам, то атрымаюцца яшчэ дзве паперкі?» — «Ну-у, — насцярожаваюся, — а што?» — «Ідзі, кажа, татачка, да цёткі Людзі і скажы маме, што нічога не трэба пазычаць, у нас ужо хапае паперак...»

Гляджу, а ў яе ў адной руцэ нажніцы, а ў другой — парэзаныя папалам долары. Я ледзь прытомнасць не страціў, а яшчэ падумаў: «І навошта я навучыў наша чарцянё азам арыфметыкі?..»

Але, магчыма, у другіх бацькоў дзеткі сапраўды кветкі жыцця, а ў нас — самі прачыталі...

А МОГ ЖА СПАЗНІЦЦА...

Аўтобус быў перапоўнены. — Яшчэ на чатыры капеечкі! — крычаў я з адчаем, хапаючыся за каўнер чыйгосьці паліто.

— Вы што, не бачыце, гэта ж пясец! — запішчаў з груды цел жаночы галасок. — Хапайцеся вунь за каракуля, ён мацнейшы.

— Ні ў якім разе! — зарыпеў з вялікім страхам і гневам нізкі бас. — Бач ты яе! Пралезла тут разам з мужчынамі ды яшчэ камандуе! Уціснулася, дык цярпі! Пясца свайго шкадуе. Ды за яго ўжо і сабачы каўнер не дадуць!..

— Гэта твой каракуль хутка да сабачай цаны дакоціцца!

— Гі-гі-гі! Го-го-го! — зайшоўся хтосьці залівістым смехам.

— Чаго зубы скаліш? — пакрыўдзіўся бас.

— Гі-гі-гі! Гу-гу-гу! Ды я не з вас... Го-го-го! Таварыш ваенны, спражка вашай партупеі казыча... гі-гі-гі!.. мне пад пахай!

— Грамадзянін, вы затрымліваеце і сябе, і людзей! — пачуўся голас вадзіцеля. — Не вісніце на падножы.

Я не зразумеў, як можна не затрымліваць сябе і маліў, выпусціўшы з рук пясца і ўхапіўшыся за партупею «ваеннага», лейтэнанта міліцыі:

— Ну, яшчэ на чатыры капеечкі!

— У нас ужо даўно талонная сістэма, — данёсся з глыбіні салона незадаволены барытончык.

— Нешта я не бачыў, каб ты прабіваў талон, — заўважыў хтосьці.

— І не прабіваў, бо ў мяне праязны! Вось зараз дастану яго з кішэні і пакажу!

— Даражэнькі! — залямантаваў хтосьці спалохана. — Цесна то цесна, але ж ты ў маёй кішэні шчупаеш!

— Прабачце, калі ласка! — папрасіў барытончык прабачэння. — А я думаю: чаму мая кішэня стала такая глыбокая...

— Ну, яшчэ на талончык! — напінаўся я з апошніх сіл.

— І куды можна так спяшыць? — зморшчыўся таўсцяк у вясковым кажушку. — Сягоння ж ні футбол, ні хакей па тэлеку не паказваюць.

— І сапраўды, як быццам да любоўніцы спазняецца! — падаў хтосьці гнеўны голас.

— Вунь яшчэ адзін сорака чацвёрты падруліў! — падказаў каракуль.

Я павярнуў галаву ўбок і абрадавана ўсклікнуў:

— І амаль пусты!

З нашага аўтобуса вывалілася адразу чалавек пяць...

Уладкаваўшыся на сядзенні для пасажыраў з дзецьмі і інвалідаў, я з жахам прыпамінаў сітуацыю на прыпынку і думаў: «А калі б пусты аўтобус не пад'ехаў? Ці быў бітком набіты? Тады б я дакладна не паспеў. Трэба ў наступны раз браць білеты ў кіно на больш позні сеанс, а то яшчэ спазнюся...»

Уладзімір ПРАВАСУД

НАВІНА

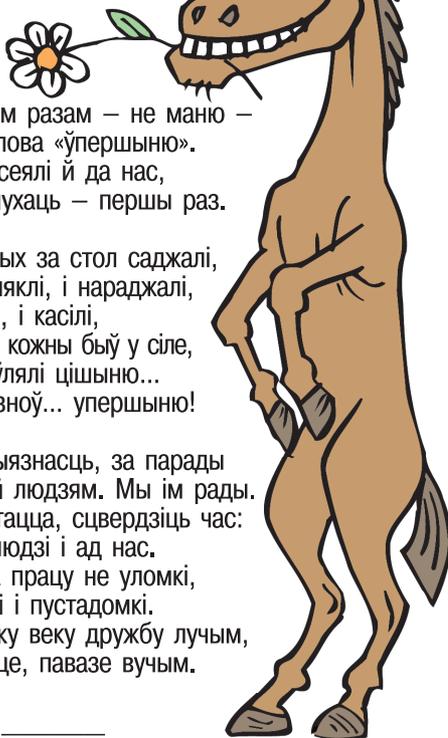
Сарока на хвасце прынесла навіну.
Не важна нам – адкуль,
Не важна нам – якую.
Ды ўжо Зязюля пра яе кукуе,
На вуха Муха шэпча штось Слану.
А той Мядзведзю кажа па сакрэту.
Мядзведзь – Ласю...
А Лось панёс далей...
І ўжо праз пэўны час ад навіны ад гэтай
Узрушан кожны Звер
І кожны Верабей.
І ці то ноч у лесе,
Ці то ранне,
Адно ва ўсіх пытанне:
– Ці чулі вы?
– Не чуў. А што?
– Гавораць,
Гарыць якоесьь мора.
– Далёка?
– Не, паблізу дзесь.
– Ад мора, кажуць, можа загарэцца лес...

Бывае так: ад цёткі і да цёткі
Разносяцца па вёсцы плёткі.

Уладзімір ПАЎЛАЎ

УПЕРШЫНЮ

Кожным разам – не маю –
Чую слова «ўпершыню».
Жыта сеялі й да нас,
А паслухаць – першы раз.

Маладых за стол саджалі,
Хлеб пяклі, і нараджалі,
І аралі, і касілі,
Пакуль кожны быў у сіле,
І ўслаўлялі цішыню...
А тут зноў... упершыню!

За прыязнасць, за парады
Дзякуй людзям. Мы ім рады.
А спытацца, сцвердзіць час:
Мелі людзі і ад нас.
Мы на працу не уломкі,
Гультаі і пуштадомкі.
Спрэдку веку дружбу лучым,
Дабраце, павазе вучым.

Не кажыце больш ні разу
Мне абразлівую фразу.
Будзе смешна і каню,
Як пачуе «ўпершыню».

Іван ЛАГВІНОВІЧ

ХІТРЫ ТХОР

Так біліся за
самку два Ваўкі,
Што поўсць ляцела
ў розныя бакі

Са спін параненых і жыватоў
На купкі травастою і кустоў!
Мацёры маладога перамог
І запрасіў Ваўчыцу ў свой бярог.
Залізваў доўга раны малады,
Ды ўрэшце пакульгаў абы-куды.
Тады з зямлянкі вылез хітры Тхор,
Напудраны лісцёваю трухой,
Падаўся да пабоішча з двара,
Ваўчынай поўсці пасмачкі сабраў,
Перанасіў у шлюбнае жылло,
Крыху пашырыў, паднавіў кубло,
Каб зручна спаць з Тхарыхаю было.

Я гэта баю пра Ваўкоў, Тхара,
А для людзей павінна быць мараль,
Бо так паўсоль: дзе дурань
З дурнем б'ецца,
Там хітраму што-небудзь застанеца.

Лявон АНЦІПЕНКА

ЯВА І СОН РЭВІЗОРА

Ява

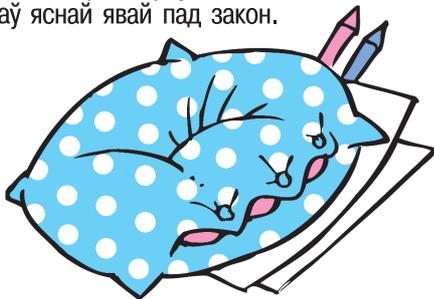
З вярхоў у трэст наскочыў рэвізор,
Начальнік прывітаў яго лісліва,
Сказаў, як выстраліў ва ўпор:
– Халодненькага піва!
Не ўстояў госць перад спакусай,
Апаражніць фужэр не струсіў.
Прыгубілі затым па чарцы каньку –
Начальніку паціснуў госць руку
І прыступіў да справы
Ён млява:

– Сігнал прыехаў правяраць –
 Усе задумалі вы дачы будаваць:
 Галоўны інжынер, ты сам,
 Па будаўніцтву нам,
 І нам па кадрах, быту,
 Загадчыкі бюро, аддзелаў быта,
 Галоўная бухгалтар і дыспетчар,
 Механік той, эканаміст –
 Тут прозвішчаў аж цэлы ліст.
 Начальніку крыць нечым:
 За трэстаўскія сродкі дачы
 Займелі ўсе яны няйначай.
 – Паслухай, галубок, –
 Звярнуўся ён да рэвізора, –
 Адгрохаем табе дамок
 На беразе ракі ці мора,
 Дзе пажадаеш,
 Ты дачы, ведаю, не маеш.
 У рэвізора позірк пацяплеў, –
 Вядома, дачы ён не меў...

Сон

Каньяк змарыў дашчэнту рэвізора,
 Заснуў адразу ён
 І бачыць сон,
 Што не паддаўся на ўгаворы,
 Як не прасілі ў трэсце,
 Адмовіўся ад піва, каньяку,
 На развітанне нават не падаў руку,
 Як махляроў закончыў трэсці.
 Адмовіўся ад абяцанай дачы,
 Затое выявіў мільярдныя нястачы.
 У акце на апошняй запісаў старонцы:
 «Вярнуць дзяржаве да чырвонца».

Няхай бы рэвізораў сон
 Стаў яснай явай пад закон.

Сяргей ПРЫЁМКА

СЛОН

У лаўку з посудам сталовым
 Слон зайшоў купіць абновы.
 Запытаў, ці ёсць кубёлак
 Заварыць гарбаты з зёлак.
 Як пачуў тое гандляр –
 Плямамі пабіла твар,
 Шыльду пачапіў адразу:
 «Перапынак. Збег на базу».
 – Што за ліха? Гэта крама
 Зачынілася таксама,
 Трэба выбірацца вон, –
 Сам сабе гаворыць Слон.
 Але толькі варухнуўся –
 Бразгат посуду пачуўся,
 Паляцелі у куткі
 З сумным званам чарапкі.

Часам чуем там і тут
 Нараканне на няўклад –
 Параўноўваюць іх знаўцы
 Са Сланом у цеснай лаўцы.

Яўген ЗЯЛКОЎСКИ

КІСЛЫ ЯБЛЫК

Не любіў ён, калі ў садзе лад.
 Яблыні крычаў на увесь сад:
 – Агурок залез на наш сучок,
 Прытварыўся ён сваім знарок.
 Скінь яго, нахабу і чужынца,
 Разам з ім ніколі нам не ўжыцца!

Сына Яблыня спагадліва спыніла:
– Ён абняў мяне, ты глянё, так міла!
Я яго даўно ўжо ўсынавіла.
Мамаю заве мяне. Ці чуў?

Яблык Яблыню сярдзіта трасянуў,
І ад злосці стаўся ўвесь зялёны,
Пакаціўся чужаком ад кроны.

Дзеліць Бог усіх, на жаль, не роўна:
Часам родны сын – зусім не родны.

Мікалай ДЗЯНІСАЎ

ЗАХМЯЛЕЛЫ ЗАЯЦ

Рахманым Заяц быў сярод звяроў.
Казалі, нават працавітым,
Гаспадаром у хаце дамавітым,
Пакуль сабе ён не знайшоў сяброў.
У госці пойдзе да Лісіцы –
Гарэлка льецца там крыніцай.
Заскочыць да Казла перахапіць капусты –
І там ён госць па густу.
І ў чаркі горкая льецца.
З гасцей яго выносяць спячага.
А то з Дзіком нап'ецца
Да віску парасячага.
Сустрэнецца з Аслом – так надзярэцца,
Што хоць вязі яго ў дурдом.
А п'яны ўваліцца у хату –
Няма там месца зайчанятам.
Зайчысе ж дасць такі разгон,
Што тая мчыцца з хаты вон.
А як «парадак» дома навядзе,
Тады у лес брыдзе
І там дэбош зноў учыняе:
То Вожыка ён прабірае,

То бруднай лаянкай абразіць Барсука,
Шашку залепіць аплявуху,
Уцягне у скандал Цецерука,
Пры гэтым песні непрыстойныя пяе,
І да вавёрак, п'яны, прыстае.
Ад Заяца хмельнага ніхто ўжо не чакаў добра,
Але дайшло да участкавага-Бабра.
Хоць Заяц ад яго і драпаў,
Ды той надзеў яму наручнікі на лапы.
Сядзіць касы закуты.
Даведаўшыся пра яго пакуты,
Дзік і Асёл, Ліса, нават Янот калматы
Да Заяца падаліся ў адвакаты.
Касы, маўляў, зусім не вінаваты,
Ён толькі, калі п'яны, зухаваты.
Але ж з кім гэтак не бывае,
Хто ў святы з нас не выпівае?..
Дый сем'янін усё ж,
Шматдзетны бацька да таго ж.
Словам, не Заяц гэта, а анёл.
І на яго складаць не трэба пратакол.
Тым больш, не варта штрафоваць
Ці ўжо, крый Божа, у ЛПП ссылаць.
Бабёр, каб збавіцца ад галаўнога болю,
Касога выпусціў на волю.

Вось так бывае і ў людзей:
Заўсёды знойдзецца заступнік-дабрадзеі,
А выпівохі п'юць, як і пілі раней.

Малюнок Аляксандра ШМІДА.

• Персона

«Трынаццаць гадоў у абдымку з «Вожыкам» я ішоў па жыцці. Гэта былі мае самыя найлепшыя гады, маё юнацтва і мая маладосць.

Трынаццаць гадоў дружыць з «Вожыкам», абдымацца з ім, калючым, і не пакалоцца.

У «Вожыку» я ажаніўся, у «Вожыку» ў мяне нарадзіўся сын, у «Вожыку» выйшла мая першая кніжка лірычнай паэзіі, у «Вожыку» мяне прынялі ў Саюз пісьменнікаў Беларусі. Потым «Вожык» ужо сам выдаў і раздаў, разаслаў сваім чытачам аж чатыры кнігі маіх іранесак – «Лысы юбілей», «Плюс на мінус», «Ланцугі для муж» і «Пятніца ў суботу». Дзякуй табе, шануюны дружа «Вожык», што ты быў у мяне, што ты ёсць і, спадзяюся, будзеш заўсёды. Чалавек, як ты сам бачыш, пакуль што недасканалы, а таму табе, наш весялун і заступнік, хопіць працы яшчэ надоўга...».

Так пісаў герой нашага інтэрв'ю, калі «Вожык» (з нагоды свайго 65-годдзя) папрасіў яго ўзгадаць пра тыя часы, калі выданне было крыху маладзейшым, калі там працавалі вядомыя гумарысты і сатырыкі – літаратары і мастакі... Згадкі пад назваў «У абдымку з «Вожыкам» атрымаліся надзвычай цікавымі, вясёлымі, пазнавальнымі. І цяпер, калі выдатны пісьменнік, перакладчык, гумарыст, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Янка СІПАКОЎ набліжаецца да сваёй юбілейнай даты (дарэчы, у яго нават юбілейныя гады супадаюць з калючым выданнем, толькі з розніцаю ў пяць гадоў), «Вожык» спяшаецца першым яго павіншаваць, а таксама пагутарыць пра тое-сёе. Дзе – з усмешкаю, а дзе – і без... Бо гумар, як вядома, справа сур'ёзная!..

Янка СІПАКОЎ:

«Пераходзячы на іншую працу, я плакаў па «Вожыку!...»

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

– Іван Данілавіч, узгадайце, як і калі вы трапілі ў «Вожык»? Хто дапамог і падтрымаў?

– Пазнаёміўся я з «Вожыкам» яшчэ вучнем старэйшых класаў Зубрэвіцкай школы, калі пасля ўрокаў насіў з Дубравак, з сельсавета пошту. Па дарозе садзіўся дзе-небудзь пад куст і праглядаў усе газеты і часопісы, якія выпісвалі тады мае родныя Зубрэвічы. Як вы думаеце, з чаго я пачынаў? Канечне ж, з «Вожыка»! Ён быў такі каляровы, такі смешна-цікавы...

На працу ж у «Вожык» я трапіў студэнтам. Добрая, зчлівая душа Павел Нічыпаравіч Кавалёў, тагачасны рэдактар часопіса ўзяў мяне ў штат з апошняга курса журфака. Ужо дыпломную сваю я пісаў як супрацоўнік «Вожыка».

Павел Нічыпаравіч быў вельмі далікатны і ўважлівы да нас, маладых. Студэнтаў-журфакаўцаў у «Вожыку» заўсёды віталі, і мы, удзячныя, душою гарнуліся да часопіса. У «Вожыку» на той час была нейкая вельмі сяброўская, шчырая атмасфера – усе любілі і падтрымлівалі ўсіх! – а таму на працу хадзілася як на свята.

— Што пісалі пад псеўданімам Сібарсач? Ці памятаеце што-небудзь з напісанага тады?

— Мы, студэнты, вечная галота, шукаючы хоць маленькай прыбаўкі да стыпендыі, якой, зразуме-ла, нам не хапала, папрыбіваліся да «Вожыка». Здаецца, «Вожык» знайшоў я першы. А потым туды прывёў і свайго найлепшага сябра Барыса Сачанку. Затым да нас далучыўся Рыгор Барадулін. Вось так нечакана з'явіўся ў нашай кампаніі і чацвёрты гумарыст — І. Сібарсач. Уззяўшы па тры літары ад кожнага прозвішча — каб нікому не было крыўдна! — мы прыдумалі сабе калектыўны псеўданім.

Пасля лекцый часта бегалі ў «Вожык», дзе адказным сакратаром працаваў Сяргей Сцяпанавіч Дзяргай — унікальнай дабрыні чалавек, выдатны паэт-філосаф, які падтрымліваў нас, студэнтаў. Сяргей Сцяпанавіч даваў нам пісьмы і скаргі працоўных на апрацоўку — каб было смешна! — і мы рабілі з іх калючкі, аб'явы, фельетоны, знаходзілі іншыя арыгінальныя формы падачы матэрыялаў і вярталі Дзяргаю. А ён хваліў нас і ставіў у нумар.

— Як вам працавалася ў «Вожыку»? Ці думалі, што на гэтулькі часу ў ім затрымаецца?

— У «Вожыку» працавалася хораша і спакойна, з душою. Хоць працы ў часопісе было шмат, і яна была нялёгкаю: тыдзень я быў у камандзіроўках, і тыдзень — адпісваўся.

Тут быў сабраны нейкі вельмі прыстойны і ўзычлівы калектыў. Як сям'я якая! Гэта і Кавалёў, і Дзяргай, і Пянкрат, і Зуб, і Герцовіч, і Кляўко, і Бяспалы, і Корбан. Па добрай звычцы заходзілі нядаўнія супрацоўнікі часопіса Максім Танк, Янка Брыль, Максім Лужанін, Андрэй Макаёнак. Рэдка, але ўсё ж часам наведваўся і Кандрат Крапіва, першы рэдактар «Вожыка».

А мастакі! Анатоль Волкаў, Валянцін Ціхановіч, Мікалай Гурло, Зянон Паўлоўскі, Рыгор Грамыка, Віктар Шматаў! І ён, Аскольд Чуркін. Душа калектыву. Мы з ім сядзелі ў адным пакоі ўвесь час.

Дарэчы, усе мае вожыкаўскія кніжкі афармлялі выдатныя майстры — В. Ціхановіч, А. Волкаў, В. Шматаў, Д. Каладзінскі. А Чуркін да маёй першай кніжкі зрабіў выдатны шарж. А Аляксандр Каршакевіч, ваш сённяшні мастак, здаецца, перасягнуў усіх — ягоны шарж я вельмі люблю і лічу шэдэўрам.

Запомніліся тэмныя нарады — тэмы для малюнкаў прыдумвалі разам, агулам. Я помню і зараз толькі дым — усе ж курылі! Цёмна, нічога не відаць, а з дыму чуецца адно дружны рогат: значыць, тэму прынялі!..

А якімі цікавымі былі сустрэчы прыбалтыйскіх гумарыстаў і сатырыкаў і беларускага «Вожыка»? Мне пашчасціла пабываць на такіх мерапрыемствах і ў Эстоніі, і ў Літве, і ў Латвіі...

Вось такім яно было, маё маладое, вожыкаўскае, жыццё. Таму і не думаў я, наколькі затрымаюся ў часопісе. Працаваў і быў шчаслівы працаю. А ад добра ж добра не шукаюць. І нават пераходзячы на іншую працу — і куды: у «Малодосць!» — я, ці паверыце, плакаў па «Вожыку»...

— Прыгадайце што-небудзь смешнае з гадоў працы ў рэдакцыі «Вожыка».

— Ну гэта, вядома ж, той выпадак, калі мы шукалі Уладзіміру Іванавічу Корбану машыну, каб завезці яго дадому.

З нагоды нейкай рэдакцыйнай падзеі ўсе сабраліся за гасцінным сталом галоўнага рэдактара — у Корбана. Не памятаю ўжо за што пілі, але памятаю, што Уладзімір Іванавіч крыху перабраў. Мы — Генадзь Кляўко, Змітрок Бяспалы і я — кінуліся шукаць яму машыну.

Каля Дома друку, якраз каля цэнтральнага ўваходу, стаяла чысценькая, беленькая «Волга». Яна нам спадабалася, і мы прысталі да шафёра:

— Адвядзі чалавека дадому.
Шафёр аднекваўся:

— Не магу. Гаспадара чакаю. Ён зараз вернецца.

— Ды пачакае твой гаспадар, — настойліва ўгаворвалі мы. — Адвязі. Гэта ж недалёка.

А тут і сам гаспадар выйшаў.

— Ну, каго, хлопцы, куды падвезіць? — спытаўся ён.

І мы анямелі! Гэта быў сакратар ЦК КПБ на ідэалогіі Аляксандр Трыфанавіч Кузьмін!

А з лесвіцы Аскольд Чуркін ужо зводзіў Кorbана... Яго ўбачыў Кузьмін і шырока расчыніў дзверцы машыны, гасцінна запрасіў нашага рэдактара:

— О, Уладзімір Іванавіч, сядайце, сядайце! Канечне ж, я вас падвезу...

Назаўтра Кузьмін паклікаў Кorbана ў ЦК. Наківаў яму добра, але ўсё, дзякуй Богу, абышлося...

А Уладзімір Іванавіч яшчэ доўга ляў нас усіх на чым свет стаіць:

— Нягоднікі! Напаілі рэдактара, а тады здалі. Ды каму?! Сакратару ЦК!

Але ў ягоных словах, як мне здавалася тады, быў нават нейкі гонар... Сакратар жа ЦК...

— **У прадмове да кнігі гумару «Пятніца ў суботу» Леанід Гаўрылкін сцвярджаў, што «Янка Сіпакоў — у першую чаргу сатырык. Праўда, сам пісьменнік, ды і даследчыкі яго творчасці думаюць зусім інакш».**

Дык хто Янка Сіпакоў у першую чаргу — паэт, праяік, нарысіст, перакладчык ці гумарыст, сатырык?

— Мне здаецца, што я — гумарыст, але не сатырык. Бо што такое гумар? Гэта здольнасць і

магчымасць незласліва пасмяяцца з нашых чалавечых хібаў ды недахопаў. А сатыра — гэта з'едлінасць, непрымірымае, як кажуць, выкрыванне недахопаў, абавязковая злосць і абурэнне: трымайся, гад, знявечу, зарэжу! Жартую! Дык вось на сатыру, як кажуць, мяне не хапіла. Мой смех — гэта гумар з добраю іроніяй. І спачуванне, паблажлівасць, нават дабрата: дык што ж гэта ты, дарагі мой дружа, так схібіў?..

Так што і шануюны Леанід Гаўрылкін, назваўшы мяне ў першую чаргу сатырыкам, мусіць, памыляўся. Ага, я аддаваў усяго сябе ўсім жанрам, ага, я шчыра працаваў і ў гумары, але ж ставіць сябе як гумарыста на першае месца ва ўсёй сваёй творчасці я не асмеліўся б... Хоць у сваёй фантастычнай аповесці «Блуканне па іншасвеце» я, нечакана і для самога сябе, стаў нават сатырыкам.

Значыць, Янка Сіпакоў — паэт, праяік, нарысіст, эсэіст, перакладчык. І гумарыст!

— **Што трэба, каб стаць гумарыстам?**

— Не ведаю! Можа, гэта проста трэба ўмець смяяцца? Душою. Але ж гумарысты часцей за ўсё ў жыцці змрочныя, хмурныя людзі. Успомнім Кандрата Крапіву. Такі ўжо маўчун, такі нелюдзімы на выгляд здаваўся, а як смешна пісаў! Памятаю ягоны апошні — ці не 90-гадовы? — юбілей, калі, развітваючыся са сцэны са сваімі слухачамі, ён, як заўсёды сур'ёзны і пахмурны, упэўнена сказаў: «Да наступных юбілеяў!» І гэта спадабалася слухачам, і яны наладзілі сатырыку аваяцыю.

Што трэба для таго, каб стаць гумарыстам, я і зараз не ведаю. Можа, гэта ўсё даецца ад Бога. А можа, яно — усяго толькі настойлівая праца...

— **Якія вашы любімыя пісьменнікі, творы сатыры і гумару? Ці мяняліся на працягу жыцця вашы прыхільнасці?**

— Не, мае прыхільнасці ніколі не мяняліся. Нельга ў кнізе гумару, якая табе спадабалася, над якую ты рагатаў да ікаўкі, расчаравацца. Не магчыма!

Вось яны, Ілья Ільф і Яўген Пятроў. Проста бліскучы дуэт! Вось яны, «Дванаццаць крэслаў» і «Залатое цяля» — кнігі суцэльных афарызмаў. Не начытацца!

Пошукі каштоўнасцей мадам Петуховай. «Гаўрыліяда» Нікіфара Ляпіса. Васісуалій Лаханкін. Нікіта Прахін. І гэтак: «Тебя, Птибурдуков, я не навязу — зачем жену увел ты от меня?» І гэта людоедка Элачка Шчукіна з яе моваю: «Хамите...

Шутите... Ха-хо... У вас вся спина белая». А сам галоўны герой Астап Бендэр! Жулік і прайдзі-свет. І яго «Антылопа-гну», і яго заклік «Ударим автопробегом по бездорожью и разгильдяйству». Унікальны тып! Фенаменальная асоба! Дзіўна, адмоўны герой, а яму сімпатызуеш! А часам нават і хочацца яго пераймаць...

Хіба можна ў такіх кнігах расчаравацца?! Эх, вось бы і нашай літаратуры хоць адзін гэтакі твор!

Я захапляўся, захапляюся і сёння «Удалым ва-якам Швейкам» Яраслава Гашака. Думаю, што Чэхія зрабілася Чэхіяй і дзякуючы ім – Гашаку ды яго слаўнаму сябру Швейку. Думаў сам пра такую кнігу пра Беларусь. Ужо шукаў нейкага беларускага героя для яе.

А які ж ён вясёлы і гуллівы, гэты «Дэкамерон» Джавані Бакаччо – вечная кніга, якая, здаецца, перапоўнена жывым і здаровым смехам. Як не стае такой кнігі нашай літаратуры, нашаму народу! Хочацца верыць, што мы, цярглівыя, усё ж створым калісьці таксама і свайго «Дэкамерона»!

– Неяк вы прызнаваліся, што пішаце свае сатырычныя творы ў апошнія дні года. Год думаеце і толькі потым садзіцеся за стол. Гэта сапраўды так? Ці вашы адносіны да сатыры змяніліся?

– Пісаў, Юлія Францаўна. Па адной гумарэсцы. Перад самым Новым годам. Спяшаўся закончыць да дванаццаці гадзін. І паправіўшы ды перапісаўшы начыста, бег хутчэй да навагодняга стала. Каб паспець выліць і закусіць і за стары, і за новы год. Але цяпер ужо не пішу. Як і вершаў – я ж, ведаеце, гадоў дваццаць і вершаў таксама не пішу. Усё мне закланіла сабою проза. А прозу, як верш, ходзячы, не напішаш. Прозу абавязкова трэба выседзець! Свае ж гумарыстычныя амбіцыі я задавальняю ў «Дзённіку настрою»: у ім я часам смяюся на паўгубы, а то і на ўсю губу...

– Чаму цяпер няма «сацыяльнага заказу» на ваяўнічае вострае слова? Мы сталі настолькі дасканалымі людзьмі?

– Мы сталі вельмі дасканалымі? Я не бачу гэтага! Якімі дасканалымі?! Свет настолькі здзічэў, людзі, на маю думку, робяцца ўсё больш і больш прымітыўнымі, што сёння ўжо гумар нам не паможа. Трэба толькі сатыра – вострая, едкая, злая, бескампрамісная. А сённяшнія «смехачы», да прыкладу, у Расіі, – смешаць усіх толькі для таго, каб не даць задумацца пра тое, што робіцца ў свеце.

– Ад сівой даўніны Беларусь была сялянскім краем, і менавіта ў вясковых суполках фарміравалася мараль народа. Лічы, у кожным селішчы былі дасціпныя людзі, якія перакладалі свае назіранні на з’едліва-вясёлую мову народных забавак. За апошнія дзесяцігоддзі вясковыя суполкі параспадаліся і шмат дзе няпісаны кодэкс народнай маралі адышоў у нябыт.

Ці памяняецца гэта сітуацыя ў будучым? Чаму мы не шануем сваё, а гонімся за чужым, замежным? І якая будучыня беларускага гумару?

– І праўда, беларусы заўсёды былі дасціпнымі, яны любілі і ўмелі незласліва пасмяяцца. З іншых, але часцей за ўсё – з сябе. А смяяцца з самога сябе можа толькі моцны і ўпэўнены ў сабе народ. Бо здаровы смех – гэта здаровая нацыя.

Я напісаў кнігу «Зялёны лісток на планеце Зямля». Своеасаблівы партрэт Беларусі. Трыццаць эсэ пра нас – якія мы ў свеце і якія ў сябе дома. Дык вось у гэтым выданні ёсць эсэ «З чаго мы смяёмся». Пра наш фальклор, пра наш гумар, пра нашы – з боку гумару! – стасункі з жыццём.

Які ж ён, самы наш, самы беларускі анекдот? Можа, вось гэты – пра нашу дабрату і памяркоўнасць, пра цвік...

Стаіць крэсла. Сеў на яго прадстаўнік адной нацыі, ускачэў, узняў крык: «Што гэта такое?! Ды я...» Сеў

Шарж Анатоля ВОЛКАВА. 1980 г.

прадстаўнік другой нацыі, тут жа падхапіўся, залемантаваў: «Што гэта за здзек?! Ды я...» Урэшце, сеў беларус. Пасядзеў, пасядзеў, паволі падняўся, нагнуўся над крэслам, убачыў убіты вастрыём угору цвік, паचाпаў яго пальцам і зноў сеў: а можа, так і трэба...

Не, мусіць, усё ж такі вось гэты наш. Бездакорны па дасціпнасці.

Стары вясковец, прыехаўшы ў горад, заходзіць у шыкоўны магазін і пытае:

— Ці не тут прадаюцца хамуты?

— Не, дзед, — адказвае яму два гарадскія франты, — тут прадаюцца толькі дурні.

— Бач ты, — дзівіцца, круцячы галавою, стары. — Відаць, і торг ідзе добра, бо толькі двое вас і засталася...

А наш кірмаш! Які цудоўны кірмашовы гумар маем мы!

Усё кірмашуе, пакуль грошы за пазухай чую. Калі купляць — сам ідзі, калі прадаваць — бабу пасылай. Мянйай, мянйай — п'яны будзеш. Без злодзеяў кірмаш не жыве. Не ганячы не купіш, не хвалячы не прадасі. Няма лепш, як украдзеш, няма горш, як зловяць...

Ох, як жа мы ўмеем паблажліва ўсміхацца!

Быў бы хлеб, а мышы збягучца. На сваім сметніку і верабей гаспадар. Рэчкі не пераплыву, а ўжо анучы сушыць. З мядком і цвік праглынеш. Свет шырокі, ды лапаць вузкі. Не лезь босы туды, дзе коней куюць. Не з тваім ротам мышэй лавіць.

І што, усё гэта, думаеце, знікне, загіне, забудзецца? Здаецца ж, гэта — нязводнае, і гэта — на вякі! Не, такі чуд не можа знікнуць!

І мы давайце будзем верыць у нашу беларускую гумарыстычную будучыню, у нязводнасць нашага беларускага народнага гумару і роднага беларускага слова.

— 3 чаго вы любіце пасмяцца? Ці пішацца апошнім часам гумар або сатыра?

— 3 усяго, што смешна. Смяюся, але сам гумару не пішу ўжо. Тым болей — сатыру. Лічыце, адпачываю...

— Як вы пачуваеце сябе напярэдадні юбілею?

— Як тры чвэрці! Семдзiesiąт пяць — гэта ж тры чвэрці стагоддзя. Тры чвэрці гадоў, мяркую, пражыта годна. Засталася яшчэ адна чвэрць. Хочацца і яе пражыць гэтак жа сумленна, каб не было сорамна на сваім вельмі круглым юбілеі, калі ён раптам нечакана здарыцца...

— Што жа падалі б «Вожыку» напярэдадні яго юбілею?

— Заўсёды памятаць нашу нядаўнюю славу і веліч «Вожыка». Памятаць і шанавец тыя часы, калі «Вожык» выдаваўся стотысячнымі тыражамі, а ягоная бібліятэка — каля 200 кніжак! — мела сярэднія тыражы ў 20-30 тысяч экзэмпляраў на кожны зборнік. І усё гэта разыходзілася!

Калі на нашы фельетоны аператыўна рэагавалі нават сакратары ЦК КПБ, а нашы ўдзячныя чытачы пісалі нам: «Дзякуй табе, дарагі наш «Вожык», ты дапамог нам лепей, чым пракурор».

Сваё 25-годдзе «Вожык» святкаваў у Белавежскай пушчы. На паляне, на траве. Непадалёк ад зубрынага вальера. Было шмат гасцей — з усіх сатырычных часопісаў СССР. З усіх братніх рэспублік, а «Крокодил» прыехаў амаль усім сваім калектывам — на чале з Мануілам Сямёнавым. Пілі «Белавежскую горкую» ды «Зуброўку». Павел Кавалёў, хітравата ўсміхаючыся, пераконваў гасцей, што яны п'юць зубрынае малако. І, ведаеце, пасмакаваўшы напоі, некаторыя нібыта і напраўду паверылі, што гэта вытрыманае зубрынае малако... Пяць зорчак... Было цікава, шумна і весела.

Эх, вось бы і зараз нам такога радаснага юбілею!..

Адным словам, поспехаў і «Вожыку», і вожыкаўцам ва ўсім, заўсёды і ўсюды!

Гутарыла Юлія ЗАРЭЦКАЯ.

Думкі ўголас

- Колькі жанчыну не хвалі, усё роўна не перахваліш.
- Колькі паклёвак не будзе, а не злавіўшы хоць маленькую рыбіну, юшкі не зварыш.
- Колькі свінню не кармі, сланом не стане.
- У свекрыві і нявесткі ёсць тое, што іх аб'ядноўвае: гэта язык.

Віктар ЛОЎГАЧ,
Гомельская вобласць,
г. п. Акцябрскі.

- Чаму пра чалавека, які палец аб палец не ўдарыць, кажуць, што ён лынды б'е?
- Хіба толькі нікчэмны садоўнік можа паспытаць яблык разладу.
- Ён яе кахаў без памяці, а яна думала – склеротык.
- Часам не такі страшны сам д'ябал, як той, хто яго малюе.
- Іншы і без солі можа добра насаліць, а без цукру – адчуць слодыч жыцця.

Малюнак Міколы ПРЭГЕЛЯ.

Малюнак Андрэя СЛУЦКАГА.

- Звычайна лынды б'е той, хто ад рук адбіўся.

- Ісціна жыцця: флегматык і ў штыль, і ў шторм у вус не дзьме.

- Адзін і ў час нягод не апускае рук, а другі і пры спрыяльных умовах працуе, спусціўшы рукавы.

Міхал ШУЛЬГА,
*Буда-Кашалёўскі раён,
г. п. Уваравічы.*

- Штаты іншых устаноў нагадваюць мускулатуру спартсмена: чым часцей скарачаюцца, тым больш павялічваюцца.

- Залатыя хлопцы паехалі на Алімпіяду, а дахаты нават бронзу не прывезлі...

- Пра чэмпіёна па хадзьбе: выйшаў у людзі, але чалавекам так і не стаў.

- Футбольны матч пакінуў незаб'ваемае ўражанне.

- Захаваць фігуру можна не толькі ў шахматах.

Кастусь КАРНЯЛЮК,
г. Віцебск.

- Не ўсе лёгка пераносяць лёгкую музыку.

- Адны ідуць у навуку, каб усё ведаць, а другія – каб іх ведалі.

- Увайшоўшы ў адмоўны вобраз, ён з яго так і не выйшаў.

Малюнак Алега ГУЦОЛА.

Малюнак Алега КАРПОВІЧА.

Малюнак Пятра КЮЗІЧА.

● І ў санаторыі можна захварэць.

Сяргей ТКАЧОЎ,
г. Мінск.

● Перабудова доўжыцца ўсе стагоддзі. На жаль, перабудовачнага матэрыялу на яе заўсёды не хапае.

● Чалавек вакол сябе плотам абнесены.

● Нельга прапанаваць тое, чаго не маеш.

● Шчасце – рэч цяжкая, яго не ўзважыш.

● Любую задачу можна рашыць інакш.

● Пот гарманіста адзін з цяжэйшых.

Васіль ДЗЯМБІЦКІ,
Талачынскі раён,
в. Звенячы.

● Калі табе няма чаго губляць, першай губляецца трывога.

● Атрымліваць задавальненне ад работы можа кожны. Але не кожны мае такую работу.

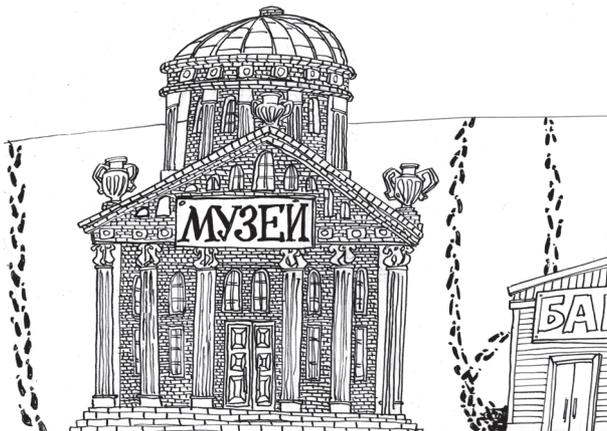
● Кіраўнік кіруе, падначаленыя падначальваюцца, а хто ж працуе?

● Слова даюць таму, хто крычыць. Таго, хто маўчыць, просяць сказаць.

● Мужчына павінен аддаваць жанчыне без астатку сэрца, душу і кашалёк.

Малюнак Міколы ПРГЕЛЯ.

Малюнак Алега КАРПОВІЧА.

Малюнак Алега ПАПОВА.

– Усім паўтараць за мной!

Малюнак Аляксандра БУЛАЯ.

Малюнак Анатоля ГАРМАЗЫ.

Малюнак Андрэя СКРЫННІКА.

• Дурні шукаюць лепшыя месцы. Разумныя – займаюць іх.

• Тое, чаго ты хочаш, – не збываецца. Тое, чаго ты не хочаш, – збываецца. Значыць, трэба не хацець таго, што не збываецца.

• Шанц даецца кожнаму. Калі пашанцуе.

• Служба бяспекі – небяспечная служба.

• Калі пайшоў дождж – чакай сонца.

• «Гэта і дурню зразумела!» – кажа Н. Значыць, ведае, пра што кажа. І разумее.

• Ніколі не спрабуйце спыніць сабаку, які брэша, і жанчыну, якая плача. Працэс толькі ўзмацніцца.

• Сапраўдны зайздроснік пазайздросціць нават надмагільнаму помніку суседа.

• Каханне як паветраны шар: з часам ці здзімаецца, ці лопаецца.

• Не ўсё, відаць, павінна быць вясёлым. Наўрад ці камусьці прыйшлося б даспадобы, каб «плакучую вярбу» назвалі «рагатунняй».

• Не кожнаму кату па зубах кіт.

• Чарвяк не любіў рыбалку, але яго заўсёды бралі з сабой.

• Якая марская зорка не марыць стаць акіянскай?

Дунька ШЫП,
г. Мінск.

● Нашы святы

Шматлікія госці – з усіх раёнаў Брэстчыны, Валожынскага і Любанскага раёнаў Мінскай вобласці, з Украіны і Польшчы – нават не ўяўлялі, што едучы на IV абласны фестываль гумару «Спораўскія жарты», трапяць...

– Іван, дзе ты быў, піў?
– Не, не піў, рыбу еў.
– А што за пах?
– Рыба піла...

у адведкі! Але не варта здзіўляцца: у «Спораўца» і «Спораўкі» (скульптурнай кампазіцыі, адкрытай падчас фестывалю ў 2006 годзе) нарадзілася дачка Паўлінка, Паўлінка-весьялінка. Госці з радасцю пачулі гэту навіну і, вядома, пачалі несці дзяўчынцы падарункі! (Праўда, некаторыя з гэтых прэзентаў звычайныя немаўляты ніколі не атрымліваюць. Дык і дзіця ж – адметнае, незвычайнае...)

Галоўным месцам для жартаў была абрана пляцоўка каля возера. Праўда, каб туды трапіць, святочныя калоны гумарыстаў мусілі прашпацыраваць па «цэнтральнай» вуліцы Спорава. Па дарозе іх спынялі – «з перапоем» – мясцовыя жыхары ды запрашалі ў госці, паказвалі свае «рукатворныя» скарбы: вышываныя ды вязаныя рэчы, скульптуры... На пляцоўцы ж госці маглі наведаць «ВДНГ Спораўскага краю» (над выставаю папрацавалі супрацоўнікі гісторыка-краязнаўчага музея), «Спораўскае казіно», добра разгледзець карту «Споравец ідзе па свеце» (высветлілася, што прадстаўнікоў гэтай

– Слухай, Пятровіч, ты б гэта... можа, крышку цішэй на машыне ездзіў.
У цябе ўжо колькі разоў правы забіралі?
– Пяць! Эх, а колькі разоў я не аддаваў!

Паехалі два спораўцы на рыбу. Звечара добра павячэралі, раніцою прачынаюцца – уся кукуруза сеткаю абнесена.
 – Іван, зірні, які гэта дурань там сетку паставіў?
 – Я.
 – Ты што, зусім здурнеў?
 – А куды ты гроб, там я і ставіў!

«незалежнай рэспублікі» можна сустрэць у многіх краінах свету), смачна пад'есці (пастараліся майстры камбіната кааператывнай прамысловасці), ну і, вядома, пажартаваць! Без смеху і воплескаў не прайшло, бадай, ніводнае выступленне творчых калектываў ды гасцей свята. А нарагатаўшыся, гумарысты кінуліся ў скокі – адкрылася вячэрняя дыскатэка «Скачучь сёння да зары польку нават камары!». Назаўтра фестываль перамясціўся ва ўрочышча «Дубкі», дзе конкурсныя выступленні гумарыстаў працягнуліся...

І ўрэшце журы вызначыла лепшых жартаўнікоў. Першы приз застаўся дома: ён дастаўся гаспадарам, бярозаўскім артыстам, другі пае-

хаў у Жабінку, а трэці – у Драгічын. Замежныя ж госці выступалі па-за конкурсам і далі потым канцэрты ў клубных установах раёна.

Тэкст і фота Івана ПАТАПЧУКА.

– Чаго ты плачаш?
 – Бацька памёр.
 – Ад чаго?
 – Ад голаду.
 – А хіба ў цябе хлеба не было?
 – Не, хлеб быў, нажа не было адрэзаць.

На вяселлі ў Дубіне гулялі ўсе!

Сёлета ў Дубіне (для недасведчаных нагадаем, што гэта вёска ў Валожынскім раёне – мясцовая фестывальная «сталіца» гумару) V раённае свята гумару «Дубінскія жартачкі» прайшло не так, як заўсёды. На гэты раз арганізатары мерапрыемства адышлі ад традыцыйнага сцэнарыя: на ім не было ні конкурснай праграмы, ні пераможцаў, ні журы, а было... вяселле! Як і мае быць: з жаніхом і нявестай, пасаджонымі бацькамі, шаферамі, сватамі ды гасцямі. Сярод гасцей – члены журы, прадстаўнікі раённых органаў і ўстаноў культуры, калектыў «Рабінушка» Крывіцкага СДК Салігорскага раёна, валожынцы, дачнікі і, вядома, самі «Дубінскія фанбэры».

Каб трапіць на вяселле, усе госці спачатку праходзілі «штэмпеляванне» і атрымлівалі ўласны нумар, а затым наведваліся на ўласныя падворкі гаспадароў з Сакаўшчынскага, Гародзькаўскага, Каменскага, Дорскага, Вішнеўскага і Багданаўскага краёў ды шчодра частаваліся там рознымі далікатэсамі.

Вяселле ладзілі згодна з усімі народнымі звычаямі і абрадамі. Жаніх нявесту вы-

купляў – за «зайцы» і «вавёрки», долары і еўра (і нават за вадкую валюту). На цырымоніі рэгістрацыі шлюбу маладыя абмяняліся пярсцёнкамі і лейцамі, а пасля запрасілі ўсіх на дарэнне. Разам з падарункамі новаспечаныя муж і жонка атрымалі шмат пажаданняў і парад. Напрыклад, што трэба рабіць, каб муж не заглядваўся на чужыя спадніцы, а жонка не строіла вочкі чужым мужчынам. Ну, а калі маладым надакучвала «саладзіць» пітво на пастаянныя воклічы «Горка!», дык нявеста закідвала гасцей... гарохам!..

На вяселлі ў Дубіне можна было ўбачыць і пачуць шмат інсцэніровак, гумарэсаў, вершаў, песень, прыпевак, прысвечаных тэме сям'і. І хоць пададзена ўсё было ў жартаўлівай форме, аднак настолькі тонка і трапапаказвала з розных бакоў сямейнае жыццё, што было чаму нават і павучыцца.

На вяселлі весяліліся і гулялі, як кажуць, не на жарты, нават потым спалохаліся, каб увечары не давялося хрэсьбіны спраўляць. Яно і не дзіўна – у Дубіне ўсё бывае! Вось толькі цікава, як гэта вяселле абышлося без бойкі?..

Тэкст і фота
Алены ЗАЛЕСКАЙ.

• Проза

Алесь
КОЗЕЛ

Многія ведаюць
Алеся КОЗЕЛА
як знакамітага
скульптар.
Аднак
і пісьменніцкі талент
Алеся Іванавіча
таксама штурхае
пад рабро.

Вока ў яго вострае,
а таму часта
бачыць тое,
вакол чаго іншыя
праходзяць проста
раўнадушна.

Вось гэтая
жыццёвая неабыякаваасць
і натхніла яго
на «смешныя»
замалёўкі

з вясковага жыцця.
Вельмі ж знаёмымі
здаюцца нам
аўтарскія «героі».

А ўсё таму,
што яны непрыдуманья,
ды яшчэ
з самай глыбінкі.

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

ГЕР ХЛУС

Вёска Абухаўшчына была небагатая. Адна назва чаго вартая. Ёсць жа такая паказка – «Дабіць да абуха», значыць, сапсаваць канчаткова. Гэта як сякера з дрэннага жалеза, якую даводзіцца вастрыць ледзь не кожную хвіліну, пакуль неўзабаве не застанецца ад яе адзін абушок. Ды і наогул у былой Заходняй Беларусі, дзе прапісалася тая вёска, былі больш распаўсюджаны хутары, дзе гаспадар на сваім надзеле ставіць хату там, дзе яму зручней або больш падабаецца. А ў Абухаўшчыне хаты стаялі шчыльна: доўгія, але вузкія надзелы не дазвалялі зрабіць інакш. У нас нават казалі не «пайшоў на сваё поле», а «пайшоў на свой «шнурок».

Жыў у гэтай вёсцы адзін цікавы чалавек, заўзяты выдумшчык. Праўда, суседзі-калгаснікі не маглі як след ацаніць

красамоўства простага селяніна, яго неверагодныя і проста фантастычныя байкі. Ды і, шчыра кажучы, палёт яго фантазіі быў такі неверагодны, што час ад часу нават гублялася логіка.

Напрыклад, ён любіў распавядаць аб тым, як узімку да яго сядзібы панадзіўся хадзіць воўк, які страшэнна выў і спрабаваў узлезці на саламяную страху, каб патрапіць ўнутр хлява. І так настрашыў хатнюю скаціну, што карова перастала даіцца, свінні — есці, а авечкі са страху ледзь не павыбівалі дзверы, каб уцячы ў белы свет, не кажучы ўжо пра курэй, якія не сакаталі, а крычалі ва ўсё сваё курынае горла. Гаспадар, вядома, не адразу і здагадаўся, у чым тут справа, нават не ведаў, што і думаць, тым больш рабіць.

Але гэты «смелы і рашучы» селянін, які меў прозвішча Маркоўскі, вырашыў усё ж даведацца, што робіцца з жывёлай і застаўся начаваць у хляве, на гарышчы, дзе складвалі сена. Тады і высветлілася, што віною ўсяму — воўк.

Шэры прыйшоў пад раніцу. Хадзіў вакол хлеўчыка, выў, скроб кіпцюрамі дзверы і сцены, а галоўнае, зазіраў і страшэнна хроп у маленькае акенца. Нават не акенца, а аддушны паміж бярвеннямі, зробленую для вентыляцыі, якую затыкалі саломай толькі ў вялікія маразы. Урэшце воўк усунуў туды хвост і пачаў ім круціць, ды заскуголіў яшчэ страшней, каб напужаная жывёла выбегла з хлява і стала тут жа лёгкай спажывай.

Карацей кажучы, схапіў пан Маркоўскі таго ваўка за хвост. Можа, рашыў пажартаваць, а можа, са страху з гарышча зваліўся і ўчапіўся за першае, што пад руку трапілася. Учапіўся крэпка. Але і воўк не чакаў такой бяды. Ён так завывуў, што перапудзіў не толькі жывёлу, але і самога «паляўнічага», які яшчэ мацней уляпіўся за хвост. Так яны і тузаліся туды-сюды немаведама, як доўга. Ды неўзбаве хвост адарваўся...

Потым, калі развіднела, Маркоўскі знайшоў ваўка па слядах: ён здох непадалёк ад хлява. Мабыць, ад страху, а можа, і ад со-

раму: не схацеў жыць, як куртаты сабака. Хто ведае? А дзіва было яшчэ і ў тым, што пакуль яны соўгалі хвостом туды-сюды, дык перапівалі адно бярвяно цалкам, а другое — амаль напалову!

Вядома, ніхто «паляўнічаму» не верыў, бо ні скуры воўчай, ні бярвенняў тых перапіваных не бачыў. Але Маркоўскі вельмі абуралася і нават кідаўся біцца, калі чуў: «Глядзі, вунь ідзе той самы «паляўнічы», што воўчым хвостом бярвяно пілаваў!..»

Толькі аднойчы ён так перагнуў палку ў сваёй хлусні, што ледзь не зарабіў дасціпную мянушку. Было гэта адразу пасля вайны. Чым далей адыходзілі цяжкія военныя гады ў памяць, тым больш з'яўлялася ўсялякіх неверагодных здарэнняў і нават подзвігаў, пра якія любілі распавядаць за сталом не вельмі цвярозыя «героі». Пан Маркоўскі, вядома, быў не апошнім у гэтых расповедах.

Дарэчы, чаму пан, а не проста гаспадар? Вёска Абухаўшчына была ў асноўным населена каталікамі, і многія з жыхароў лічылі сябе нашчадкамі шляхты. Праўда, грамад іх шляхецкіх ніхто не бачыў, дэманстраваліся толькі старыя фотаздымкі, дзе мужчыны стаялі звычайна ў вайеннай польскай форме з невядомымі знакамі на пятліцах і ў прыгожых шапках, што зваліся ў нас «канфедэраткамі». Таму — паны...

Аднойчы падчас застолля пан Маркоўскі распавёў аб тым, як спрытна і гераічна пазбег ён у час акупацыі смяротнай небяспекі. Спынілі яго немцы зімовай парою, калі ехаў на санях, уселіся і загадалі рухацца далей. «І вось, венц пане, прыслухаўся я да іх размовы і здагадаўся: забіць хочучь. Венц пане!» Трэба зазначыць, што Маркоўскі меў звычайна час ад часу ўстаўляць у размову словы «венц пане», і гэта звычайна не псавала гутаркі, а нават давала нейкага польскага каларыту. «Дык вось, венц пане, — працягваў сваю прамову пан Маркоўскі, — адзін злосна паглядвае, час ад часу мацае вінтоўку і паўтарае: «Гер хлюсь!» і паказвае вачыма на мяне. Тут і дурань здагадаецца: заб'юць!»

Гэтыя словы «гер хлюсь», вельмі падобныя, як яму здавалася, на нямецкую мову, так спадабаліся расказчыку, што ён раз-пораз іх паўтараў, а потым наогул захапіўся і стаў паказваць усё ў ролях. «Бачыў, венц пане, злосныя немцы, нават вельмі: «Гер хлюсь!» — і за вінтоўку. А другі не лепшы. Вінтоўку з рук не спускае, па баках злосна зыркае і «Гер хлюсь!» першаму ў адказ. Відаць, згодзен на забойства, толькі месца, венц пане, выбраць засталася. Дык я пачакаў крыху і на павароце спрытна саскочыў з саней, выбег на поле, дзе толькі што зжалі жыта, і схваўся ў мэндлікі!..»

Не адразу пан Маркоўскі зразумеў, чаму ў пакоі ўсчаўся такі неверагодны рогат. Смяяліся ўсе так, што ледзьве пад лаву не паваліліся. А затым пасыпаліся пытанні: «І колькі ж ты іх вазіў — паўгода? Яны, відаць, з голаду памерлі, таму і не даганялі? І як ты там змясціўся, у тым мэндліку?..» Толькі цяпер «герой» уцяміў, што ў захапленні пераскочыў болей чым на паўгода, з сярэдзіны зімы на канец лета.

Чым скончылася тое застолле, невядома, але пан Маркоўскі некаторы час хадзіў злосны і надзьмуты. Пасля таго здарэння на яго час ад часу цішком паказвалі пальцамі: «Глянь, венц пане, паўгода чалавек немцаў па пяску на санях вазіў і хоць бы што. Сапраўдны Гер Хлус».

Але такія дзіўныя мянушкі звычайна не прыжываюцца. Тым больш, што пан Маркоўскі болей нікому не распавядаў пра свае ваенныя зімова-летнія прыгоды. Паступова ўсё забылася, і яго звалі так, як і заўсёды — Лгун-Маркоўскі.

Зараз гэта вельмі моднае слова — харызма. Яго ўжываюць усе, нават тыя, хто не заўсёды разумее, што на самай справе яно азначае. Я, напрыклад, ведаў некалькі чалавек, якія падыходзілі пад гэта паняцце.

Аднаго з іх звалі Фраер. Ніхто нават не памятаў, якое ў яго было сапраўднае імя. Невялічкі, крываногі мужчынка, зусім не прыгажун. Але было ў ім нешта такое, што рабіла гэтага чалавека прыкметным. Упэўненасць у сабе ці яшчэ што, не ведаю, але хлопцы казалі, што ён карыстаўся вялікім поспехам у жанчын. Мы, маладыя, гэтаму, вядома, не верылі, хоць і разумелі, што ўпэўнены ў сабе чалавек мае поспех нават там, дзе баязлівы прыгажун церпіць фіяска. Праўду кажучы, з-за гэтай упэўненасці ён трапляў у розныя смешныя і нават не вельмі прыемныя гісторыі.

Аднойчы, вяртаючыся з вячэрняй змены (працаваў стропальшчыкам у кузні трактарнага завода), ён зачэпіў нечым хуліганістых хлопцаў. У адказ яны прапанавалі яму купіць бетонную скрыню для смецця. Паколькі грошай у Фраера не знайшлося (а хуліганы гэта правярылі), дык тую скрыню яму падаравалі і прымусілі несці падарунак два кварталы... Але мы, калі пра тое даведаліся, з яго не кпілі. Бо Фраер быў хлопец не шкодны. А працоўны люд гэта добра разумее і цэніць.

Другога разу, вядома, з палучкі, вырашыў Фраер схадзіць у госці да адной сваёй знаёмай. Аб тым, што здарылася далей, мы даведаліся ад нашага цэхавога дэлегата, які па прафсаюзным даручэнні наведваў яго ў шпіталі. І вось што ён раскажаў.

Не паспеў наш Фраер з той кабетай выпіць і бутэлькі віна, як да яе наведваўся яшчэ адзін кавалер. Дакладна невядома, быў ён мужам той жанчыны ці не. Вядома толькі, што быў значна дужэйшы за Фраера. Прайшло не так шмат часу — і Фраер вылецеў за дзверы кватэры ў вельмі дрэнным настроі і з падбітым вокам. Ну, што тут зробіш? Трэба ісці дахаты. Пайшоў.

«ПАЛЯЎІЧЫ»

Але і там яго не чакалі. У яго дома таксама знаходзіўся госць. Справядліва абураны Фраер кінуўся ў бойку. І зноў праціўнік быў дужэйшы. Не прайшло і хвіліны, як гаспадара выкінулі за дзверы з другім падбітым вокам і канчаткова сапсаваным настроем.

Ну, што рабіць у такім выпадку? Правільна, пайсці ды напіцца. Але раптам высветлілася, што грошы зніклі. Калі згубіў? Невядома. Можа, падчас адной з боек, а можа, хітрая кабеціна пастаралася. Хто ведае? Выйсця няма. Хоць кладзіся і памірай.

Быў ён тады каля таварнай станцыі. І вось ідзе чалавек па шпалах і горка плача. Не п'яны, але і не зусім цвярозы. Проста ахапіла чалавека роспач. І не заўважыў бедны Фраер, як ззаду да яго падкаціўся невялічкі манеўровы паравозік, які чыгуначнікі завуць «кукушкай». Машыністу, відаць, не спадабалася, што на пуцях народ нецвярозы бадзьяецца, а можа, зайздрасць узяла. Ён яшчэ працуе, а людзі вунь ужо як мае быць... Таму падкраўся і даў у свісток. З перапуду Фраер скочыў з насыпу і – зламаў нагу. Праз паўгадзіны быў ужо ў шпіталі.

– От, бедны! – ківалі мы галовамі, слушаючы тых прыгоды.

– Можа, і бедны, – усміхнуўся расказчык. – Ну, а далей вы ведаеце...

– А што далей? – насцярожыліся мы.

– Не паспеў я выслухаць усе фраерскія няшчасці, – працягваў той, – як у палату зайшла медсястра, са шпрыцом. Вельмі прывабная асоба. І ў нашага хворага небаракі адразу загарэліся вочы. Ён, падхапіўшы мыліцы, пачаў мяне выправаджаць: «Ідзі, ідзі! У мяне тут сёння яшчэ справы ёсць!».

Фраер – ён і ў Афрыцы фраер. А ў шпіталі – тым больш.

...Дзік выйшаў проста на мяне – і мы паглядзелі адзін аднаму ў вочы. Пагляд яго маленькіх вочак быў уважлівы і нават задуменны: ні страху, ні разгубленасці. Здавалася, ён проста разважаў: што са мной рабіць? Гэтага нельга было сказаць пра мяне. Я глядзеў на звера, які нагадваў адну велізарную ікластую галаву, а ў маю галаву па чарзе стукаліся дзве думкі. Першая: такіх велізарных свіней не бывае, і другая: чаго мне дома не сядзелася?

Адкуль ён толькі ўзяўся? Нічога ж не было: ні трэску, ні хлюпаты, ні іншых гукаў, а толькі – шах... і лыч з чароту. І якраз на мяне, самага «ўдалага» паляўнічага. А яшчэ раніцай мне мой кум Мікола казаў: «Ты ў нас пачынаючы, таму не крыўдуй. Нумар у цябе будзе не самы лепшы. Калі пацука ўбачыш, то ўжо радуйся. Толькі не ўздумай у яго страляць – засмяюць». І ўсе тады зарагаталі. Асабліва Слаўка, аднарукі хлопец. Казалі, што вельмі вопытны і трапны паляўнічы. Змалку любіў усё, што страляла, таму і аднарукі.

«Нічога, – думаў я, займаючы свой нумар, гэта значыць пэўнае месца ў чаротніку. – Яшчэ пабачым, хто смяяцца будзе». І, сціскаючы дубальтоўку з жаканамі ў набоях, прагна чакаў: а раптам звер выйдзе на мяне. Дачакаўся, ідыёт...

Кажуць, што ў такія моманты перад вачыма чалавека праходзіць усё яго жыццё. Няпраўда. Перад маімі вачыма з фатаграфічнай выразнасцю паўстала тая мясцовасць, дзе знаходзіўся мой нумар. Ніякага куста, каб схавацца. Ніводнага дрэва, каб на яго залезці. Тоненькія бярозкі, праўда, былі, але для майго дзіка гэта проста запалкі. Зломіць і нават не заўважыць. Ды і ўцячы ад такога звера па балоце немагчыма. Вось і стой цяпер, як дурань, баючыся нават паварухнуцца, глядзячы на велізарны лыч памерам з талерку і на страшэнныя жоўтыя іклы, што выпіраюць з пашчы. Ад распачы я міргнуў. І ўсё...

Звер знік, быццам выключыўся тэлевізар. Толькі лёгкае гайданне чароту сведчыла, што гэта не падалося. Добра не памятаю, колькі часу я яшчэ прастаяў, сціскаючы рэмень дубальтоўкі, якую нават не зняў з пляча. І правільна зрабіў. Бо жаканам у лоб дзіка не ўзяць. Да таго ж, як мне яшчэ раніцай растлумачылі сябры, жакан можа адрэкашэціць нават ад чарацінкі. Таму і страляць трэба карцеччу ды пад лапатку. Ага, я неяк забыўся папрасіць дзіка павярнуцца, пакуль буду перазараджаць стрэльбу...

Неўзабаве пачуліся стрэлы і радасныя крыкі. Галасней за ўсіх роў аднарукі Слаўка. Менавіта ён застрэліў дзіка. Я падышоў бліжэй і ўбачыў зверва. Вялікі. Але куды яму да таго, з якім сустрэўся я! Хоць у страху вочы вельмі вялікія (у гэтым пераканаўся, як ніхто другі), упэўнены ў гэтым і цяпер... Потым мы, канешне, справу гэтую як след абмылі пад усялякія паляўнічыя гісторыі, падзялілі мяса і зноў абмылі.

Я пра сваю сустрэчу не распавядаў: «Ну іх, сапраўды засмяюць!» Перад вачыма ўвесь час стаяла галава дзіка і яго ўважлівы позірк. І ўжо засынаючы, я спалохана падумаў: «Толькі б не сасніць!»

СВІСТУН

Ёсць такія людзі, якія амаль да ўсяго на свеце ставяцца лёгка, ну, як бы, не зусім сур'ёзна. Яны сустракаюцца амаль у кожным калектыве. У справе сваёй, прафесійнай, не

дасягаюць вялікіх вяршынь, а трымаюцца дзесьці ўсярэдзіне. Сябры такіх людзей любяць, бо з імі звычайна весела. Нездарма кажуць: дзівакі ўпрыгожваюць жыццё.

Сваю мянушку Вацэк атрымаў даўно, яшчэ ў тыя часы, калі існавалі прафсаюзы і заўкамы і арганізаваліся калектыўныя выезды на маёўкі ці за грыбамі. Вось і ў той раз заводскі аўтобус прывёз калектыў у лес.

Раніца. Туман. Цішыня. Прыгажосць неверагодная. Яшчэ птушкі не прачнуліся. І росны лес... Разышліся. Але ж трымаліся адзін другога. Месца невядомае.

Вацэк не адразу ўцяміў, чаго хлопцы пасмейваюцца. А потым заўважыў, што за ім цягнуцца дзіўныя сляды з пенай. Што ён толькі не рабіў! І абтрасаў кеды, і абстукваў аб дрэвы – усё дарэмна. Бурбалкі проста выскоквалі з мокрага абутку. Потым здагадаўся і пад ціхі рогат сяброў памыў іх у канаве. Відаць, жонка выпадкова насыпала ў кеды, што стаялі пад ваннай, пральнага парашку.

Толькі ўсё ўладзёў, як убачыў, што хлопцы ціхенька згрудзіліся каля кустоў. Падышоў і ўбачыў дзівоснае відовішча: на палянцы адпачываў статак ласёў. Ласіхі з ласянятамі ляжалі ў цэнтры, а на невялічкім узгорку, бы на варце, стаяў лось. Такі велізарны, што Вацэк міжволі падумаў: бык. І тут адзін з хлопцаў здзекліва прашаптаў яму на вуха: «Ціха, ты, мыйдадзір! А то сваімі бурбалкамі ўвесь статак перапудзіш». «Ай-ай-ай! – адказаў Вацэк. – Глядзіце, як я зараз іх». І не доўга думаючы, выйшаў наперад ды свіснуў. Ён чакаў, што ласі кінуцца наўцёкі. Кінуўся толькі адзін, той самы «бык». Але на Вацэка. Што было далей і як хто ратаваўся, хлопцы памятаюць дрэнна...

Калі праз гадзіну пачалі збірацца разам, дык не хапала толькі двух, у тым ліку і Вацэка. Калегі доўга гукалі і ляляліся. А потым адзін заўважыў: «Ну, не з'еў жа лось тых дурняў? Знойдуцца!» – і плюнуў у канаву, на беразе якой яны стаялі. І ў гэты момант адтуль паказалася ўся аблепленая цінай і глеем галава Вацэка. Высветлілася, што ён так ратаваўся: лежачы ў вадзе і выставіўшы толькі

нос. Не паспеў калектыў прыйсці ў сябе, як пачуўся стогн, прычым зверху. І людзі не адразу, але ўбачылі апошняга персанажа. Гэты грузны чалавек, які меў мноства ўсялякіх хвароб, узлез на танючую хваіну і там павольна гайдаўся, не маючы сілы злезці. У яго, як кажуць, заклініла шарніры, у сэнсе схаліў радыкуліт...

Пазней, калі хворага знялі і, зрабіўшы імправізаваныя насілкі, неслі да аўтобуса, Вацэк, уціскаючы галаву ў плечы, пачуў, як той скрыгатаў зубамі і шаптаў: «Я табе свісну, свістун пракляты! Дай толькі паправіцца!..»

ХЭЛОЎ, БОС!

Прама па тратуары, распуджваючы рэдкіх пешаходаў, весела імчаўся веласіпедыст. Каму ж імчацца, як не яму? У мінулым – майстру па веласпорту, якому калектыў, што цярпліва чакаў у лазні, даверыў прывезці сеё-тое да стала. А весела таму, што выязджаючы з тэрыторыі, яму ўдалося дасціпна пажартаваць над вартаўніком, асноўным абавязкам якога было адчыняць і зачыняць браму і які знікаў зазвычай якраз тады, калі быў патрэбны.

Веласіпедыст Гена падпільнаваў вартаўніка ў той час, калі ён ахоўваў вароты, усёўшыся на старую драўляную скрыню непадалёк. Ну, каб лішні раз не бегаць туды-сюды. Гена пранёсся ў прыцірку да яго, чамусьці гучна крыкнуўшы два словы – «Хэлоў, бос!». Спалоханы, ды яшчэ не вельмі цвярозы служака страціў раўнавагу, скрыня рассыпалася – і ён паваліўся ў кучу трэсак. Жарт удаў-

ся! Калі вартаўнік падняўся, то ўжо і рогат сціх, і веласіпедыст знік. Ну, што ты зробіш з гэтым вар'ятам?.. Злосны вартаўнік зачыніў браму і пайшоў на сваю вартавую канапу. Чаго сядзець? Працоўны дзень скончыўся.

Тым часам Гена паімчаўся да крамы. Стаяла яна чамусьці ў нізіне, амаль што ў канаве, таму сыходзіць трэба было па прыступках або сцежцы. А паколькі ровар у Гены быў спартыўны, з навамоднымі педалямі, то якраз яны і падвялі: ніяк не хацелі адпусцаць абутак. Пасля доўгага змагання з педалямі ганец скаціўся ўніз і бразнуўся проста ў вітрыну. З крамы выскачылі прадаўцы, злосныя, як шэршні. Сапраўды, паб'е такі «спартсмен» шкло і дзе ты яго потым зловіш?

– Што здарылася, што трэба? – наляцелі яны.

– Гарэлкі, – проста адказаў Гена.

– А не хопіць з цябе? – раззлаваліся тыя.

Не адразу, але ён угаварыў усё-ткі прадаўцоў прадаць яму піва, ну і астатняе, больш крэпкае. Гена паклаў усё гэта ў торбу, і закінуўшы яе за плечы, пакруціў педалі назад.

Гэта толькі здавалася, што прайшло хвілін дваццаць. На самай справе ўжо і цямнець пачало. Хлопцы аж звяліся ад злосці і рашылі, што трэба ісці па хатах, не ведаючы, што доўгачаканы ганец ужо побач. Ён імчаўся, як бура, разумеючы, што калегі не вельмі ўзрадаваны яго маруднай яздой. Карацей кажучы, проста ляцеў.

Дарога бегла з горкі. Ровар спартыўны. Але вароты – зачынены. Дарэчы, звараны яны былі з тонкіх сталёвых пругоў, прычым, не шчыльна. Пры жаданні і чалавек мог пралезці. Вароты і ўдзень асабліва ў вочы не кідаліся, а ў прыцемках Гена амаль праскочыў. Нават і вушэй не зачাপіў. Толькі плечы не пралезлі. Вароты спружынілі – і ганец, не вельмі разумеючы, што адбылося, апынуўся ў метрах дзесяці ад іх, моцна стукнуты торбай з бутэлькамі і накрыты роварам...

Там яго і знайшлі калегі, якія ўсё-ткі выршылі, што чакаць пасланца няма сэнсу

і пачалі разыходзіцца. Якое было іх здзіўленне, калі яны пачулі звон, грукат ды моцную лаянку. А падышоўшы бліжэй, убачылі тое, што звычайна плятуць з саломкі народныя майстры. Толькі скручана гэта было з ровера, Гены і торбы з бутэлькамі.

Маўклівую сцэну парушыў адно вартаўнік. Ён ціхенька праціснуўся паміж хлопцам і вёсела гукнуў: «Хэлоў, бос!»

ПАДСВІНАК

Дзяцька Язэп слыў спакойным, сціплым чалавекам, добрым сем'янінам. І толькі адна акалічнасць магла вывесці яго з сябе — мянушка. У гэтым выпадку ён проста ўзрываўся ад абурэння. А было ўсё во як.

Вяртаўся аднойчы Язэп з працы, мягка кажучы, не зусім цвярозы. Ну, пасядзелі троху хлопцы вузкім колам з трох чалавек. З кім не бывае? І амаль падышоў да сваіх варотцаў, як убачыў, што там яго з нецярплівасцю чакае жонка — кругленькая, спрытная кабета, значна маладзейшая за мужа. Не вельмі ўзрадаваны такой сустрэчай (Язэп спадзяваўся праскочыць незаўважаным), небарака нечакана страціў раўнавагу і бразнуўся якраз у лужыну. Ды так лоўка, што адразу захроп. Аж бурбалкі заскакалі. Прышлося беднай кабеціне на вачах у шматлікіх глядачоў выцягваць мужа з лужыны і валачы дахаты, адклаўшы пакаранне на раницу.

Асаблівае задавальненне атрымалі два браты-бабылі — Андрыян і Ілюк, што жылі па суседству, літаральна плот у плот, вельмі з'едлівыя і злосныя на язык хлопцы. Не было ў вёсцы амаль ніводнага чалавека, якому б яны не прычапілі крыўдную мянушку.

Назаўтра Язэп, не падымаючы галавы, пакорна выслухаў усе жончыны кпіны і пілаванні, марачы хутчэй збегчы на працу. У параўнанні з жончыным гвалтам любая праца — адпачынак. І вось ужо ў двары, літаральна недзе ў двух кроках ад выратавання, калі ён, спяшаючыся, каўтаў вадуду прама з калодзежнага вядра, Язэпіха, думаючы, што муж не пачуе, дадала:

— Сорам які! Плаваў у лужыне, як стары парсюк.

Гэта было ўжо занадта. Парсюк, ды яшчэ стары? І абураны Язэп знянацку ляпнуў:

— Які стары?! Я ж яшчэ малады...

Потым на момант спыніўся, каб ямчэй скончыць думку, але яго агярэдзілі.

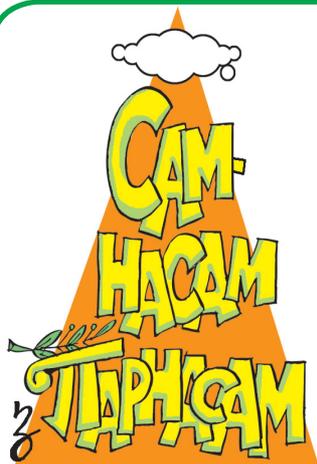
— Падсвінак! — данеслася з суседняга агародчыка.

Гэта дапамог адзін з братоў. Яны з самага ранку хаваліся за кустом размарыну і цярпліва чакалі апошняга дзеяння ўчарашняй дзеі.

Здавалася, усё тым і скончылася. Але не... Дзесьці праз пару дзён Язэп гнаўся за кімсьці з бабылёў з сукаватай штыкецінай у руках са словамі: «От, зараз мы і пабачым, хто падсвінак неаскрэбаны, а хто — сабака без намордніка!..»

Няма на свеце нічога больш ліпучага за вясковую мянушку. Нават выраз «да самай смерці» — заслабы. Колькі ўжо прайшло гадоў, а і цяпер можна пачуць: «Няйначай, у суседа госці? Але ж, малодшы Падсвінак унукаў прывёз з горада!..»

Павел САКОВІЧ

Алег Карповіч

Алег – вядомы ўсім шаржыст,
І небяспечна «ўзброены».
Калі сустрэнецца артыст,
Паэт ці нейкі парадыст,
З-пад веек зыркне стоена,
А потым размалюе так –
Наўрад сябе пазнаеце.
Пазнаюць іншыя, аднак...
Во «славу» атрымаеце!

Уладзімір Ліпскі

Да яго, нібы да мёда,
Ліпнуць дзеці з асалодай.
Ліпнуць таты, ліпнуць мамы,
Добра й тое, скажам прама:
Ліпнуць спонсары таксама!

Яўген ХВАЛЕЙ

Валянцін Лукша

Усё пачало пагаршацца,
На рынку цэны кусацца.
Бушуе розная трасца,

Што сябар ворагам здасца.
Дазвольце нарэшце спытацца:
– Калі ж пачне жыццё
УЛУКШАЦЦА?

Расціслаў БЕНЗЯРУК

Уладзімір Мазго

Наш Валодзя – ого-го! –
Кажуць так куміры. –
Дацягніся да яго,
Да Уладзіміра.
Добра ведае Мазго
Дзе, калі і для чаго!

Леанід Галубовіч

Між дзяўчат ЛеГал бываў,
Між Аксан ды Жэняў.
Пастаянна даставаў
«Зацёмкі з кішэні».
А дзяўчаты: «Ай-яй-яй!
Можа, з'ехаў з глузду?
Лепей, хлопча, семак дай,
Каб было што лузгаць!..»

Эпіграмы
як рэкламы

Пятро РАДЗЕЧКА

Казімір Камейша

Не пытайце у Камейшы:
«Хто з паэтаў цікавейшы?»
Вам адкажа Казімір:
«Кожны сам сабе кумір.
А сапернік салаўя –
Пэўна, буду толькі я!»

Віктар Шніп

З маладосці пеў ён серэнады –
І былі дзяўчаты вельмі рады.
Дык няўжо патухла
уся бравада?
З-пад пяра –
балада ды балада...

Уладзімір МАЗГО

Павел Саковіч

Народжаны сярод вясны,
Ён – сакавіта-верасны –
Сяброў запросіць у лясок
І ўсім налье, вядома, сок.

Ансамбль «Бяседа»

Весьялуха, непаседа,
Зачаруе ўсіх «Бяседа».
А настрой абудзіць спеўны
Звонкай песняю Захлеўны.

Вольга САКАЛОВА

КЛІЧА ПАРЫЖ

Самапародыя

Як толькі горка на душы,
Тады Парыж заве здалёку
І просіць: «Вольга, саграшы,
Бо на цябе паклаў я вока!»

Малюнак Міколы ПІРГЕЛЯ.

Анатоль
ЦЫРКУНОЎ

Каменчыкі з-за пазухі

Самае смешнае, калі
сатырыкі займаюцца
блюзнерствам.

Бывае, што фарс больш
трагічны, чым сама траге-
дыя.

Салаўю небяспечна спяваць
для журы, у якім адно ва-
раннё: могуць заклываць.

Найвышэйшы разрад саты-
рыкаў – гэта тыя сатырыкі,
што ўмеюць смяцца з са-
міх сябе.

Аўтар так ярка апісвае па-
жары, быццам працуе пя-
ром, узятым з хваста жар-
птушкі.

Цікава ведаць: як на
Парнасе наконт свабо-
ды слова?

Чамусьці галодных пазтаў
муза Еўтэрпа наведвае ча-
сцей, чым сытых.

Уладзімір СКАРЫНКІН

У гэтым гроце пахавана
Плоць пабраціма Дон-Жуана.
Грашыў ён і тады, бадай,
Калі пісаў свой ліст у Рай.

Тут спіць прэзаік і паэт,
І шчыры вернік, і гуляка,
Што на зямлі пакінуў след
Пярэваратня-ваўкалака.

Пад гэтым шматпудовым валуном
Спіць вершатворац непрабудным сном,
Які ў паззі падняўся ў поўны рост,
Бо доўга занімаў высокі пост.

Прытулак тут зямля дала
Таму, хто ў шчасці і ў журбе
Ў каханні прызнаваўся А,
Якую зналі ўсе як Б.

Сатыра ды гумар
схільваюць нас
да роздуму над рэаліямі
нашага жыцця,
бачыць у смешным
сур'эзнае і наадварот.
Гэта хто як умее бачыць.
І як жа тут не давяраць
нашаму чытачу,
што сам непасрэдна
знаходзіцца
ў віры таго жыцця,
а то і ў самой
глыбінцы.
І няма нічога здзіўнага,
што чытач наш
не толькі чытае,
але яшчэ і піша і малюе.
Пошта штодня
прыносіць лісты
з апавяданнямі,
гумарэскамі, вершамі,
мініяцюрамі,
малюнкамі...
Не ўсе, вядома,
яны дацягваюць
«да ўзроўню».
Аднак трапляецца
і тое, што варта ўвагі,
дзе ёсць
і свае творчыя знаходкі,
і добрая літаратурная задума,
і нават свой
мастацкі падыход.
Лепшае па магчымасці
мы будзем змяшчаць
у чытацкім раздзеле
«Вясёлая пошта».

Дэмагог

Яшчэ фігураю не быў,
Не вырас да масцітых,
А на трыбуне так застыў,
Бы з бронзы той адліты.

Так учаліўся ён за край
Трыбуны, што не скінуць.
І словы льюцца — падстаўляй
Вядро, дык з верхам хлынуць.

А справы — нуль, бо іх няма:
Загруз у каляіне.
Затое ведаюць імя
Амаль па ўсёй краіне.

Ён за чужой заўжды спіной,
Яе браней прыкрыты.
І не павернецца сваёй,
Такі вось знакаміты.

Дзмітрый ДЗЕМІДОВІЧ,
г. Мінск.

Свята напаказ

Дзень святога Валянціна —
Свята новае для нас.
Гэта свята закаханых,
Дзе пачуцці — напаказ.

Мора сэрцаў бутафорных —
Прадаюцца ўсім паўсюль,
Прадаюцца танна, бойка.
Толькі смутак мой адкуль?

Тут не трэба хвалявацца,
Словы цёплыя шукаць:
Загядзя ў паштоўках самі
Гандляры іх напісалі,
Можна нават не чытаць!

Можа, я ўсё ускладняю?
Можа, так павінна быць?
Ды ў пагоні за замежным
Свайго б толькі не згубіць!

Алена ЖЫХАРАВА,
Мінскі раён,
в. Шчамысліца.

Сумны сказ пра Васіля

Зблізку нават, не здаля,
Нам прыслалі Васіля.
Ходзіць, сам сабе ён — бог,
Па дыпламе — педагог.

Недзе ў школе працаваў,
Ды у шапку там не спаў.

Малюнак Алега ПАПОВА.

Потым трапіў і вышэй,
Але далі у каршэнь.

Пакрыўці кіно ў раёне,
На мізэрным рацыёне.
Не згубіўся, там, дарэчы,
Бо падпорку меў ён — плечы.

Стаў калгасам кіраваць,
Дровы так пачаў ламаць.
Тут наш слаўны «педагог»
Жыць без мацюкоў не мог.

Стракатаў, як аўтамат:
Скажа слова — тут жа мат.
Выступае ў грамадзе —
Пена прэ па барадзе.

Пальцы толькі загінае,
Па сяўбе усіх мінае.
А як вынікі падводзіць —
Гэта й, тое дрэнна родзіць.

То надвор'е слаба годзіць,
То яшчэ якая трасца,
Жыў, здаецца б, як у казцы,
Але казкі не выходзіць.

А ў ранейшыя часы,
Без ніякае красы,
Ураджай — дай Бог! — збіралі,
Пальцаў там не загіналі.

А памочнікі яго,
Як і сам ён... О-го-го!
Добра ведаюць урок:
Браць заўжды «пад казырок».

Самі зрабяць — кажуць: «Ён».
Дзе ж які яму ўгамон?
Дзе, скажыце мне, расплата
Для такога «майстра мата»?

Жыў і прыпяваў Васіль,
Спраўна пад сябе «касіў».
Паляваў і баляваў,
І палац адбудаваў.

Шмат загінула чаго
Ад бязглуздзіцы яго.
Шмат загінула б яшчэ,
Але пляснуўся знячэў...

Што ж, такія Васілі
І да нас яшчэ былі.
І сягоння ёсць яны —
Славы ўласнай шчыруны.

Жнуць яны сваё і косяць.
Як зямля яшчэ іх носіць?!
Скажам ім рашуча:
«Досыць!..»

Сумны сказ пра Васіля...
Смех пакінем на пасля.

Мікола МАСКЕВІЧ,
*Мядзельскі раён,
в. Мікольцы.*

Скарга

Стэпка мужа Дзёмку лае
І на ўсё сяло крычыць,
Што любоўніцу ён мае,
Шашні з ёй пачаў круціць.

Дзеткі ж ёсць, а не варушыць
Мазгаўнёю ён ані!..

Каб любошчы ўсе парушыць,
Стэпка йдзе да старшыні.

Старшыня на тое кажа:
— Што зрабіць я тут магу?
Справа гэта толькі ваша,
Чым жа я дапамагу?

Стэпка плакала, прасіла
Ўратаваць яе сям'ю.
Напаследак прыгразіла:
— Дарку, гадаўку, заб'ю!

Ад папераў нейкіх шпарка
Старшыня тут вочы ўзняў:
— Пра якую гэта Дарку
Ты гаворыш? — запытаў.

— Дык адна ў калгасе Дарка!
Хто не ведае яе?
Гэта ж ваша сакратарка
Жыць мне, беднай, не дае!..

Тамара БАРАДЗЁНАК,
*Віцебская вобласць,
г. п. Ушачы.*

Малюнак Валерыя БАЛБУКОВА.

Клятва алкаголіка

Больш піць не буду, далібог!
Хай пакарае мяне Бог.
Ні чаркі і ні кроплі,
Каб рукі мне адсохлі!
Ні днём, ні вечарам, ні ўночы,
Хай хоць на лоб палезуць вочы!
Калі ў руцэ

хоць дзынкне шклянка,
Трасе хай цела ліхаманка!
Калі паддамся я спакусе,
Няхай мяне змяя укусіць!
Гарыць хай гарам гэта зелле!..
Калі й глыну, дык – на пахмелле.

Ала ДЗІКАЯ,
Дзяржынскі раён,
в. Узрэчча.

У чаканні

Ты прыходзь ка мне, кумок,
Шызакрылы галубок.
Як кума у госці з'едзе,
Дык прыходзь на зло суседзям.

Буду я цябе чакаць,
У акенца паглядаць,
Стол накрыву, нагатую,
Самым смачным пачастую.

А не будзе дома маці,
Дык ускочым на палаці,
На пуховую пярыну.
Во наладзім вечарыну!

Хай злуе тады кума –
Вінаватая сама!..

Надзея ПАЛЯК,
г. п. Шаркаўшчына.

Сама па сабе...

Сябе я кошкай адчуваю,
Сама я па сабе гуляю,
Нячутна лапкамі ступаю
І без патрэбы да пары
Не выпускаю кіпцюры.

Малюнак Вікенцыя ПУЗАНКЕВІЧА,
тэма Алеся ДОУГА.

Як тая кісанька, дакладна,
Мурлыкаю ласкава-складна,
Хоць да балючых месц
прыкладвай
І без патрэбы да пары
Не выпускаю кіпцюры.

Але сябе не надта цешце,
Каты, бо калі супраць шэрсіці
Вы гладзіць станеце, урэшце
Трываць не стану я абразу
І кіпці выпушчу адразу!

Вера МІХНО,
Мінскі раён,
в. Бараўляны.

Беражыце мужчын!

Хай на вуліцы люты мяцеліць
І лютые мароз уначы,
А, давайце, абрус
мы засцелем –
Павіншваем, жанчыны, мужчын.
Павіншваем прыгожа, сардэчна
І пірог не забудзем спячы,
Мы ж усе ў гэтым свеце
не вечныя –
Беражыце, жанчыны, мужчын.
Падарыце каханым пшчоту,
Не шукайце
для сваркі прычын,

Каб дамоў яны беглі з работы –
Вы шануйце, жанчыны, мужчын.
Хай жа кружыць іх вальс,
нібы вецер,
Ну, а мы адпачнем на плячы...
А мужчыны – вялікія дзеці –
Суцяшайце, жанчыны, мужчын.
І яны не пакрыўдзяць ніколі,
І прытуляць да сэрца ўначы...
Каб шчаслівай была ваша доля –
Беражыце, жанчыны, мужчын!

Эльвіра ЯРЧАК,
Мінскі раён,
пас. Бараўляны.

Спатканне пад сталом

Вяселле з размахам гулялі,
Аж цесна было на зямлі.
Па шклянцы, другой налівалі,
А потым без меры пілі...
Чым той «разгуляй»
завяршыўся?
Не думаў ніхто, не гадаў:
Пад стол малады заваліўся
І там з маладой... начаваў.

Іван ВАЛЬЧЭЎСкі,
Валожынскі раён,
г. п. Івянец.

Памылка

Гэту гісторыю расказала мне ветэран Вялікай Айчынай вайны Соф'я Ваганова.

«У тую восень эскадрылля, у якую ўваходзіў і наш знішчальны полк, атрымала новыя самалёты. Машыны мелі два сінхронныя кулямёты БК, рэдуктарную 76-міліметровую гармату, упершыню з'явілася кіслародная маска для пілота. Самалёты яшчэ не расакрэцілі, а таму іх ахоўваюць узмоцнены напад. Усё было старанна замаскіравана. І вось прыйшла чарга ісці ў напад мне. А ноч стаяла такая цёмная, што і пражэктарам не праб'еш. Ліў дождж уперамешку з мокрым снегам, грозна шумеў лес, па жалезных пласкасцях патакамі сцякала вада.

Я дзяжурыла якраз ля каманднай зямлянкі. Пільна ўглядалася ў густую цемрадзь і наракала на дождж, які і не думаў супакойвацца. І раптам у далечыні вырасла постаць чалавека. «Можна, здалосся? — падумалася мне. — Каго гэта чорт нясе ў такую непагадзь?» Я нават прысела, каб лепш разглядзець тую постаць. Так, гэта чалавек.

— Стой! — дрыжачым голасам ці то крыкнула, ці, можа, прашапталала я. Ні гуку ў адказ. А постаць нахабна рухаецца проста на мяне.

— Стой! Хто ідзе? Буду страляць, — ужо мацней выгукнула я. І бабахнула ў паветра.

Умомант прыбеглі начальнік каравула і ўся змена:

— У чым справа? Што за шум?

— Там чалавек стаіць! — дакладваю я.

Уважліва прыглядзеліся разам.

— Ага, быццам чалавек. І высокі, — кажа начальнік каравула. — Яго трэба ўзяць жывым!

Усе разам папаўзлі мы па гразі, стараючыся не шумець. Падпаўзлі блізка. Трымаючы ў адной руцэ пісталет, начальнік каравула на адну хвілінку ўключыў ліхтарык. Тое, што мы ўбачылі, не здзівіла, а да рогату пацешыла ўсіх: на пагорачку ціха і самотна стаяў кіслародны балон!

... На наступны дзень адзначалі Кастрычніцкае свята. І ўсе жарты, усе ўсмешлівыя «віншаванні» сябровак тычыліся толькі мяне і майго «гераічнага» ўчынку. І праўда, да мяне яшчэ нідзе і ніхто не браў у палон кіслародны балон».

Валянціна ЕРМАКОВА,
г. Мінск.

Малюнак Юрыя МІХАЙЛАВА.

Луіс Альберта

Памятаеце адзін з першых, паказаных па тэлебачанні, серыялаў «Багатыя таксама плачучь»? Кожны глядач меў сваё меркаванне пра серыял, адны героі яму падабаліся, другія — не...

Неяк прыпазіўся я сустрэць сваю карову з пашы. Ведаючы, што яна дужа ахвочая да яблыкаў, якіх багата восеньскай парой, накіраваўся да «нічыйных» яблынь на мяжы. Гляджу — ідзе па сцежцы жанчына з нашай вёскі, нейкая заклапочаная, невясёлая. «Добры вечар, Ганна», — вітаюся. А яна ў адказ: «Ты тут Луіс Альберта не бачыў?»

Нейкае імгненне на маім твары панавала разгубленасць. Затым мільганула думка: «Няўжо ад гэтага серыяла кабета зусім з глузду з'ехала?». Пасля... Ганна зразумела мае думкі і хуценька патлумачыла: «Ты не падумай чаго такога. Гэта баран мой з загончыка збег. Я яго Луісам Альбертам заву». Я ўсміхнуўся: «Не, твайго Луіса Альберта не бачыў, сваю Марыяну шукаю». (Хаця сапраўдная мянушка маёй каровы была Зорка.)

«Дык вунь жа яны — пад яблынямі!» — усклінула жанчына. І сапраўды: Зорка-Марыяна частавалася яблыкамі, а крыху воддаль гуляў і Луіс Альберта.

Гэтую гісторыю я часта згадваў з усмешкай, а пазней прыйшоў да высновы, што адзін герой

Малюнак Міхася ДАНИЛЕНКІ.

вядомага серыялу, відаць, усё ж не вельмі падабаўся Ганне...

Аляксандр МАТОШКА,
Расонскі раён,
в. Янкавічы.

Дзіўная вёска

Трактарыст, выпіўшы значна больш меры, вярчэнімі прыцемкамі згубіў арыентацыю. Звярнуў на дарогу да суседняй вёскі, збіўся з яе, паездзіў па ваколіцах, забуксаваў і ўрэшце загнушыў трактар. Вылез, агледзеўся. Ubачыў удалечыні агеньчыкі вёскі і скіраваўся напразткі да іх. Ubіўся ў гушчар, перайшоў яго, а затым напароўся на нейкія платы. Дзе абходзіў іх, дзе пералазіў... Ушчэнт замучыўся, але выбіўся нарэшце на дарогу. Якраз па ёй жанчына ішла.

— Цётка, — звяртаецца да яе знясілены трактарыст, — што гэта за вёска такая дзіўная ў мяне за спінай: адны платы жалезныя панастаўлены?

— Дурань ты п'яны, — адказвае тая. — Гэта ж могілкі!..

Ігар ПРАКАПОВІЧ,
г. Паставы.

Запрашэнне на вяселле

Адзін дзяцюк з нашай вёскі вельмі баяўся сабак. Таму і абыходзіў іх за вярсту.

А тут прыспеў час жаніцца. На вяселле найперш рашылі запрасіць усіх родзічаў, каб не крыўдзіліся, што абышлі ўвагай.

І вось ідзе гэты хлопец пасярод вуліцы, далей ад платоў, каб сабака які не выскачыў, да дзядзькавай хаты. Спыніўся ды гукае цераз плот:

— Дзядзька! Го, дзядзька!

— Чаго табе, га? — пытае той.

— Ваш сабака дома?

— Не, збег некуды. А што?

— Ну, то добра. Бацька прасіў і я прашу, каб на вяселле прыйшоў! — пракрычаў дзяцюк і пакіраваўся далей.

— Добра! — адгукнуўся дзядзька са смехам. — Як прыбязыць — скажу!

Пятро БУРСЕВІЧ,
г. Слонім.

Больш не хаджу...

Брат-паляўнічы падарыў мне стрэльбу, і неўзабаве мы адправіліся з ім на паляванне. Паставілі на ўзлеску палатку і разышліся ў розныя бакі.

Не паспеў я наблізіцца да возера, як з чароту насустрач мне вылецеў вальдшнэп. Першы стрэл і — добрая прыкмета — трапнае пападанне! Пераможцам рушыў у чарот. Гляджу — аж побач качкі плаваюць. Пальнуў па адной — пацэліў! Пальнуў па другой — зноў папаў!.. Задаволены, торапка, каб птушкі не зляцелі, зноў прыцэліўся і...

— Ягога д'ябла ты мне падсадных качак куроцьш? — раптам пачуўся з зарасніку гучны бас.

Знякавеўшы, я ціха ўсунуў галаву ў плечы і пакіраваўся да стаянкі. Залез у палатку, крышку выпіў з гора ды сораму і задрамаў... Разбудзіла мяне нейкая істота, якая настойліва шукала на маіх мужных паляўнічых грудзях паратунку. Абмацаў, прыгледзеўся — Божухна! — чырок-кача-

нятка! Мабыць, ад чарады адбіўся, заблудзіўся і стаў шукаць спагадлівую душу.

Я ўзяў «здабычу» і аднёс на возера. Паціўкае малы – і маці пачуе, падплыве за дзіцем. А на паяванне я больш не хаджу...

Ілья ШАХРАЙ,
г. Мінск.

Пакутніца

– Змоўкні, – сказала мужу жонка.

Муж замаўчаў.

– Што ты маўчыш, як статуя? Ці ты не хочаш са мной гаварыць?

Муж загаварыў.

– А-а...

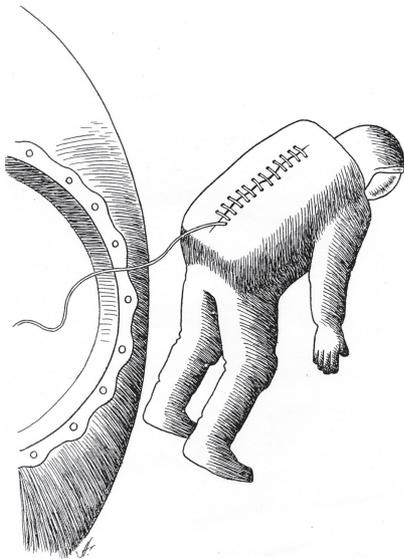
– Змоўкні! Вечна ты нясеш бязгледзіцу...

Муж змоўк.

– Што мне рабіць? – скардзілася яна суседкам. – Гэта не жыццё – адны здзекі: маўчыць і маўчыць...

– Няшчасная, – спачувалі суседкі і дадалі: – А ты думаеш, нашы лепшыя? Такая жаночая доля – пакутаваць...

Пётр МЕРГЕС,
г. Івацэвічы.

Малюнак Аркадзя ГУРСКАГА.

Як унук дзеда перавыхаваў

Пасля застолля з сябрамі я прыйшоў дадому і лёг спаць раней звычайнага. Праз колькі часу з'явілася дачка і апусціла да мяне на ложка унука:

– На, дзед, бяры свайго лепшага сябрука.

Сашка быў яшчэ зусім маленькі і толькі поўзаў. Я вельмі любіў забавляцца з ім. Раніцай нёс у ванну купаць. Унук не капрызнічаў, маўчаў. Яго светла-карыя вочкі з даверам пазіралі на мяне. Потым я захутваў яго ў вялізны махровы ручнік. На кухні, у конаўцы з доўгай ручкай я размешваў «Малютку», пераліваў у бутэлечку з соскай і ішоў у спальню, карміў Сашку... Калі унук прачынаўся, я рабіў яму «пацягушачкі». Сашка напружынаўся ўвесь, ад асалоды выпучваў жывоцік...

Дачка пайшла. А Сашка з радасным крыкам папоўз да мяне. У думках я ўжо лашчыў яго, гладзіў галоўку. Але... Унук прапоўз крыху і раптам спыніўся. Затым – назад, хуценька-хуценька. Дапоўз да краю ложка і спыніўся. Павярнуўся і здзіўлена пазірае на мяне, нічога не разумеючы. Зноў хуценька паўзе да мяне. Тварык яго – сама радасць. Потым спыняецца. Не можа ўсвядоміць, што адбываецца, чаму нейкая сіла не пускае яго да дзеда. «Што здарылася? Што напалохала яго? Чаму малы так здзіўлена глядзіць на мяне?» – пранесліся думкі. Праз імгненне здагадаўся. Пах...

Унук «перавыхаваў» мяне. Пасля таго выпадку я доўга не браў у рот спіртнога, нават піва.

Уладзімір ШУЛЯКОЎСКИ,
г. Мінск.

Няма калі...

На гадзінніку палова дзявятай, а я ў краме затрымліваюся.

– Калі да нас чарга дойдзе! – капрызнічае сын. – Я ў садзік спазнюся, а ты – на працу!

– Яшчэ трошачкі пачакай, сыноч. Бачыш, наперадзе дзве цёткі стаяць, – адказваю я, а сама думаю: «Дарэмна губляю час, сапраўды спознімся».

І тут слупам становіцца ўперадзе ўсёй чаргі мужчына сярэдніх гадоў.

– Куды не зойдзеш – усюды жанчыны! – абураецца ён. – А мужчын, між іншым, заўсёды трэба наперад пралупаць, бо наш век карацей за бабкі і часу ў нас на ўсё пра ўсё менш.

— І праўда, мужчынам сягоння цяжка даводзіцца, — заўважае ў чарзе спагядлівая бабуля і прапускае мужчыну. — Вунь рукі якія запэцканыя, мазолістыя. І адзенне не чыноўнае, рабочае, усё ў пыле. Відаць, і паесці няма калі.

— Угу, няма! — крыху адціснуўшы бабулю, ківае ён.

— Купляйце, міленькі, купляйце! — клапатліва падтаквае другая жанчына. — І ў мяне сыноч ёсць, такі ж хударлявенькі, лысаваченькі. Шкада, што ў сталіцы жыве, рэдка бачымся.

— Дзякуй, дзякуй! — кланяецца жанчынам «рабачыя» і дае прадаўшчыцы скамечаныя грошы. — Тры бутэрброды з рыбай!

А праз пяць хвілін мы імчымся ў садзік. У адной руцэ ў мяне пакет з прадуктамі, у другой — сынаў вялікі грузавік.

— Не прайсці тут, — уздыхае сын. — Трубы мяняюць. Дарогу з лета перакапалі. Мы з бабуляй звычайна іншай дарогай ходзім.

— Хоць бы мосцік зрабілі! — абураюся я.

— Бачыш, няма ім калі, — адказвае сын і на лавачку паказвае. — Чула, што той дзядзечка ў чарзе казаў?

— Сапраўды, няма... — павольна паўтараю я, углядваючыся ў твары рабочых.

— Ну, за прэмію!

— За прэмію!..

Таццяна ДЗЕМІДОВІЧ,
г. Брэст.

Маладосць

Ён:

— Не, мы, калі былі маладымі, не сядзелі васьмь так без толку ў кафэ, а ўсё нешта рабілі.

Яна:

— Аг, якая там маладосць! Гады тры-чатыры яшчэ памятаю, а потым — замужжа...

Як гільзы

— Мацвеіч, ты паглядзі на сваіх герояў. Яны ж, як гільзы: усе прыкапцеляы і ўсе пустыя.

Малюнак Пятра КОЗІЧА.

Песня

У шапкі, дзе прадаюць музычныя дыскі, заходзіць дзяўчына. Пытаецца ў прадаўца: «У вас ёсць такая песня: на-на-на, на-на-на?»

Сяргей УКРАЇНКА,
г. Марілёў.

Амаль анекдатычнае

Жонка — мужу:

— Ідзі боршч есці: вельмі смачны! Я ўжо каструлю з'ела!

* * *

— Цікава, калі памру, як я буду ляжаць?

— Дагары.

— Ды я не пра гэта. Людзі будуць працаваць, хадзіць, размаўляць, а я...

— Усё адно дагары!..

* * *

— Усе нечым займаюцца, а ты толькі сядзіш і сядзіш!

— Я думаю...

— Ну, і як?

— А ніяк. Колькі часу змарнаваў, але не дапет-руй: навошта чалавеку мазгі?..

* * *

Медсястра з радзільнага аддзялення:

— Віншую! У вас папаўненне!

— Дзякуй! А хто нарадзіўся — дзяўчынка ці дзіця?

Уладзімір ДАЊІЛЮК,
Маларыцкі раён, в. Чарняны.

Хуткая дапамога

Па тэме чытачкі Аліны Сідорык,
Мінская вобласць.

Павел САКОВІЧ

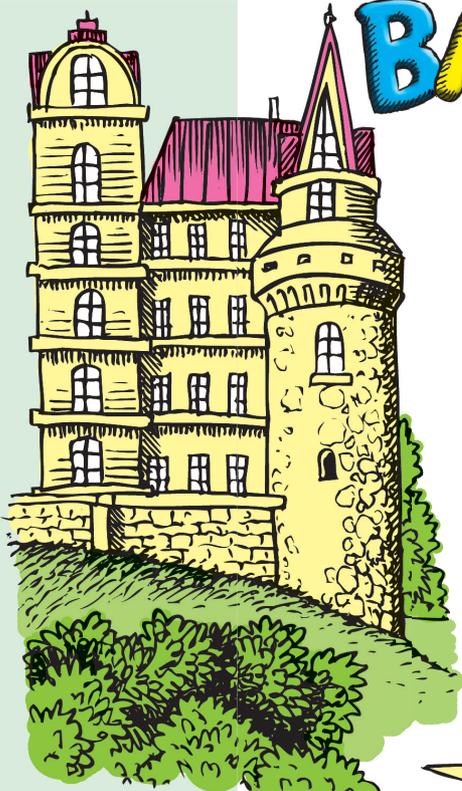
ВЕТЛІВАЯ ВАНДРОЎНІЦА

Казка-загадка

Гэта птушка – вандроўніца. Яна чорна-шэра-белага колеру, невялікая, вёрткая, амаль не баіцца людзей і ладзіць гнёзды каля іх жылля. Яе паводзіны наводзяць на думку, што свае вандроўкі птушка пачынала з Англіі. Англічане – народ хоць і ветлівы, але строгі, стрыманы. Не часта ўбачыш на іх тварах усмешку. Як жа падступіцца да гэтых людзей, каб яны дазволілі сяліцца ў падстрэшшах сядзіб, дзе можна было б звіць гняздзечка, вырасціць птушанят? Спачатку птушка доўга да іх прыглядалася. Яна заўважыла, што англічане пры сустрэчы раскланьваюцца, а калі саступаюць адзін аднаму дарогу ці хочуць пачаставаць чым-небудзь, то вымаўляюць нейкае кароткае слова. Дзеці ж, падлеткі перад старэйшымі ці важнымі асобамі робяць лёгкія прысядні.

«Трэба мне паўтарыць тое ж самае», – падумала птушка і пачала па-свойму пераймаць манеры людзей. Неўзабаве яна навучылася рабіць прысядні з паклонамі. Здаецца, простая, а вельмі важная навука! Абліюе птушка нейкі фермерскі будынак для гнязда, а потым скок-скок вакол гаспадара. І ўсё з паклонамі ды прысяданнямі. Той не вытрымае, заўсміхаецца, махне рукой: добра, добра, жыві, дзе хочаш!

Але сярод англічан таксама розныя людзі бываюць. Глядзіць іншы на малечу і не разумее, чаго ёй трэба. Тады ўспомніла птушка пра слова, якое тут часта гавораць адзін аднаму. Яна паспрабавала паўтарыць яго і ў яе атрымалася. Слова аказалася не толькі зручным для

птушынага вымаўлення, а яшчэ і чароўным. Варта было яго прашчабятаць ды зрабіць два-тры паклоны, як сэрца джэнтльмена адтайвала.

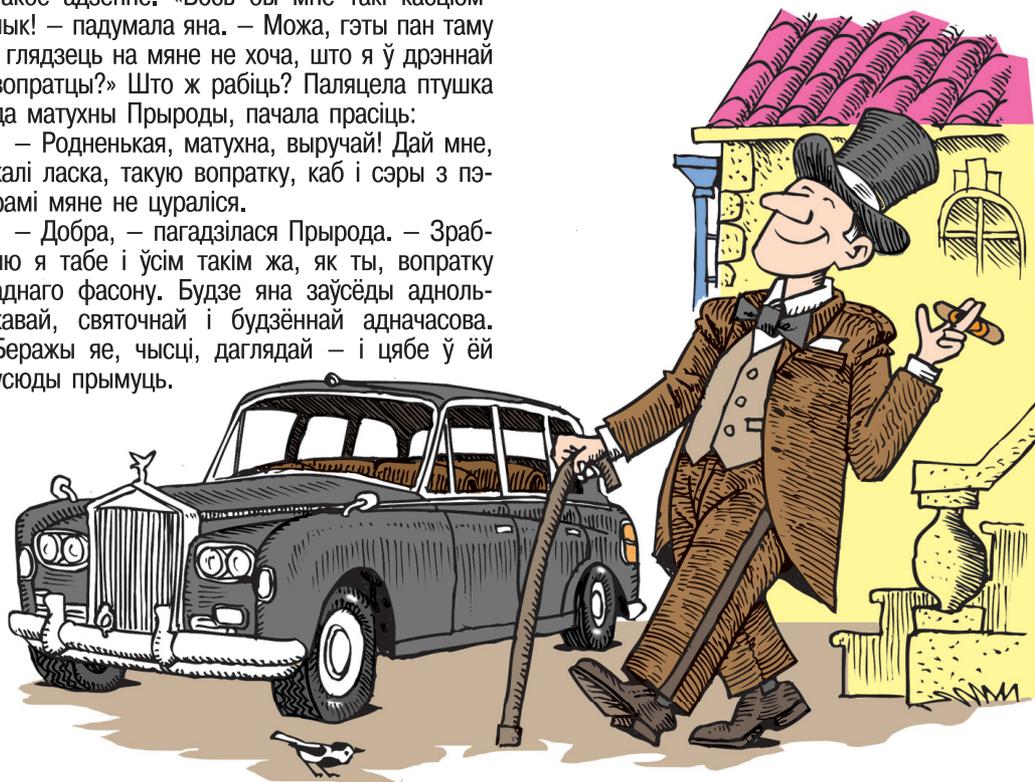
Аднойчы птушцы вельмі захацелася пасяліцца ў замку. Зусім не таму, што ён быў прыгожы ды вялікі – ёй жа ўсё роўна жыць пад страхой. Птушку прывабіла іншае. Тут было шмат корму для яе і будучых птушанят, не бегалі бадзяжныя каты, сабакі, не заляталі ў двор і драпежныя птушкі. У гэтай хароміне жыву багаты, ганарысты чалавек. Як ні круцілася птушка вакол яго, пакуль той ішоў ад ганка да свайго шыкоўнага аўтамабіля, ён нават позіркам яе не ўдастоіў. Не дапамагалі ні паклоны, ні прысяданны, ні чароўнае слова. На ім быў новы чорны фрак і белая кашуля з гальштук-бабачкай. У адной руцэ сэр трымаў гладкі кій, а ў другой – цыгару. Птушка аж пазайздросціла яму, убачыўшы такое адзенне. «Вось бы мне такі касцючык! – падумала яна. – Можа, гэты пан таму і глядзець на мяне не хоча, што я ў дрэннай вопратцы?» Што ж рабіць? Паляцела птушка да матухны Прыроды, пачала прасіць:

– Родненькая, матухна, выручай! Дай мне, калі ласка, такую вопратку, каб і сэр з пэрамі мяне не цураліся.

– Добра, – пагадзілася Прырода. – Зраблю я табе і ўсім такім жа, як ты, вопратку аднаго фасону. Будзе яна заўсёды аднолькавай, святочнай і будзённай адначасова. Беражы яе, чысці, даглядай – і цябе ў ёй усюды прымуць.

Тут жа, без усялякіх прымераў, прыкідак Прырода перакроіла адзенне птушкі на новы лад. Усё быццам тое ж самае – і колеры, і рост, і памер, а выглядае па-іншаму: больш урачыста і строга. На птушцы добра сядзеў чорна-шэры фрак з доўгай фалдай-хвостом і прыціснутымі да тулава рукамі-крыламі. Спераду, з-пад фракa, выглядала кашуля бела-шэрага – не вельмі маркага – колеру, а на горле з’явіўся гальштук-бабачка чорнага колеру. Не хапала адной важнай рэчы – брыля, але ў ім было б нязручна ладзіць гняздо, выседжваць, карміць, даглядаць птушанят і лятаць. Замест яго на птушынай галаве красаваўся зграбны чорны берэт.

Вярнулася птушка ў замак і зноў трапіла на вочы строгаму гаспадару. Ён доўга, з цікавасцю разглядаў яе і з лёгкай усмешкай сказаў:

— О, няйначай Вы хочаце патрапіць на ўрачысты прыём, які сёння я наладжваю ў замку. Ну, што ж, калі ласка, please, будзьце госцей!

Так птушка пасялілася ў замку, але характар вандроўніцы не даваў ёй спакою. Найбольш смелыя ды цікаўныя з яе суродзічаў пачалі пералятаць праз праліў Ла Манш у іншыя краіны Еўропы. Панеслі яны з сабой па свеце і звычкі, якія набылі ў краіне ветлівасці — Англіі. І ўсюды гэтыя звычкі ім, ой, як спатрэбіліся! Вось толькі чароўнае слова ў кожнай краіне гучыць па-свойму. А птушка наша — не паліглот, каб вывучыць і перакласці яго на многія мовы. Беларусы, пачуўшы яго ад птушкі, назвалі вандроўніцу словам, вельмі падобным на тое, англійскае...

Мне таксама давялося блізка пазнаёміцца з гэтай птушкай на дачы. Якраз у разгар агародных клопатаў. Адночы я заўважыў, што да нашай веранды пільна прыглядаецца адна стракатая, чорна-шэра-белая птушка. Папры-

сядаўшы перада мной, быццам робячы фіззарядку, і паківаўшы зверху ўніз галавой, яна шмыганула ў шчыліну паміж дахам і столлю веранды. Спачатку я не зразумеў, што яна там шукае. Потым паехаў дамоў, а вярнуўся праз два тыдні. Калі ўзышоў на веранду, з-пад страхі выпыхнула тая самая птушка. Яна села побач на галінку яблыні і, часта прысядаючы, усё паўтарала знаёмае слова, якое на нашу мову перакладаецца так: калі ласка! У гэты момант над галавой пад столлю нешта зашумацела і ледзь чутна піскнула. Я адразу ўсё зразумеў: птушка выбрала месца для гнязда пад дахам веранды. Цяпер яна нібы прасіла прабачэння за сваё падсяленне, каб я на яе не злаваў.

Я міжволі апынуўся ў складаным становішчы. Каля веранды было некалькі градаў і кветнік, дзе я збіраўся палоць і паліваць гародніну, рыхліць глебу. Птушка спачатку мяне пабойвалася, але мы хутка паразумеліся. Я займаўся сваёй справай, пакуль не прылятала птушка і не звярталася да мяне: «Калі ласка!» Пры гэтым яна часта кланялася і прысядала, а ў яе дзьобе была чарговая порцыя корму. Я адыходзіў на некалькі метраў, а птушка забіралася ў гняздзечка. Сваімі паводзінамі мне ўдалося хутка заслужыць яе давер. Праз некалькі дзён яна ўжо смела хадзіла побач са мной па градах, вышукваючы кузурак. Нашы адносіны набылі дружалюбны, сяброўскі характар. Мне здалася, што птушка ўжо не прысядала і не кланялася так часта, як раней. Я не крыўдаваў на гэта. У абодвух гарачая пара, тут не да цырымоній.

Неўзабаве птушка з падвоенай энергіяй зноў пачала рабіць рэверансы. Аказалася, прыйшла пара птушанятам пакінуць гняздо, а маці — навучыць іх лятаць. У такой далікатнай справе я для птушкі быў не памочнік. Яна прасіла маёй дапамогі ў іншым: абараніць птушанят ад бяздомнай кошкі Муркі. Калі я прыежджаў на дачу, Мурка нейкім чуццём угадвала маё з'яўленне і разы па два на дзень наведвалася ў госці. Цяпер мне трэба было ўратаваць ад яе кіпцюроў птушанят.

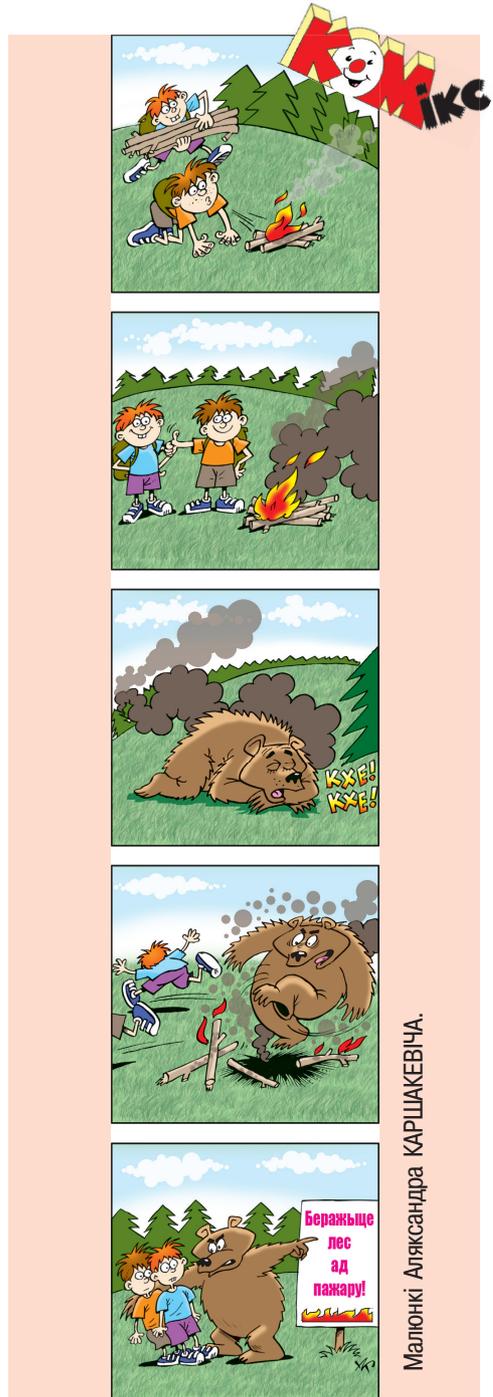

Птушка пачынала панікаваць пры кожным прыходзе Муркі. Я адразу браў пачастункі і адводзіў кошку падалей ад сваёй дачы.

Тыя дні, пакуль птушаняты праходзілі «лётнюю» школу, я не адыходзіў ад веранды, адганяў прэч усіх катоў і сабак. Птушка хутка паставіла малечаў на крыло. І ўсё ж аднаму птушаняці, апошняму, мне давлялося дапамагчы. З даху веранды ён спікіраваў на густы куст півоні і бездапаможна павіс на ім, распластаўшы крылы. Я ўзяў яго і зноў пасадзіў на веранду. Падскокнуўшы некалькі разоў, ён часта-часта замахнуў крыламі, паляцеў і сеў на бліжэйшае дрэва. Птушка-маці ўдзячна папрысядала, паківала мне галавой і паляцела ўслед за сваімі малечамі.

Я з ціхім сумам памахаў ім рукой, а сам падумаў: яны сюды яшчэ вернуцца. Павандруюць, павандруюць і вернуцца. Ці хоціць толькі на ўсіх веранды? І тут неяк самі сабой сказаліся ўслых два словы: «Please, вяртайцеся».

Якая ж птушка пасялілася ў мяне на дачы?

Малюнкi Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

**Лёля
БАГДАНОВІЧ**

Чырвоная шапка,
Шэранькі гарсэт.
Хавай свае лапкі,
Жучок-караед.
Зранку ў працы, як на свяце,
Клапатлівы доктар

(Дзяцел.)

Перазімае зімку
З заваяю ў абдымку.
Жаўцей жаўтка спаднічка.
Ляціць, дрыжыць

(Сінька.)

**Улад
СКАМАРОХ**

Падагрэтае на сонцы,
Футра дрэмле на аконцы,
Грэе лапкі і жывоцік,
Казку ў сне мурлыча

(Кожкі.)

Вольга ЛАБАЖЭВІЧ

Пушысты, вогненны звярок
З галінкі на галінку – скок!
Дбайна складвае пад стрэшкай
Шышкі, ягады, арэшкі...
Назапашвае рупліва,
Каб зімою жыць шчасліва.
Яго цёплае жылло
Назваецца дупло.

(Ваверка.)

На галінцы сядзіць вожык,
Ні галавы няма, ні ножак.
Дзівіцца малая Ева:
Як залез на тое дрэва?

(Каштан.)

Так цікава ведаць Верцы,
Што за пацеркі ў талерцы?
Расціскае іх увішна:
Сок пацёк, бо гэта ж – ...

(Вішні.)

Што за круглы гэткі шар?
На гародзе гаспадар.
Нібы пан, пузаты, гладкі,
Ён заняў амаль паўградкі.

(Арбуза.)

Міхась МІРАНОВІЧ

Паміж бярозкамі і смолкамі
Клубчак коціцца з іголкамі.
Ёсць у клубочка ножкі, брушка,
А вось іголкі ўсе – без вушка.

(Вожык.)

Малюнак Паўла ГАРАДЦОВА,
тэма Міхася СТАЎФАНЕНКІ.

Міхась ПАЗНЯКОЎ

Скорагаворкі

У Варвары – акуляры.
Акуляры да твару Варвары.

* * *

Згатавала Саша кашу для Машы.
Маша Сашы ўдзячная –
Каша ў Сашы смачная.

* * *

Бандэроль брат Браніслаў
Барысу з Браслава прыслаў.

* * *

Ехаў да сяброў Алег,
Вёз з сабою смеху мех.
У мяху смех рассмяяўся,
І ад смеху мех парваўся.

**Уладзімір
МАЦВЕЕНКА**

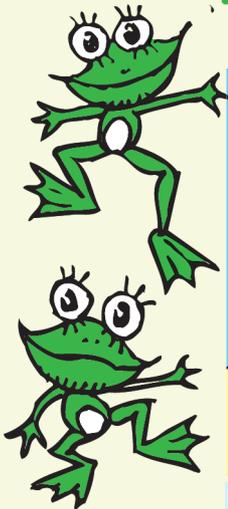
Лічылкі

Скача конік
Па траве,
Па зялёнай
Мураве.
Скок, скок,
Зноў – скок.
Са сцяблінкі –
На лісток.
Ён на скрыпачы
Іграе,
Каго хоча
Выбірае.

* * *

Жабкі весела
Спяваюць,
Яны ў хованкі
Гуляюць.
Раз – ква-ква,
Два – ква-ква.
Вунь сяброўкі
Галава:
– Колькі
Не скачы ў ваду,
Усё адно
Цябе знайду!

Малюнак Анатоля ГАРМАЗЫ.

Ніна ГАЛІНОЎСКАЯ

Гуляюць дзеці ў снежкі

Гуляюць дзеці ў снежкі.
На тварыках усмешкі.
Азарт і рух які!
Дзяўчынкі, хлапчuki
Вядуць прыцэльны «бой».
— Не прысядай! Пастой!
У спіну снежка, ў бок,
У твар... — Я незнарок!
Прабач і не крыўдуй.
Я побач. Атакуй!..
Слухмяны, ліпкі снег.
Вясёлы, звонкі смех...

ПРЫГОД ЗІМОВЫХ

Альдона НАЎЧАНКОВА

ХРАБРЫ ЗАЯЦ

У Піліпаўку, зімой,
Воўк пайшоў на вадапой.
І на рэчцы ля вады
Бачыць зайцавы сляды.

Зайчык стаў зімою белым.
І падрос.

Зрабіўся смелым.
Воўк, абнохаўшы сляды,
Каўтануў жывой вады.

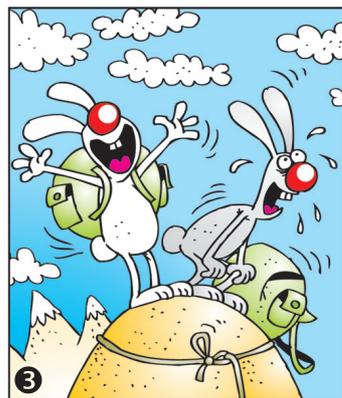
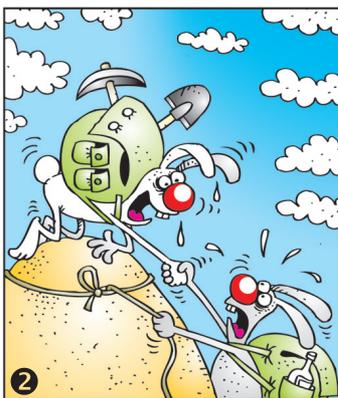
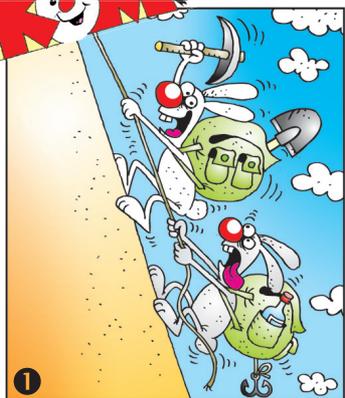
Снег жа быў такі іскрысты
І, як зайчык, чысты-чысты.

Вецер сцэжку замятаў...
Шэры зайку не пазнаў.

Коні йшлі вады папіць.
Вунь і людзі.

Будуць біць!
На каго тут спадзявацца?
Воўк пабег у лес хавацца.

Ну, а зайчык,
храбры самы,
Паскакаў хутчэй
да мамы!..

КАРАГОД

Лідзія АНДРЭВА

Дамок

Месяц люты за акном,
А дзядуля з Васільком
Пілкаю ды малатком
Для шпакоў майструюць дом.
На бярозе той дамок
Красаваў, як керамак.
Снег амаль ужо растаў —
Красавік зіму прагнаў.
І шпакі аднойчы ўранні
Дом агледзелі старанна...
У падзяку госць крылаты
Стаў выводзіць так рулады,
Што, пачуўшы тыя спевы,
Пець саромеецца певень.

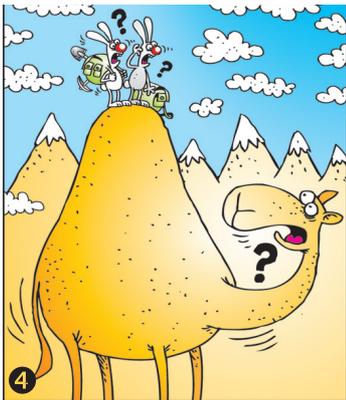

Генадзь ПЯТРОЎСКИ

Парада

Спытайся ў бурога
Белы мядзведзь:
— Дзе ты так, братка,
Паспеў загарэць?

— Каб загарэць так,
У лес наш прыедзь! —
Адразу параіў
Буры мядзведзь.

Малюнкi Рамана ШЫКА.

Паважаныя
хлопчыкі і
дзяўчынкі!
Дасылайце
ў рэдакцыю
сваі вясёлыя
коміксы ці
тэмы для іх.

НА ЎРОКУ

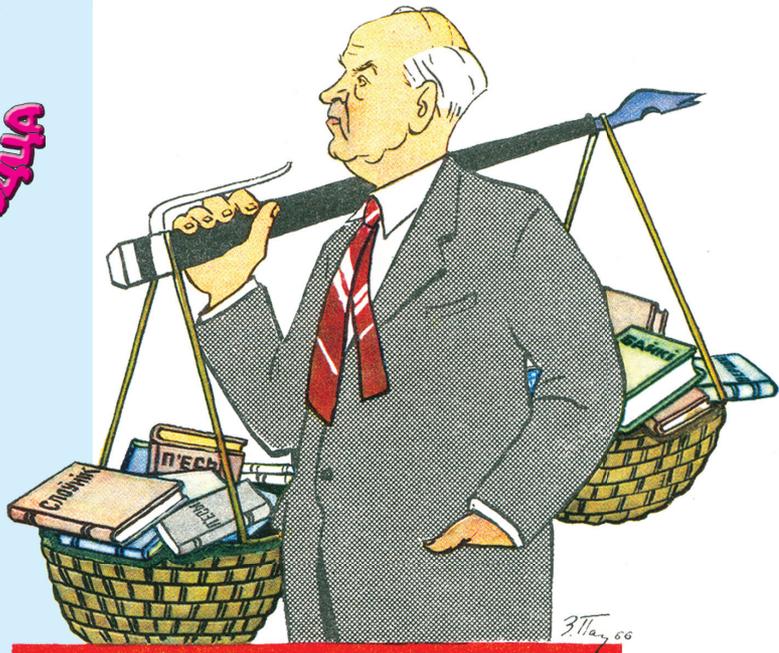
Здайце
шпаргалкі!

Цяпер парадак!

Малюнак Вікенція ПУЗАНКЕВІЧА,
тэма Валерыя БАЛБУКОВА.

Шарж Зянона ПАЎЛОЎСКАГА. 1966 г.

Т

АЛЕНТ Кандрата **КРАПІВЫ**, з дня нараджэння якога сёлета спайняецца 115 гадоў, надзвычай шматгранны і непаўторны. Прышоўшы ў літаратуру ў пачатку дваццатых гадоў мінулага стагоддзя, пісьменнік адразу ж заявіў пра сябе сваім праграмнымі радкамі:

Я расту вась тут пад плотам
І не так даўно ўзышла.
А ўжо многім абармотам
Рукі-ногі апякла.

(«Крапіва».)

Народ адразу ж паверыў свайму паэту, гумарысту і сатырыку. Бо ён не толькі гаварыў на зразумелай і блізкай мове, а да таго ж яшчэ быў незвычайна шчырым, прайдзівым і смелым.

Сам Крапіва смяяўся мала, меў строгі, хмураваты выраз твару, а смяшыць іншых умеў як ніхто. Ды і не толькі смяшыў, яго мастацкае слова заўсёды выконвала і сваю змагарную ролю. Яно і сёння працягвае змагацца з усім заганным і адмоўным у нашым жыцці.

Кандрат Кандратавіч быў адным з заснавальнікаў і першым рэдактарам часопіса «Вожык».

Шматлікія вершы, байкі, драматычныя і праязічныя творы, артыкулы і нарысы, слоўнікі — гэта далёка не поўны пералік творчай спадчыны народнага пісьменніка,

Героя Сацыялістычнай Працы, акадэміка, папличніка Купалы і Коласа Кандрата Крапівы.

А гэтым разам хацелася б згадаць урывак з кнігі Янкі Брыля «Трохі пра вечнае» пра слыннага пісьменніка, яго калегу па «Вожыку» і некаторыя гумарыстычныя творы Кандрата Крапівы.

Янка БРЫЛЬ

БОСКАЯ МОЦ

(3 эса «Крыху зацягнуты тост»)

...Боская моц, мядзвездная сіла! Гэта ж я памятаю маладога Кандрата Крапіву, у якасці нашага сатырычнага бога – нашага строгага і любімага рэдактара! Маладога, праўда, трохі ўмоўна. Ён пакрысе падбіраўся тады да свайго паўстагоддзя, і сёння мы, каму ўжо таксама пяць разоў па дзесяць, ахвотна бачым яго ў тыя далёкія дні маладым. А ўсё ж ён быў малады, хоць смяяўся, як здавалася, малавата, затое смяшыў – куды больш, а ў працы, у акуратнасці, у нястомнасці даваў нам добры прыклад.

А што ўжо казаць пра маладосць энергічнага, шумна-вясёлага Максіма Танка, якому з выгляду не даў бы тады больш за дваццаць пяць. Або пра Пімена Панчанку, які вярнуўся з арміі, з далёкага Ірана, маладым, ахвочым на смех, абаяльным хлопцам, што слаўныя, задушэўныя вершы свае прыносяць у запазусе капітанскага кіцеля.

Для Крапівы мы былі ў тыя дні... не скажу блазнюкамі, але ж здаваліся часам і не вельмі стальмі. Асабліва калі не ладзілася з нумарам.

Апошняя ваенная зіма была суровая. У адзіным пакойчыку нашай рэдакцыі было так холадна, што, як я цяпер ні намагаюся, – не магу прыпомніць каго-небудзь з супрацоўнікаў без паліто ці шыняля. Так мне і памятаецца Кандрат Крапіва – з каракулевым каўняром, у высокай папасе. Сядзіць за сталом, глядзіць на нас моўчкі праз свае суровыя акуллары. Час ад часу глядзіць, бо заняты: ён робіць тое, чаго не зробіў адзін з нас, – піша верш на патрэбную, зладзённую тэму. У цэнтры зладзённасці – яшчэ ўсё той самы Гітлер, ліха яго ўзяло б сто тысяч разоў перад гэтым заданнем!.. Крапіва глядзіць у акно. За шыбамі – завіруха, на шыбах наледзь і шэрань, – што ён там бачыць?.. Можна, проста не хоча глядзець на нас, лайдакоў?.. Ды вось ён павярнуўся да паперы, піша. Вострае слова ў Крапівы, быстрае, а почырк вельмі павольны, сказаў бы – разважлівы ці марудны. Напісаў два радкі і задумаўся. Піша. Зноў думае. Зноў піша. І вось нарэшце просіць занесці гатовае на машынку.

Нясу, гляджу на хаду і думаю, як яно лёгка і проста чытаецца, падказанае тым замарожаным акном:

На дварэ мароз, завея...

Ясна – ад гэтага і думка адштрухнула. Далеі – да галоўнага:

К. Крапіва з удзельнікамі семінара маладых сатырыкаў у ДOME творчасці «Каралішчавічы». 1962 г.

У Адольфа сэрца млее.

Таксама правільна. Абгрунтаванне млоснасці:

Устамінаецца той час,

Калі грэў яго Данбас.

Маленькая заўвага ў дужках:

(Потым, праўда, так нагрэлі,

Што аж пяты засмылелі...)

Кульмінацыя:

Ой, мороз, дык мороз!

Прабірае аж да слёз,

Пасінула нават скура.

І нечаканае джала канцоўкі:

Як жа вырываць без Рура?

Стала пазэзія тое, што ўчора і мне, як новы факт гісторыі, паведаміў радыёрэпрадуктар, – нашы саюзнікі вядуць баі ў Рурскім басейне.

Днямі, праглядаючы падшыўку «Раздавім фашысцкую гадзіну», я спыніўся на момант на гэтых вострых і ёмкіх радках, нібы па лёдзе цераз рэчку махануў – так моладу, лёгка прыпомніўся той час, калі яны былі напісаны...

1966 г.

Кандрат КРАПІВА

ДЗІВАК-НАВАТАР

Нямала ёсць яшчэ натур

Дзівацкіх паміж нас.

Жыве адзін такі Артур

(Папросту – Апанас).

Наватар, што ні гавары!

Мастак па-свойму гнуць:

Усё нагамі дагары

Гатоў перавярнуць.

Што да яго стварыў народ,

Яму не пад нутро:

На ўсё ён толькі крывіць рот

І буркае: «Старо».

Ці ёсць з таго карысьць, ці не,

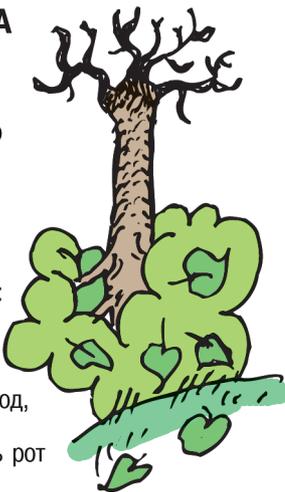
Не здолны думаць ён,

А рад усякай навіне

Ададаць зямны паклон.

І так ён прагне навіны,

Ў такі ўвайшоў азарт,

Што нават стаў насіць штаны
Шырынкаю назад.

Усёй ваколіцы наўздзіў

(Я праўду гавару)

Ён нават сад перасадзіў

Карэннямі ўгару.

Тут людзі ахнулі: – Ого!

Вось гэта навіна! –

Пасля спыталіся ў яго:

– А дзе ж садавіна?

ЭПІГРАМЫ

* * *

– Чаго так гучна б'юць літаўры?

Чый лоб увенчваюць лаўры?

Хто там такі?

– Ці ж ты сляпы?

Літаратурныя слупы.

– Каб прыспяшыць уздым культуры,

Народ на лаўры не скупы:

Тут дзе-нідзе літаратурны,

А рэшта ўсё... сапраўдныя слупы.

На ананіма

Спыталіся ў яго: – Ты ведаеш Іуду?

– Якога? Гэтага паскуду?

Іскарыёта, што прадаў Хрыста?

Гандляр паршывы! Свалата!

Ды я б яго павесіць загадаў:

Такі тавар! І танна так прадаў!

Крэда халтуршчыка ў пазэзіі

Дзеля пары «цалкашоў»

Я нічым не грэбую:

Я ў пазэію пайшоў

За сваёй патрэбаю.

БАЛАДА ПРА ЯЎТУХА

Быў хлопчык як хлопчык –

Гуляў сабе, рос,

Не думаў да часу

Пра будучы лёс,

Меў шмат закадычных
 Адданных сяброў,
 Гусей з імі пасвіў
 І нават кароў,
 І розум ён чэрпаў
 З адных з імі кніг,
 Але Яўтушок быў
 Спрытнейшы за іх:
 Умеў нацянькі ён
 Да мэты ісці –
 Пачаў вызначацца,
 Пачаў ён расці.
 Начальнікам хутка
 Зрабіўся Яўтух,
 І дружбы хлапечай
 Агеньчык патух.
 Сябры працавалі,
 А ён усё рос,
 І стаў задзірацца
 Ўгару яго нос:
 Ад велічы ўласнай
 Праз год ці праз два
 Аж стала кружыцца
 Ў яго галава.
 Не бачыў зямлі ён,
 Не бачыў людзей,
 Як быццам сурочыў
 Яго ліхадзей.
 І помы, і намы
 Яму па чарзе
 Докладвалі, што там
 Такое ўнізе.
 На падпірках так ён
 Хадзіў па зямлі,
 На ёй жа ухабы
 І ямы былі.
 Аднойчы няўдалы
 Някемлівы нам
 Не ўспей папарэдзіць
 Ад здрадніцкіх ям,
 І плюхнуўся ў яму
 Зняцак Яўтух...
 І гэта вялікі,
 Вялікі быў плюх.

ФІЛОСАФ І РАКА

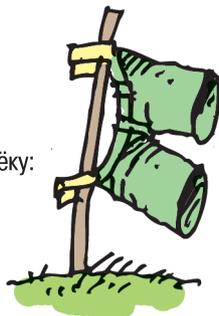
Байка

Блукаў Філосаф па зямлі.
 Чаго блукаў?

Мо праўды ён шукаў
 І сцэжак тых, што да яе вялі,
 Мо вывучаў складанасць тых падзей,
 Што выклікаюць у людзей то радасць,

то трывогі.

А толькі збіўся ён з дарогі,
 Пайшоў да вёскі нацянькі
 І апынуўся ля ракі.
 Вось вёска ўся навідавоку,

Сям-там дымяцца каміны,
 І смачны пах даносіцца здалёку:
 Няйначай як пякуць бліны,
 А можа, нават і мачанку
 (Філосаф наш ад ранку
 Не каштаваў нікай стравы).
 Ды вось бяда –
 Наперадзе вада
 І не відаць нікай пераправы.

«Не будзем смутку паддавацца, –
 Скажаў Філосаф наш, пачаўшы раздзявацца. –
 Мне толькі варта зняць штаны,
 І я паспею на бліны».
 Аднак, раздэўшыся, пачаў ён сумнявацца:
 Ці то ў штанах, ці без штаноў –
 Філосаф ёсць філосаф:
 Паразважаць заўжды гатоў
 Аб чалавечых лёсах.

«Які ж мяне самога лёс чакае?

Хоць розум мой глыбіню шукае,
 Але ж вада тут чорная такая...
 Таму адзначым: гэты глыб
 Не для філосафаў – для рыб».

І тут, у гэтыя хвіліны
 Сумненняў і разваг,
 Пачуўся раптам роў асліны:
 Асёл, прыспешыўшы хаду,
 Імчаўся з берага ў ваду
 (Відаць, усмаг).
 Напіўшыся, стаяў,

кравіў хвастом бакі

Аж на сярэдзіне ракі
 (Аслу было тут па калені).
 Філосаф зноў у задуменні:
 «Чаму ж мы дна ў рацэ не бачым?
 Даследуем і растлумачым:
 Таму мы ў ёй не бачым дна,
 Што ў вадаёме муць адна».

Так іншы твор са зместам цьмяным
 Мы лічым ледзь не акіянам.

Іван АНОШКІН

Верце хлусу!

Памятаеце прытчу пра хлуслівага пастушка, які без дай прычыны крычаў: «Воўк», а калі шэры драпежнік сапраўды напад на авечак, на крыкі хлопчыка ніхто не прыбег?

Раней я дакараў пастушка-хлуса, а цяпер разважаю так: можа, той хлапчук і не быў хлусам? Можа, сапраўды воўк паказаў з кустоў сваю ашчэраную пашчу? А можа, у хмызах хто іншы варушыўся?

Такія думкі-развагі не даюць спакою пасля таго, як супрацоўнікі мяне самога абазвалі гэтым крыўдным словам.

Пачалося ўсё з таго, што нехта прынёс навіну: на кірмашы прадаюць суніцы! І нашы жанчынкі ўсхадзіліся: тэрмінова едзем у лес!

— А куды ехаць? — заскрыпела наша кастэлянка Варвара Пракопаўна. — Хіба ў кожным лесе суніц поуна?

Варвара Пракопаўна (або як яе чамусьці называлі за вочы — злая Варачка) па ўзросту пенсіянерка, але ўсё адно працуе ў нашай канторы. Вострая на язык, нікому не ўступіць. Яе, казалі, сам камендант Сцяпанавіч асцерагаецца, хоць ён не з баязлівага дзясятка — як-ніяк, мічман у адстаўцы!

І тут собіла ж мне сказаць:

— Я ведаю, куды! Звязу вас у такі бярозавы гаёк! Там чыстая сцюдзёная рачулка цячэ...

— Тапіцца не збіраемся! — перабіла мяне злая Варачка. — Нам суніцы патрэбны.

— Ад суніц там ажно чырвона! Летась мы з жонкай паўнюсенькія вёдры набыралі...

Шчыра прызнацца, бярог той бярозавы гаёк для сябе. Толькі ж далекавата — па суседнім раёне паўсотні кіламетраў па шашы ды паўстолькі яшчэ прасёлкамі. Шкада цесцевых «Жыгулёў». А тут — за кошт прафсаюза. Ат, зраблю людзям ласку!..

І вось доўгачаканая субота. Дзень, як па заказу, выдаўся ясны. У вялікім аўтобусе ўсім месцаў не хапіла, таму прынеслі з канторы крэслы. Дарагою жанчыны гаманілі, спрачаліся, што лепш з суніц зварыць: варэнне ці кампот, або да зімы засыпаць цукрам у слоікі, а можа, замарозіць?..

Я ж тым часам сачыў, каб не збіцца з дарогі, ківаў шафёру то налева, то направа і ўрэшце — той самы гаёк! Але ці той? Адкуль тут чуваць гарэзлівыя крыкі, дзіцячыя песні? І што за будыніны віднеюцца з-за бярозак?

— Куды гэты ты нас, Змітрок, прывёз? — першай ачомалася злая Варачка. — У піянерскі лагер?

І сапраўды, аказваецца, тут шумлівы дзіцячы лагер асталаяўся. «Ручаёк» называецца. Эх, хай бы гэты ручаёк цёк у іншы лясок! Бо ад маіх суніц тут ні звання не засталася. Нават усю траву вытапталі. Што дзеці ў буднія дні, што іх бацькі — у выхадныя. Супрацоўнікі мае засмуціліся, хто бэсціць мяне, хто з мяне кіпці... А злая Варачка як закрывіць: «Хлус! На сухой асіне цябе варта павесіць!»

Крыўдна мне стала. І страшна. А што, як і сапраўды ёй асіна на вочы трапіцца? І я сігануў у кусты. Ну, ці ж я вінаваты, што тут якісьці лагер адкрылі? А ягад, калі пастарацца, можна набраць...

Ды дзе там: ніхто нават не сагнуўся! Пашумелі, напіліся сцюдзёнай вадзіцы з крыніцы і пасунуліся назад у аўтобус. Мяне таксама звалі, але я не адважыўся паказацца з кустоў. Папіпкаў шафёр, людзі пакрычалі, а затым злая Варачка скамандавала: «Паехалі! Ліха гэтага хлуса не возьме!» — і паехалі.

Паглядзеў я ўслед аўтобусу і рушыў куды вочы глядзяць. Сам не ведаю, колькі так ішоў — праз пні-калоды, равы, буралом... Стаміўся, упаў на нейкае палена ўзбоч дзялянкі і задрамаў. А як прачнуўся, вачам сваім не паверыў: гэта ж не дзялянка, а цэлая сунічная плантацыя! І суніцы якія — буйныя, духмяныя, самі ў рот прасяцца! Словам, набыраў поўнае вядро, выйшаў да дарогі і на перакладных дабраўся дахаты...

Зноў хутка субота. Падацца б усім калектывам на тую дзялянку! Заікнуўся я ў сваёй канторы, што ведаю мясціну, дзе суніц чырвона-чырвона, а злая Варачка, якая ад той паездкі яшчэ больш злою стала, як зашыпіць: «Ану, прэч, нячыстая сіла! Не верце гэтаму хлусу!»

А мне што рабіць? Не скажаш жа: «Верце хлусу!» Хоць вы, спадзяюся, людзі добрыя, мне паверылі?..

Валянцін КРЫЖЭВІЧ

Кенгуру

У Воўкі ў гэты дзень бацька і маці працавалі, таму на бацькоўскі сход у школу пайшла бабуля. Вярнулася яна заклапочаная. Бацька Воўкі першым пацікавіўся, чаму гэта цешча ў такой напрузе.

— Тут, зяцёк, такая справа. Можа, не дачула я ці не зразумела... Словам, класны кіраўнік сказала, каб на наступным тыдні кожны вучань здаў па трыццаць тысяч на кенгуру.

— Што-што? — вылупіў бацька вочы. — Які кенгуру? Якія тысячы?

— Ды няёмка было ўдакладняць, — апраўдвалася бабуля. — А то яшчэ скажуць, што недарэка нейкая.

— Так-так, — прамовіў бацька. — Як маю зарплату лічыць, дык вы са сваёй дачкой разумееце, а тут — не зразумела! А раптам у валюце трэба на таго кенгуру? Звер жа заморскі, дарагі. І на якое ліха ён у школе?

У размову ўмяшалася маці Воўкі:

— Кінь ты, бацька, на цешчу гырчэць. Самому трэба на сходы хадзіць, тады не будуць падсоўваць розных... кенгуру. Можа, у школе жывы куток ладзяць?

— Дык што, вожыкаў налавіць нельга? — гарачыўся бацька. — Кенгуру ім давай!

Маці запярэчыла:

— Ну што вожыкі... Нічога такога. А кенгуру — экзотыка.

— Дык жа і сума — экзатычная, — не супакойваўся бацька.

З вуліцы прыйшоў Воўка. Кінуліся гуртам да яго.

— Слухай, сыноч, — пачала маці, — навшта ў школе кенгуру?

— Не ведаю, — паціснуў плячыма Воўка. — Мы такіх жывёл яшчэ не праходзілі.

— А бабулі вось на бацькоўскім сходзе казалі, што па трыццаць тысяч трэба на кенгуру здаць, — даводзіў бацька.

— А-а, — працягнуў Воўка, — дык гэта ж на конкурс. Міжнародны. Па матэматыцы. І не трыццаць, а тры.

— Долараў? — асцярожна ўдакладніў бацька. — Конкурс жа міжнародны.

— Якія вам доллары! Звычайныя рублі, тысячы.

— Фу, — дружна выдыхнулі дарослыя...

Але бацька ўсё ж не мог супакойцца:

— А можа, Воўка, ты нам галаву дурыш? Чаму гэты матэматычны конкурс называецца як... заалягічны? Ну, назвалі б «Двойчы два» ці «Піфагоравы штаны», а то — «Кенгуру».

— Не ведаю, — пачухаў сын патыліцу. — Я нават не задумваўся...

— А што тут думаць, — уздыхнула бабуля. — У кенгуру сумка ёсць, яна ў іх сваіх дзяцей носіць. А «Кенгуру» замежная — грошы. Гэта ж колькі Воўкаў па свеце ёсць, а кожны па тры ці рублі, ці долары, ці яшчэ чаго — вось і лічы... Матэматыка...

Міхась СЛІВА

Кадровае пытанне

Пра тое, што Анісім Пятровіч хутка пойдзе на пенсію, у канторы ведалі ўсе. Значыла таксама і пра тое, што дырэктарам могуць, а яшчэ больш хочучы стаць многія супрацоўнікі. Не выключалася магчымасць «узмацнення» кіруючымі кадрамі і з боку вышэйстаячага начальства...

Неўзабаве кадровае пытанне выйшла на фінішную прамую: паступіла вестка з міністэрства, што на сёння-заўтра Анісіма Пятровіча адправяць на заслужаны адпачынак з усімі ўрачыстасцямі, а на яго месца прызначаць новага дырэктара. У канторы запанавала напружанне.

Асабліва трывожылася галоўны эканаміст Леакадзія Сямёнаўна, якая таксама не супраць была сесці ў крэсла шэфа. Нават паабяцала зрабіць багаты падарунак таму, хто адкрые ёй імя будучага начальніка. Новы спецыяліст Змітрачонак, які з'явіўся ў канторы нядаўна, падлавіўшы зручны момант, шагнуў Леакадзіі Сямёнаўне, быццам чуў ад кампетэнтных таварышаў, што на пасаду дырэктара канторы ўсур'ёз разглядаецца яе кандыдатура. Ад радасці Леакадзія Сямёнаўна запляскала ў ладкі, а на другі дзень тайком уручыла Змітрачонку прэзент — набор каньяку...

Праз некаторы час Змітрачонак такім жа чынам парадаваў галоўнага інжынера Перапёлкіна, які падарыў яму назаўтра імпартныя рыбалоўныя снасці. Затым — галоўнага тэхнолага Пецюкевіча, галоўнага бухгалтара Міцкіну, начальніка ўчастка Кузьмянкова... Гара падарункаў няўмольна расла...

Нарэшце ў кантору прыехаў намеснік міністра, падзякаваў Анісіму Пятровічу за работу і прадставіў калектыву новага дырэктара — Змітрачонка...

Супрацоўнікі канторы раптам успомнілі, што Змітрачонак прыйшоў у іх калектыву па званку з міністэрства, што цікавіўся ўсімі справамі ўстановаў, што ўсур'ез вывучаў процьму дакументацыі... Яны сталі гарача віншаваць свайго новага шэфа. Той не хаваў радасці, хітра ўсміхнуўся і сказаў:

— А за падарункі — дзякуй!..

Венядзікт БЯРБЕГА

Мацей думае

Ляжыць Мацей на канапе, думае: «Мабыць, праўду людзі кажуць, што ад работы коні дохнуць. А я што, горшы?» І вырашыў на працу ў панядзелак не ісці, няма дурных: ад работы і чалавеку загнучца заўчасна можна. Шкада, што яго Марфута гэта не разумее. Злуецца, гультаяём абзывае. І сёння завялася:

— Усе мужчыны як мужчыны, грошы дамоў мяхамі носяць. А тут толькі і чуеш: як там твой, з канапы ўжо злез? Катормы раз нагадваюць, каб ты на ферму зайшоў, транспарцёр адрамантаваць трэба. Умееш жа.

— А ты не слухай, — млява агрызнуўся Мацей. — Бабы — мянташкі! Ім тонкай натуре не зразумець.

— А што тут разумець? Ты ж і дома нічога не робіш, толькі ляжыш ды ў столь паплёўваеш.

Мацей аж прыўстаў:

— А ты сама спрабавала так плюнуць, каб аж да самай столі?

І зноў задумаўся: «Усё ж чаму так гавораць — у столь пляваць? Не на сцяну, напрыклад, ні на падлогу, а менавіта — у столь»...

А Марфута далей нервы псуе:

— Мацей, не век жа табе з транспарцёрамі на фермах кешкацца. Ты ж вучылішча скончыў, шмат у чым кумекаеш. Вунь старшыня чалавека шукае за камп'ютарам у цяпліцы глядзець. Падышоў бы.

— Калі я каму патрэбны, — агрызнуўся Мацей, — няхай сам да мяне ідзе.

— Ну, тады, якую-небудзь справу прадпрымальніцкую арганізуй. Вунь твой пляменнік Санька май-

стэрню адкрыў, абудак людзям рамантуе. Уся акруга да яго ходзіць. Хваляць. А ты што — зломак? Маглі б каня набыць або мотаблок прыдбаць, агароды суседзям апрацоўваў бы. Не за так, вядома.

— Сама казалася, што Санька скардзіўся — падацкамі прыціскаюць.

— Скардзіўся, а новую «Ладу» купіў. А ты на ржавым веласіпедзе, што ад бацькі дастаўся, ездзіш.

Нарэшце зачэпіла яго Марфута, пад самы дых дала: Санька, смаркач, хвалько!

«Ат, што б такое прыдумаць, каб Марфута не злавалася і вяскоўцы зайздросцілі? Вось бы вечны рухавік вынайсці і каб на чыстай вадзе замест бензіну працаваў... У газетах напісалі б, па тэлевізары паказалі б... І быў бы Мацей тады, як кажуць, на кані, Марфута стала б ім ганарыцца, і зажылі б яны прыпяваючы».

Уявіў сабе Мацей такую карціну і паплыў па хвалях летуцення, таму не адразу пачуў жончын голас:

— Уставай, Мацей, бульба ўжо зварылася. Паеш, ды занясі свае боты да Санькі, няхай абцасы падаб'е. Заадно і мае пантофлі прыхалі, няхай адрамантуе. Грошы за працу прапануй, хоць і сваяк. А па дарозе падумай, як нам жыць далей.

— Не тлумі мне галаву! — раззлаваўся Мацей. — Няхай конь думае, у яго галава вялікая. Сёння нікуды не пайду. Замарыўся. Хіба заўтра да Санькі зайду, навучу, маладога, як жыць трэба...

Мацей соладка пацягнуўся і падняўся з ложка: па хаце разносіўся смачны пах толькі што зваранай бульбы.

Леанід ЛЕВАНОВІЧ

Штэкер, альбо Як дзед Аўхім асвойваў мабільнік

Мабільнік дзеду Аўхіму падарыла на дзень нараджэння старэйшая дачка Насця. Інструктаж правёў Аляксей, Насцін муж:

— Калі трэба патэлефанаваць, можна не біраць нумар.

— Як гэта? — здзівіўся Аўхім.

— А вось як. Націскаеш на верхнюю кнопку справа — з’яўляецца тэлефонная кніга. Спачатку наш нумар, потым — іншыя. А злева вось такая пушачка... — вучыў зяць.

Аўхім разглядаў тоўсценькую трубку ў цёмным скураным футляры. Уверсе злева тырчала кароткая антэна. «Як рожкі ў слімака», — падумаў Аўхім, але не сказаў, каб Насця з Алёшкам не пакрыўдзіліся.

Грубаватым пальцам дзед асцярожна націснуў чырвоную кнопку — экран засвяціўся... Потым з’явілася прывітанне — апарацік вітаў гаспадара, яшчэ пазней — лічбы.

— Ну, трэба ж, усё ведае: і які сёння дзень, і колькі часу! — дзівіўся Аўхім.

— Потым мяне навучыш, — падала голас жонка Прося.

— Ага, цябе навучы! Будзеш потым па гадзіне балбатаць. А хто плаціць будзе?

— О, добра, што ўспомнілі, — ажывіўся Аляксей. — Аплата робіцца вось так...

Потым ён вучыў Аўхіма, як тэлефон уключаць на падзарадку:

— Вось гэтую «лапатачку» — у тэлефон. А штэкер — у разетку. Загарыцца чырвоная лямпачка. Калі перастане гарэць, значыць, мабільнік зарадзіўся. «Эсэмэскі» пасылаць потым навучу. Адрозу ўсё адно ўсё не запомніце...

З гэтага часу Аўхімава жыццё перайначылася. Што і дзе ён не рабіў бы, у кішэні цялёпкаўся мабільнік. Але аднойчы дзед ачала неспадзяваная прыгода. Выцягнуў Аўхім з шуфляды зарадную прыладу, паднёс да разеткі... Што за ліха? Заместа штэпсельнай вілкі штэкера тырчалі дзве металічныя пласцінкі. У разетку іх не ўсунеш.

Аўхім перавярнуў усе шуфляды, шафы, але прапачы не знайшоў. Давялося ісці да суседа.

Грышка зірнуў на штэкер і ўсміхнуўся:

— Пайшли. Знойдзем твой штэкер: у лес не збег. У якую разетку ўключай мабільнік?

— Не памятаю. Ці то ў зале, ці то на кухні...

Сусед агледзеў усе разеткі.

— Вось твой штэкер, — у разетцы каля каналы тырчаў белы наканечнік з вілкаю. — Трымай і не губляй.

Узрадаваны Аўхім выцягнуў штэкер, уткнуў яго ў провад з пласцінамі, падключыў мабільнік. Той радасна заміргаў чырвоным святлом.

— Дзякуй, Грышка! Можна, таго... — Аўхім пстрыкнуў сябе па шыі.

— Ідзі гаспадарку даглядай, — буркатнула Прося.

— Добра, сусед, ідзі. Наступным разам... — гучна сказаў Аўхім, а Грышку шапнуў: — Я пазваню...

Хвілін праз пяць Аўхім дастаў прыхаваную ў дрывотні паўлітэрку і націснуў на мабільніку наспраць слова «Грышка» зялёную кнопку:

— Сусед, чакаю!..

Мабільнік — чуд навукова-тэхнічнага прагрэсу — трэба было тэрмінова замачыць, а добрасуседскія стасункі — падзарадзіць. Ну, ці наадварот. Галоўнае, што дзед Аўхім асвоіў мабільнік...

Барыс КАВАЛЕРЧЫК

Люблю рэкламу!

Сёння многім не падабаецца рэклама. Наракаюць на яе, бэсцяць, злуюцца... Глядзіш, маўляў, па тэлевізары цікавы серыял: напружаны момант, стрэл і — бах! — рэклама. А ты перажываеш тым часам, месца сабе не знаходзіш: забілі героя ці ранілі? І толькі ажно праз пяць хвілін даведваешся, што куля ў яго зусім не трапіла, міма праляцела, і жыць ён будзе яшчэ як мінімум сто серый. Ці — заходзяць ён і яна ў спальню, выключаюць святло і — бах! — рэклама. Сядзіш зноў, як дурань, і не ведаеш, што там адбываецца?..

Словам, многім такія моманты на нервы дзейнічаюць, а некаторыя скардзяцца, што ім рэклама ўвогуле жыццё скарачае. Што ж тычыцца мяне, дык я да рэкламы станоўча адношуся. Люблю я рэкламу.

Бо рэклама наш адукацыйны ўзровень павышае, дапамагае атрымаваць новыя і вельмі карысныя для жыцця веды.

Хіба мы ведалі б без рэкламы, што трэба штодзень чысціць зубы, як можна пазбавіцца ад перхачі і чаму так хутка ламаюцца пральныя машыны? Ды такія веды, бадай што, ні ў адным універсітэце, ні ў якой акадэміі не атрымаеш!

Акуль бы мы ведалі, што нам купляць? А так нагледзішыся на белазубых красуня і адразу хочацца набыць разрэкламаваныя імі зубную пасту, шампунь, мыла, гель і шмат чаго іншага. А калі даўганогая краля стаіць каля шафы, сядзіць на крэсле ці ляжыць на канапе, хіба не пабяжыш у магазін за гэтай мэбляй? А каму не хочацца набыць шыкоўнае аўто, каб побач з ім сядзела такая ж прыгажуня, як у рэкламе?

А як рэклама клапоціцца пра наша здароўе! Тлумачыць, ад якой зубной пасты будзе святочны настрой кожны дзень, чаму трэба мыць рукі менавіта гэтым мылам, а каб не пакутаваць ад бяссонніцы і спаць спакойна, трэба заплаціць падаткі.

А ўжо пра тое, што рэклама надзвычай павышае любоўны патэнцыял, і казаць няма чаго! Узяць хаця б фарбу для валасоў. Рэкламуе яе стройная красуня, ды яшчэ ў купальніку. Вядома, што апанутай прыгажуні фарбу ніяк не выбраць. А вось у купальніку — іншая справа! Між тым ты не толькі на яе валасы вокам кідаеш, а і на стройныя ногі, тонкую талію...

Нагледзішыся на такіх прыгажунь — і нават уласная жонка будзе падобнай на Мерылін Манро!

А вы кажаце, што рэклама жыццё скарачае. Ды яна яго падаўжае, яркімі фарбамі расцвечвае — трэба толькі ўмець разгледзець. Так што я рэкламу люблю, а жонку сваю — хахаю!..

Васіль НАЙДЗІН

Гарачая любоў

Нюрка ў вёсцы шустрой была. Яна і ў горадзе не разгубілася: адразу падчапіла там хлопца з Афрыкі.

Размаўлялі яны паміж сабой мала. Больш дурэлі-прыціскаліся. Таму хутка родзічам тэлеграфавалі ў вёску знаёмья: маўляў, прыезджайце, далей ужо няма куды. Гатова Нюрка. Аформілі. Пара афармляцца дакументальна...

Бацька ў роспачы грывнуў кулаком па стале. І завуў, як воук. А маці перахрысцілася і заплакала.

Хутка сабралі ўсю радню і назаўтра паехалі туды, куды трэба.

У вялікім горадзе правялі глыбокую разведку і пад вечар акружылі піўбар, у якім сядзеў Нюрчын хлопец. Бацька пайшоў з ім на сур'ёзную размову.

Але размова не атрымалася.

— Ты, хлопец, хоць раз у жыцці мўйся? — спытаў на ўсялякі выпадак бацька.

— Дзяроўня ты, тата, — рассямлялася Нюрка. — Ён жа ўсё жыццё загараў у Афрыцы.

— Гультаі нам не патрэбны! — раззлаваўся бацька. — Сваіх хапае. У нас жа на першым месцы — сена, дровы, бульба...

— О-о, ён табе награбе! Наколе і накапае! — зноў рагатнула Нюрка. — Там за бананамі ленаваўся лазіць. Малпы дапамагалі. А ты хочаш...

Хлопец з Афрыкі спачатку маўчаў, як рыба. А калі загаварыў, то не па-нашаму. І, шукаючы пад сталом сваёй нагой Нюрчыну, памылкова моцна націснуў на бацькаву.

Той з усяе сілы храснуў кулаком па стале:

— Зматваем вуды!..

Пусты, маўляў, нумар. Пара канчаць тэатр.

І ўся радня пабегла за Нюрчыным бацькам да выхаду.

Дамой ехалі на таксі. З дзвюма скрынямі піва ў багажніку.

З гэтым пітвом і прасядзеў бацька тры дні ў пуні. Ля свайго апарата. Самагоннага.

Тым часам хлопец з Афрыкі сустрэў другую Нюрку.

І наша Нюрка не разгубілася. Яна прыхамутала хлопца з суседняй вёскі.

Эх, гарачая любоў!..

Мікола ДУБОЎСКИ

Хацелася сала...

«...Баліць рука, баліць нага... Выдатна!.. Вы яшчэ пажывяце. Пішыце вершы, пішыце аповяданні...» Пенсіянер Нічыпар Хвядосавіч Гарачы працёр заспаўняныя вочы і ўбачыў на экране тэлевізара твар старой жанчыны, якая быццам толькі яму аднаму казалася тыя словы.

«Во чэша языком, як касец мянташкаю», — Гарачы гатовы быў падняцца і выключыць тэлевізар. Але жанчына гаварыла пераканаўча. Нічыпар Хвядосавіч нечакана ўспомніў, што два дні таму бачыў яе каля сваёй крамы. Бабуля стаяла з кошыкам зялёнай цыбулі — прадавала яе. Гарачы праглынуў тады слінку, успомніўшы, якім смачным бывае скрылік сялянскага сала з такой спакуслівай зелянінаю. І вось зараз, калі пабачыў

на экране старую знаёмую, яму зноў страшэнна захацелася сала.

Найлепшае, з сцяпанскага падворку, кажуць, ёсць толькі на Камароўцы. Але як туды старому, нямогламу дакльпаць? Нічыпар Хвядосавіч выключыў тэлевізар і пачаў падлічваць, на што патраціў пенсію, ад якой мала што засталася. «Многа, Нічыпар, ясі, — казаў ён сам сабе, — няма жонкі побач — вось і даў волю сабе і грошам. І трэба ж гэтая чортава старая ўлезла ў тэлевізар!» Пенсіянер пачынаў ужо злавацца. І тут ён раптам згадаў рэкламу, якую бачыў на адным з магазінаў непадалёку ад ягонага дому. Рэклама хвалілася, што магазін той — месца не толькі пакупак, але і прыемных сустрэч.

«Пішуць, што на розум узбрыдзе, — кісла ўсмінуўся стары, — а дзе яшчэ купляць? Не ў лазні ж. А сустрэчы тады прычым? Знаёмага сустрэць? Дык гэта магчыма ўсюды: і на вуліцы, і ў аўтобусе. Што, магазін прадае сустрэчы? Вядома, не. Чакай-чакай... Тут, напэўна, маецца на ўвазе вось што: сустрэць — гэта значыць знайсці патрэбны табе прадукт».

І Гарачаму яшчэ больш захацелася сала.

«Пайду ў тую краму і куплю яго хоць сто грамаў», — вырашыў ён.

У магазіне стары рашуча накіраваўся да прылаўка.

— Мне сто грамаў сала! — вымавіліся самі словы.

— Ідзіце, калі ласка, у гарэлачны аддзел, — сказала яму прадаўшчыца.

— А што, у вас там яго прадаюць?

— Там наліваюць і бутэрброды даюць.

Гэта, пэўна, быў яе жарт.

— Мне сто грамаў натуральнага беларускага сала! — ужо са злосцю прамовіў пакупнік.

Прадаўшчыца выняла з-пад скруткі каўбас трохслойны брусок сала і наважылася адрэзаць танклявы скрыдлік. Гарачы тут жа адчуў, як прапаў яго апетыт да сала, махнуў рукою і накіраваўся да другой паліцы з вядомымі яму яшчэ са студэнцкіх гадоў слоікамі. Пад іх бляшанымі вечкамі хаваліся розныя салаты, вінегрэты... Некалькі слоікаў стары кінуў у кошкы.

Выбіваючы чэк, касірка, уздыхнуўшы, сказала:

— Бярыце яшчэ што-небудзь, каб лішні раз не прыходзіць.

— Дзякуй, мне, старому, многа не трэба, — схлусіў ён, намагаўшы ў кішэні свой худзенькі кашалёк.

— Бомж! — хіхікнула ў чарзе замакіяжаваная маладзіца.

Гарачы расплаціўся і выйшаў. Дзяжурны міліцыянт паглядзеў на яго дапытліва.

— Супакойцеся, — засмяяўся Гарачы. — Я не бомж, а прадукт гэты знаёмы мне са студэнцтва. Не каштавалі? Раю — вельмі карысна!..

Аляксей КАЎКО

Вось і вер прыкметам!..

Раніцай у Сцяпана Налівайкі засварбеў нос. «Добрая прыкмета, — абрадаваўся Сцяпан. — Чуе пахмелку». А яна сёння вунь як патрэбна! Учора вечарам замочвалі Міколаву прэмію. Не памятае, як і дадому дабраўся. Цяпер галава нібы свінцом налітая. Толькі адкуль тае пахмелкі чакаць? Хіба зноў да Міколы зазірнуць? Не. Нічога там не выгарыць. Міколава Люба, пэўна, зверам сёння на ўсіх глядзіць. Бо спадзявалася за тыя прэміяльныя справіць сабе боты, а атрымала... За тую дробязь, што Мікола прынёс дамоў, і шаркпэтак не купіш!

Сцяпан прыгладзіў пяцярнёй чупрыну, задумаўся. А што, калі дома шукаць той пахмелкі, пакуль жонка дзесьці па рынку гойсае? У яе павінна быць бутэльчына. Сама, праўда, не п'е, але хтосьці навучыў настойваць на гарэцы «залаты вус»: маўляў, ад любой хваробы дапамагае. Ну што ж? Можна і з «вусам» паспытаць. Толькі дзе яна схавала?

Мужчына перамацаў шафу, ператрос запечак, заглянуў у камору — нідзе не было той жаданай бутэлькі. І тут яго позірк спыніўся на бочцы, у якую было засыпана зерне — корм для курэй. На ўсякі выпадак закасаў рукаў і запусціў пяцярню ў тое зерне. «Ёсць!» — Сцяпан ледзь не крыкнуў ад радасці, калі на самым дне бочкі намагаў абгортнуць у паперчыну бутэльку. Вось дзе надумала схваць! Ад мяне не схаваш!

Ён тут жа адкаркаваў бутэльку і прама з горла добра глынуў гаючай вадкасці. І адразу плюнуў: звычайная вада! Глянуў на паперу, у якую была загорнута бутэлька. На ёй чырвоным алоўкам намаляваны нос і перад ім — вялікі кукіш. «Мастачка знайшлася!» — скрыгануў зубамі Сцяпан.

Злосна фыркаючы, ён схпіў з паліцы слоік з салёнымі агуркамі і надоўга прыклаўся да расолу.

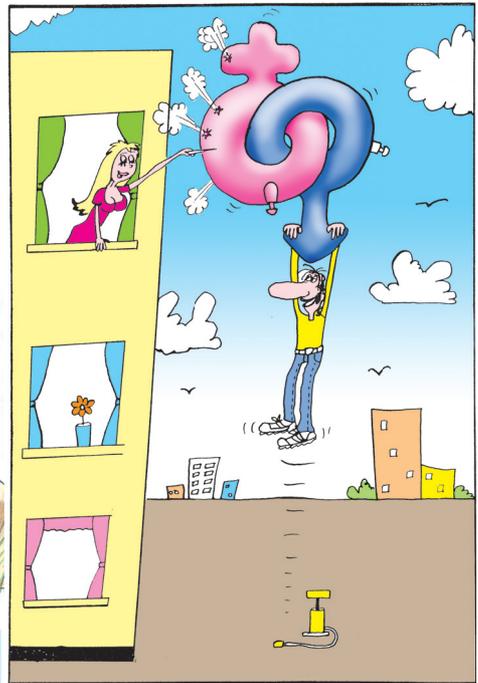
СТУДЭНЦКАЯ ПРЫСАДЫНКА

ШМАТ
ВЫКАПНЯЮ
ЗА ЖЫЦЦЁ
Я ЗНАЙШОУ.
А ТЫ –
МАЯ САМАЯ
КАШТОУНАЯ
ЗНАХОДКА.

Малюнак Вікенція ПУЗАНКЕВІЧА,
тэма Міхася КАВАЛЁВА.

Малюнак Аляксандра ПЯТРОВА.

Ірына ДЭЙ

ЯК МОЎ ПЕРАЯЗЖАЎ

Сябрам маім з падзякай

«Ну вось, дзяўчаткі, засталася толькі прыдумаш, як халадзільнік перавезці. Цяжкі, утroph лёдзь падняць. Трэба шукаць хлопцаў...»

Вольга, самая старэйшая і практычная ў нашым пакоі, такое адказнае пытанне, як пошук кватэры няшчасным былым студэнткам, не даверыла нікому, акрамя сябе. Пабегаўшы з месяца ад адной канторы да другой, дзе ўпэўнена і «танней, чым дзе» абяцалі жыллё, яна, у рэшце рэшт, кінулася па знаёмых бабулях. Праз тыдзень быў знойдзены цудоўны трохпакаёвы па-

ратунак за энную суму. Пульхная, яшчэ жвавая белагалоная гаспадыня з цікаўнымі вачыма паставіла дзве ўмовы: «донары за месяц уперад» і «не сядзеццэ, дзеткі, па начах у гэтым інтранеце». Зразумела, бабулі зусім неабавязкова было ведаць, што якраз пачуўшы пра пракладзены «інтранет», мы з Алёнай без аглядкі паімчаліся складаць свой няхітры скарб ды тэлефанаваць дадому, каб разжыцца крыху «донарамі».

Халадзільнік лічыўся маёмасцю былой Вольгінай суседкі Наталкі, бо хоць і карыстаўся ім,

Малюнак Аляксандра
КАРШАКЕВІЧА.

Малюнак Таццяны МАСОЛ.

Малюнак Марыны БАНДРІРКОВАЙ,
тэма Міхася СЛІВЫ.

бадай, увесь наш паверх, даглядала і песціла размарозкаю яго толькі яна адна. Аж пакуль з новым, і, відаць, апошнім бой-фрэндам не з'ехала на ягоную гістарычную радзіму ў Баранавічы. Вось тады і выявілася, што ніякага дачынення да таго звяругі на падстаўцы яна не мае. Дзеля прыліку мы яшчэ крыху паспрабавалі высветліць паходжанне халадзільніка, але марна. Нават Муфід, які перажыў у інтэрнаце ўжо не адно студэнцкае пакаленне, не мог згадаць гаспадара. Мяркуючы па дызайну, нешта падобнае магла атрымаць на сваё вяселле наша старэнькая вахцёрка. Смех смеха, але працаваў агрэгат бездакорна, дарма што грукат можна было чуць яшчэ ў агульным калідоры. Умелі раней рабіць надзейнае.

У пошуках мужчынскай рабсілы мы перш-наперш пасунуліся ў пакой насупраць, да Муфіда. Закрыўшыся на ўсе, якія толькі былі, засаўкі і замкі, той паціху курыў у фортачку. Нам ён

не адмовіў, спытаў толькі, хто яшчэ будзе дапамагаць. А як даведаўся, што кандыдат нумар адзін ён, то можна вытрымаў удар лёсу. Ужо каля дзвярэй Вольга выпадкова азірнулася і заўважыла, што ніжэй спіны ў небаракі завязана баваўняная хустка, з-пад якой па-зрадніцку выглядвае жоўты бок гарчычніка. Адабраўшы цыгарэты, якія гаспадарлівая Алёна тут жа паклала мне ў кішэню, мы, лічы, сілай прымусілі Муфіда легчы ў ложка. Са спісу ахвяр сусед быў часова выкраслены...

Далей практычны позірк Вольгі прыпыніўся на Ваньку, які з патэльняй у руках цёгся на кухню смажыць каўбасу. Але пачуўшы Ванькава нуднае «а чым зацікавіце, га?», адразу пакінулі яго сам-насам з любімай каўбасой.

Я прапанавала зазірнуць да Юркі (дарма кожны вечар жлуціць у нашым пакоі каву, ды яшчэ прыходзіць са сваім кубкам на два літры), але раптам заўпарцілася Алёна, якой ён пашкадаваў

КАЖУЦЬ СТУДЭНТЫ...

- «Вернадскі ўнёс свой уклад у зямлю...».
- «Функцыя жывёл у экасістэме – чыстка лесу».
- «Асноўнай экалагічнай праблемай Палесся з'яўляецца мілітарызацыя».
- «Прыродныя рэсурсы – гэта пясок, цэмент...».
- «Мастак-аніمالіст малюе анамаліі...».
- «Дозу апраменьвання ад мабільнага тэлефона атрымаць нельга, бо ў ім няма чаму ўзбуджацца!».

Запісаў Сяргей ЛАПЦЁНАК,
г. Мінск.

← Малюнкi Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

канспекта па асновах нейкіх там даследаванняў. Карацей кажучы, з Юркам наш пакой павінен быць «у контрах».

На твары ў Чана адбіўся раптам вялізны сум. Ён з'яўляўся ў яго заўсёды, калі трэба было раптам прыкінуцца, што не разумееш рускай мовы.

Ванькаў сусед Санька, абкрыўшыся чорным паліто да пятаў і началіўшы на нос чорныя акуллары, ныйначай, бацькавы, пасунуўся па горадзе ў пошуках адзінай на ўсё жыццё.

Тады Андрэй... Гэты дапамог бы абавязкова, але з'ехаў аж на Палессе за рэдкім экзэмплярам папараці, без якога і дыпломная не дыпломная, і наогул навукка загнецца, дык і не абазваўся вось ужо колькі часу...

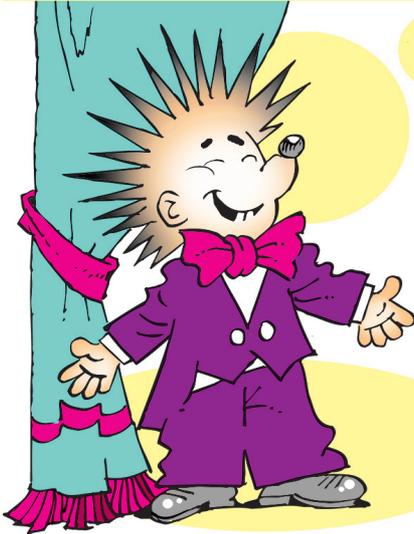
Давялося шукаць паратунку ў сваякоў. Мой дзядзька ваенны (хоць і адстаўны) вечар паламаў галаву і склаў стратэгічны план праносу халадзільніка праз два дзвярныя праёмы, адзін

калідор плюс транспарціроўка на шэсць паверхаў уніз па ліфце. У дзевятнаццаць нуляў мурзатае ад пылу камандаванне на чале з Вольгай прымала рапарт аб дастаўцы аб'екта на месца прызначэння...

Мы апошні раз зайшлі ў інтэрнат упэўніцца, што не пакінулі што-небудзь з рэчаў, як раптам... Герман, наш ціхоня Герман, якога з прычыны нясталасці (быў аж на два гады маладзейшы за нас) ніхто не браў у разлік, шчыра здзівіўся і нават пакрыўдзіўся: «Чаму ж вы мяне не паклікалі? Я дапамог бы...»

І па захапленні ў Алёнчыных вачах я нейкім падсвядомым пачуццём (і нават крыху з зайздрасцю) адчула, што, відаць, хутка давядзецца мне як лепшай сяброўцы шыць новую сукенку, купляць розныя там каснікі на машыны і лялькі ды шукаць нешаблонны сцэнарый вяселля... Словам, пераехалі...

ВОЖЫК на сцэне

Юрый ЗЯНЬКОЎ

ЗНАЎЦЫ

Міні-сцэнка

Першы знаўца: – Цудоўнае палатно!

Другі знаўца: – Але, бадай, вы маеце рацыю. Надзвычайная тэхніка, выдатны мазок, дзівосная палітра фарбаў...

Першы знаўца: – Крамскі гэта Крамскі!

Другі знаўца: – Прабачце, але гэта Рэпін.

Першы знаўца: – Выбачайце, але я мастацтвазнаўца і не магу памыляцца!

Другі знаўца: – А я дваццаць гадоў хаджу ў гэты музей і дакладна ведаю, хто аўтар гэтага палатна!

Дзяўчынка з бланкотам: – Гэта Сяроў, дзядзечкі.

Першы знаўца: – Гэтага не можа быць!

Другі знаўца: – Поўная бязглуздзіца і няведанне палотнаў вялікіх рускіх жывапісцаў!

Першы знаўца: – Якая некультурнасць! Як можна павучаць старэйшых!

Другі знаўца: – Адукаванасць маладога пакалення роўна нулю.

Дзяўчынка з бланкотам: – Прабачце, але пад карцінай пазначаны аўтар – Сяроў...

НЯЎДАЛЫ ЭКСПЕРЫМЕНТ

– Ой, кабеткі, не кажыце, –
Цяжка стала ў краме жыць.
Нібы той валун у жыце,
Мой тавар увесь ляжыць.
Ходзяць людзі, пазіраюць,
Ды нічога не бяруць.
Грошы, добра бачу, маюць,
З кашалька ж не дастаюць.
А мяне дырэктар гандлю
Кожны дзень грызе жыўцом:
«Не сядзі, як печка, Ганна,
План давай, бо прадаўцом
Больш трымаць цябе не будзем.
Рэкламуі сама тавар!
Пакажы штодня ты людзям
Не спіну сваю, а твар!
Шавяліся, усміхайся,
Нават птушкаю спяваю.
Мне каб быў навар у касе:
Хоць памры, а план давай!»
Толькі пенсію ў аўторак
Паштальёнка прынясла,
Зранку свой «рэкламны ролік»
Я актыўна завяла.

– Ой, Міхайлаўна, праходзьце!

Што вы хочаце купіць?

– Сын заскоча заўтра ў госці.

Мне б што выпіць, закусіць.

– То каньяк хутчэй бярыце,

Крэпка ж любіце сына.

Вось яму і пакажыце,

А на закусць – кумпячка.

– Не, шанюная, не трэба.

Дай лепш таннага віна,

Ды кансервіну, ды хлеба,

Бо кусаецца цана.

– То бяры хутчэй ды тэпай.

З гэткай выканаеш план!..

Во, яшчэ паўзе аскепак.

– Як здароўечка, Сцяпан?

Яшчэ тупаеш пацху...

А што купіш? Закурыць?

Дык не «Астру», гэта ліха,

Лепей «Мальбара» бяры!

Як закурыш – дык кабеты

Пры сабе адчуеш смак.

Так і ўзяў! Чакайце. Дзе там...

Ну, і суслі свой «табак»!..

Дзень і два пралалатала,

Забалеў ажно язык.

З той рэкламы толку мала,

Ты павер мне, планавік!

Вячаслаў ВОЛЬСКІ

Хвост каметы Галея

П'еса ў адным акце

Прыёмны пакой рэдакцыі газеты «Сатурн». Сакратарка Зіначка сядзіць за сталом і разгадвае красворд. У пакой залятае фотакар Алесь, увесь аблеплены фотаапаратамі.

Алесь. Шэф у сябе?

Зіначка. Цс-с! (*Шэптам*). Ён вельмі заняты.

Алесь (*усхвалявана*). Але ў мяне вельмі тэрміновая справа! Нават неадкладная!

Зіначка (*незадаволена*). У цябе заўсёды штосьці тэрміновае і неадкладнае. Ты нібы ў гарачай вадзе купаны. Не хвалойся! Астынь!

Алесь. Як астынь?! І нідзе я не купаўся. Але справа, кажу табе сур'ёзна, гарыць. Да нас ляціць комета Галея!

Зіначка (*здзіўлена*). Да нас, у рэдакцыю? Комета Галілея?

Алесь. Ды ні ў рэдакцыю, а да нас, на Зямлю, на нашу планету, разумееш? І не Галілея, а Галея. Гэта ведаць трэба, як казаў пан Зюзя, калі тэлефанаваў сваёй жонцы 9-га сакавіка з выцвярэзніка.

Зіначка (*узрушана*). Ты мяне, Алесь, зусім ачмурыў: і Галілей, і Галей, і яшчэ нейкі пан Зюзя. Паспрабуй тут разабрацца, хто з іх і куды ляціць на той камеце.

Алесь. Ніхто з іх на камеце не ляціць. Ляціць толькі яна сама.

Зіначка. Калі яна ляціць не да нас у рэдакцыю, а наогул на Зямлю, дык пры чым тут наш шэф? Скажы коратка, што табе трэба?

Алесь. Мне трэба камандзіроўка.

Зіначка. Куды? На гэтую самую камету?

Алесь. Ды ні на камету, а каб зняць яе хвост. Дакладней, зрабіць здымак яе хваста, які вельмі доўгі. І менавіта ў ім, у гэтым хвасце, увесь сакрэт той каметы.

Зіначка. І дзе ты будзеш лавіць яе за гэты хвост?

Алесь. Барані мяне Бог, злавіць камету за хвост. Ад мяне ж мокрага месца не застанеца.

Зіначка. Чаго ж ты тады лезеш на ражон? Можна, пачакай, пакуль яна ў другі раз сюды прыляціць? Тады з ёй усё будзе зразумела, ды і яна, пэўна, стане больш рахманая.

Алесь. Зразумей, Зіна, простую ісціну: зноў комета прыляціць толькі праз 76 гадоў, калі мы з табою будзем ужо далёка-далёка...

Зіначка. І што я цяпер павінна напісаць у тваёй камандзіроўцы? Што рэдакцыя газеты «Сатурн» адпраўляе цябе, Зорачкіна Алесь, на хвост каметы Галілея?

Алесь. Тлумачу ў пяты раз: комета не Галілея, а Галея. Галілей, каб ты ведала, быў італьянскі

вучоны, які жыў у эпоху Сярэднявечча. Як і паляк Мікалай Капернік, Галілей лічыў, што Зямля не плоская, як блін, а круглая, як каравай, і што яна верціцца вакол Сонца. А царкоўнікі ў той час сцвярджалі зусім іншае, і таму яны пагражалі спаліць яго на кастры як ерэтыка, што яны зрабілі ўжо з другім вучоным – Джардана Бруна. Але Галілей, убачыўшы перад вачыма полымя, зрабіў хітрай, чым Бруна. Ён адмовіўся ад сваіх поглядаў, а калі агонь патух, ціха шапнуў сваім прыхільнікам: «А ўсё ж Зямля верціцца». А Галей быў англійскім вучоным-астраномам. І менавіта ён вылічыў, што раз у 76 гадоў вось гэта комета з космасу набліжаецца да Зямлі і аблятае вакол яе, пагражаючы нам сваім хвастом, у якім за ёй ляцяць мільёны рознага памеру каменняў. І калі хоць адзін з іх адарвецца ад яе хваста і трапіць па кумпалу, дык і канец.

Зіначка. Гэта ж так страшна, Алеська! А раптам цябе гэтым каменем – бац, калі ты будзеш з маёй камандзіроўкай ганяцца за хвастом гэтай каметы? А пасля твая жонка Клава прыбяжыць у рэдакцыю і ўзіме тут гвалт, маўляў, ты, Зінка, сякая-такая адправіла майго мужа на верную пагібель і трое дзяцей засталіся сіротамі!..

Алесь. Ведаеш, Зіна, навука патрабуе ахвяр. А ўвогуле, я табе адкрыю сваю тайну. У гэтым ёсць нават нейкая містыка. Уяві на хвілінку: комета прылятае з космасу, наша газета называецца «Сатурн», маё прозвішча Зорачкін. Усё тут касмічнае! І, відаць, мне наканавана зрабіць сенсацыйны гістарычны здымак хваста каметы Галей! А потым гэты здымак перадрукуюць усе рэспубліканскія, абласныя і нават раённыя газеты і пад кожным з іх будзе стаяць маё прозвішча: Алесь Зорачкін! І буду я, як калісьці сказаў паэт Сяргей Ясенін, «известным и богатым и будет памятник стоять в деревне мне». Вось тады ўжо гульнём на ўсю Іванаўскую!..

Зіначка. Ну, дыктуй, Алеська, на які хвост гэтай каметы выпісваць табе камандзіроўку?

Адчыняюцца дзверы прыёмнага пакоя і ў яго залятае сяброўка Зіны з суседняй рэдакцыі Вераніка.

Вераніка (узрушана). Вы чулі? Комета Галей абляцела нашу Зямлю!

Зіначка за машынкай, а Алесь пасярод пакоя застылі ў маўклівай позе.

Заслона.

♦ Я зрабіць выснову мушу: гумар нам – як мёд на душу.

♦ Брахаць, галубачкі, не буду: нідзе так не баліць, як ўсюды.

♦ Калі побач ёсць дзяўчаты, то настрой тады прыўзняты.

♦ Мужчыны славяцца басамі, а жанчыны – валасамі.

♦ Як абы з кім ды абы-як, дык лепш тады зусім ніяк!

♦ На Савося самагонка наехала, як пяцітонка.

♦ Плечы шырэй печы, а розум авечы.

♦ Смех здароўе гарантуе, ад усіх хвароб ратуе.

♦ Хлопец без чупрыны, як конь без грывы.

♦ Любы ўзрост для нас харошы, пакуль здароўе ёсць і грошы.

♦ Як побач з перцам маладуха, трымаць патрэбна востра вуха.

♦ Цёплых вуснаў пацалунак даражэй за падарунак.

♦ Мужчыну жонка трэба, як галоднаму акраец хлеба.

Даслала Людміла ЮШЫНА,

г. Гомель.

Генадзь АЎЛАСЕНКА

Аб шкодзе палявання

Сабраўся неяк муж на паляванне...

— Куды ты пойдзеш у такое ранне! — бурчыць спрасонку жонка. — Што за мода?! Ты паглядзі, якая непагода! Якая цемра! Але ж як здурнее... Хоць пачакай, хай крышку развіднее! Шчэ захварэш на маю бяду! А мо не пойдзеш?

— Не! Усё ж пайду!

Сказаў і выйшаў. Выйшаў і глядзіць... А дождж са снегам за каўнер ляціць! А цемра, дык цямей і быць не можа... (Міжволі ўспомніў жонку, цёплы ложак...) А тут... такое кепскае надвор'е!

Дайшоў у задуменні да падвор'я. Спыніўся і патыліцу пачухаў: «Чаму я, дурань, жонку не паслухаў?! Цяпер у далячынь цягніся тую! Ці ж заяц нейкі гэтага каштуе?! Прытым, ці то заб'еш, ці не заб'еш, а толькі ногі добра адаб'еш, бадзяючыся з ранку да змяркання... Гары яно, такое паляванне!»

І «паляўнічы» наш дамоў бяжыць. Ціхенька распранаецца, дрыжыць... Да жонкі шась пад коўдру ў цёплы ложак. Ляжыць і слова вымавіць не можа...

Спрасонку жонка галаву ўздымае, яго рукой пяшчотна абдымае.

— Замёрз, мой любы? Вунь увесь дрыжыш!

Ён ляскае зубамі:

— Н-не к-кажы! Замёрз, прамок, насілу не зануўся! Усё, кідаю гэту справу, хопіць!

— А мой жа дурань, чорт яго не схопіць, у лес на паляванне пацягнуўся!

Каб нічога не згубіць

Раз сышліся рыбаловы ды на свой чарговы сход. Ён, дарэчы, адбываўся рэгулярна з году ў год. Сход зусім невыпадковы — час вясновы на двары. Старшыня тут просіць слова. Кажы ўсім:

— Ну вось, сябры! Дачакаліся мы свята, надшоў рыбацкі час! Хай жа будзе ўлоў багаты кожны раз ва ўсіх у нас!

Тут, вядома ж, шквал авацый скалануў маленькі зал, а калі зноў стала ціха, старшыня яшчэ сказаў:

— Каб традыцый не парушыць, трэба ў першы наш паход калектывам цэлым рушыць, як мы робім кожны год.

Тут устаў яго намеснік, стаў паперкі варушыць: — Існуе адно пытанне, трэба б нам яго рашыць. У паход пазамінулы ўзялі скрынкі дзве віна. Вынік — пагублялі вуды. І чыя ж у тым віна? Потым, у мінулым годзе, мы гарэлкі ўжо ўзялі аж тры скрынкі... Знік аўтобус — пехатой дамоў ішлі. І цяпер, у гэтым годзе, што ж рабіць і як нам быць, каб у сёлетнім паходзе нічога не згубіць?

Сеў намеснік, ну а зала задуменная майчала...

Устае адзін рыбак:

— Мне здаецца, трэба так: скрынак пяць гарэлкі ўзяць! А каб не рызыкаваць — вуды нашы дома кінем, і аўтобус не пакінем. Будзем дружна ў ім сядзець і на возера глядзець. Вось з такой перасцярогай — мы не згубім нічога!

Прыпеўкі

Не пазбавімся, павер,
Ад гарэлачных халер,
Бо цяпер і піянер
Закладае за каўнер.

Мілы замуж не бярэ,
Ды і мне не хочацца,
І не знаю, для чаго
Ён за мной валочыцца.

У свякроўкі погляд лоўкі
І у свёкра неблагі,
А як зыркае залюбка?
Бы кабыла з-пад дугі!

Пайшла Жана за Івана,
Я — за свайго Стасіка.
Ён жа так мяне шануе,
Як шчупак — карасіка.

Кубкі, слоікі, талеркі —
Посуд вельмі дарагі...
Мяне жонка сустрэла
Ботам з левае нагі.

Дзед глухі, не чуе,
Дома не начуе,
Лысіна да вушак
Ад чужых падушак.
Я увішная была,
Працавала, як пчала.
А пайшла за гультая —
Лынды б'ём і ён, і я.

Спяваў Міхась УЛАСЕНКА,
г. Горкі.

ІМЁНЫ І ДАТЫ

100 гадоў з дня нараджэння Васіль ВІТКА (1911 — 1996)

З вёскі Еўлічы Слуцкага раёна паходзіць дзіцячы пісьменнік Васіль Вітка. Своеасаблівая старонка творчасці В. Віткі — гэта яго эпіграмы на калег па творчасці. Многія з іх у пісьменніцкім асяроддзі не забыты і сёння. Сатырычныя вершы, пародыі, эпіграмы сабраны ў кнізе «Для дома, для альбома і трохі для эпохі».

90 гадоў з дня нараджэння Рыгор ГРАМЫКА (1921 — 1987)

Гэты беларускі графік родам з вёскі Старыя Грамыкі Веткаўскага раёна. Скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум. Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, пайшоў на фронт. Быў цяжка паранены, атрымаў урадавыя ўзнагароды.

У жанры карыкатуры з 1948 года. Знаёмства з «Вожыкам» адбылося завочна, калі ён, працуючы настаўнікам у г. Пінску, даслаў у рэдакцыю свае першыя сатырычныя малюнкі. Неўзабаве Р. Грамыка пераязджае ў Мінск, і з таго часу яго карыкатуры нязменна друкуюцца на старонках «Вожыка», сатырычным аддзеле «Крапіва» часопіса «Сельская гаспадарка Беларусі», «Крокодиле».

Пачаўшы радавым карыкатурыстам, «даслужыўся» да мастацкага рэдактара «Вожыка» (з 1972 года). Быў сапраўдным камандзірам для мастакоў-«навабранцаў»: вельмі многіх навучыў вожыкаўскаму майстэрству карыкатуры. Як вожыкавец засяродзіўся на бытавых і палітычных тэмах. Тэматыка яго твораў багатая і разнастайная, у кожным з іх свой адметны сатырычны тып. Яго малюнкам уласціва індыўідуальная манера, адметны мастацкі стыль, сваё бачанне камічнага ў жыцці.

У Бібліятэцы «Вожыка» пабачылі свет зборнікі карыкатур «Першая скрыпка» (1970) і «Сатырычным штрыхам» (1979).

80 гадоў з дня нараджэння Міхась ЛІСОЎСКІ (1931 — 1970)

Хіба можна нарадзіцца ў вёсцы з жывапіснай назвай Белы Мох (Мсціслаўскі раён) і не стаць жывапісцам? Маленькая радзіма Міхася Лісоўскага прадвызначыла яго творчы лёс.

Карыкатуры і шаржы Міхася Якаўлевіча, прысвечаныя мастакам і пісьменнікам рэспублікі, сталі прыкметнай з'явай нацыянальнай культуры. У жанры станковай сатырычнай

графікі працаваў фактычна ў адзіночку, быў схільны да карыкатуры-партрэта. Па сваёй вастрыні, змястоўнасці і дакладнасці характарыстык партрэтныя шаржы М. Лісоўскага не мелі сабе роўных, вылучаліся не толькі выключным знешнім падабенствам, але і ўменнем перадаваць унутраную сутнасць той ці іншай асобы. Шматлікія карыкатуры і сяброўскія шаржы на тэмы культурнага жыцця рэспублікі выдадзены асобным альбомам «Няўрокам кажучы» (1971).

75 гадоў з дня нараджэння Барыс САЧАНКА (1936 — 1995)

Сама назва вёскі Вялікі Бор (Хойніцкі раён) падказвала Барысу Сачанку ўжо на самым пачатку дарогі лясны накірунак у яго творчасці. Нават першая кніга пісьменніка называлася «Дарога ішла праз лес».

Ужо са студэнцкіх гадоў Б. Сачанка актыўна працуе ў жанры сатыры і гумару. Разам з Р. Барадуліным і Я. Сіпаковым выступае ў часопісе «Вожык» пад псеўданімам Сібарачы. У 1966 годзе ў Бібліятэцы часопіса выходзіць кніга гумару «Вол-фігурыст», пазней — «Халасцяк» (1969).

Гумар шырока рассыпаны і ў астатніх творах пісьменніка. А літаратурная спадчына лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Барыса Іванавіча Сачанкі даволі багатая. Гэта найперш трылогія «Вялікі лес», шматлікія аповесці, апавяданні, эсэ.

50 гадоў з дня нараджэння Юрый РЫЖЫКАЎ (1961 — 2001)

Мастацкую адукацыю Юрый атрымаў грунтоўную. Мінчанін, ён скончыў спачатку мастацкую школу, затым — Мінскі архітэктурна-будаўнічы тэхнікум, Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (аддзяленне станковай графікі). Выкладаў у Мінскім мастацкім вучылішчы імя А. Глебава. Але «сур'ёзная» адукацыя не перашкодзіла яму займацца «несур'ёзнаю» справаю — маляваць выдатныя карыкатуры, працаваць рэдактарам мастацкага аддзела часопіса «Вожык».

Пяшчотныя адносіны да кожнай рысачкі вобразаў, якія ствараў Ю. Рыжыкаў, вылучалі мастака на фоне большасці «супервольных» тэхнік карыкатуры. Аформіў шмат дзіцячых кніг, дзе прадэманстраваў філіграннае валоданне тэхнікай акварэлі і пачуццё вялікага мастацкага густу. На творчасць уплывала і выдатнае веданне сучаснага дызайну, архітэктуры, што рабіла яго стыль адметным і непаўторным.

Юрый Леанідавіч прымаў удзел у выставах станковай графікі Саюза мастакоў Беларусі, гумарыстычнага малюнка часопіса «Вожык», распрацоўваў лагатыпы і плакаты для розных рэспубліканскіх мерапрыемстваў.

Апошнія гады мастак жыў у прыватным доме на ўскраіне Мінска: вельмі падабалася яму свежае паветра, прырода. На рабоце ў «Вожыку» ён расказваў шмат вясёлых гісто-

рый пра суседзяў, пра сваіх усходне-еўрапейскіх аўчарак, пра катой. Назіранні за паводзінамі хатніх жывёл натхнялі мастака на тэмы для гумарыстычных малюнкаў, а іх выявы прысутнічалі амаль у кожным малюнку...

Вішкет!

З 80-годдзем МІСЬКО Паўла Андрэвіча,

беларускага пісьменніка. Вожыкаўскія чытачы знаёмы з Паўлам Андрэвічам даўно. З таго часу, як лёс уручыў яму прафесійнае літаратурнае сціло, ён і друкуецца ў часопісе. Таму гумару за ўсе гады творчасці ў яго сабраўся цэлы багаж, у які «спакаваны» многія кнігі: «Дзівак-чалавек», «Чэрці ў коміне», «Вясельны марэфон», «Лекцыя з падвывам» і іншыя.

З 75-годдзем БУСЛА Яўгена Сямёнавіча,

беларускага графіка, члена Саюза мастакоў, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі. Свой мастацкі лёс звязаў з «Вожыкам» яшчэ са студэнцкіх гадоў і стаў яго актыўным аўтарам. Стварыў мноства плакатаў, гравюр, лінарытаў, шматлікіх карыкатур, графічных лістоў, ілюстрацый да апавяданняў... У 1975 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выйшаў зборнік карыкатур «Лішняя вага», а ў 1986 — «Бюракратычная падсцілка».

З 70-годдзем САКОВІЧА Паўла Паўлавіча,

беларускага пісьменніка. Сярод праязных і паэтычных зборнікаў Паўла Саковіча добрая палова — гумарыстычна-сатырычныя выданні. Вопытны майстар «вясёлага» цэха нашай літаратуры, ён валодае літаральна ўсімі вядомымі накірункамі гэтага жанру. У яго зборніках мы знойдзем пароды і эпіграмы, гумарэскі і байкі, фельетоны і жарты, сатырычныя мініяцюры, прыпеўкі, афарызмы і нават эпітафіі.

П. Саковіч паўстагоддзя супрацоўнічае са знакамітым выданнем, стаў першым лаўрэатам Літаратурнай прэміі імя К. Крапівы, заснаванай часопісам «Вожык».

Малюнак Вікенція ПУЗАНКЕВІЧА, тэма Алеся ДОЎГАГА.

УСМЕШКІ

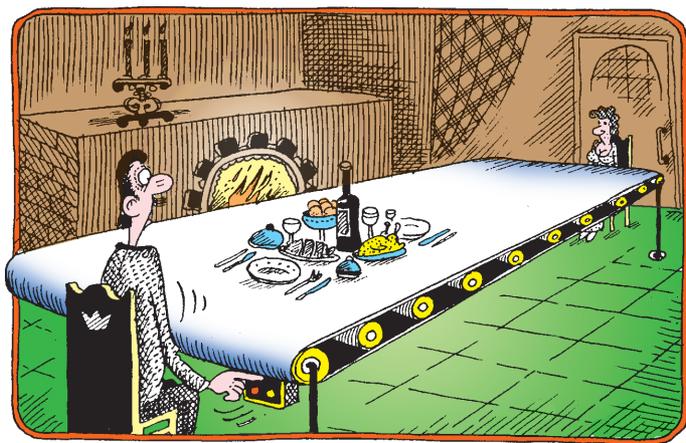
♦ Гардэробшчыца, прымаючы адзенне, строга заўважае: «Мамы ў нас вісяць разам з дзеткамі».

♦ На Радаўніцу, калі ў рэйс выходзяць дадатковыя машыны, на лабавым шкле аднаго аўтобуса значыла-

ся: «Рандоўскія могілкі» і – «Шчаслівай дарогі!»

♦ З размовы: «Я прыйду хутчэй, чым ты думаеш. Хаця хутчэй, чым ты думаеш, я, вядома, не прыйду!..»

Заўважыў ТАЦМІР,
г. Гомель.

Малюнак Алега ПАПОВА.

- Калі быў залаты век?
- Калі людзі не ведалі золата.

- Купіце выйгрышны білет!
- А я не хачу нічога выйграваць.
- Тады якраз для вас у мяне ёсць білет, які нічога не выйграе!..

- Сустрэліся двое. Адзін кажа:
- Мне ад жонкі жыцця няма. Дыхаць не дае!
- Другі адказвае:
- А ў мяне наадварот. Толькі зайду ў дом, адразу просіць: «А ну, дыхні!»

Карэктарскія агрэхі тэлетыдня

- ✓ «Нядачны фронт».
- ✓ «Еўрадур».
- ✓ «Запойца душы».
- ✓ «Мотажонкі».
- ✓ «Сонны спорт».
- ✓ «Фіга чэмпіёнаў».
- ✓ «Сямейныя таймы».
- ✓ «Мучым англійскую».

Даслаў Міхась ДУБОВІК,
Бярэзінскі раён,
в. Арэшкавічы.

ISSN 0132-5957

На альманах
«Вожык»
можна падпісацца
ў любым
паштовым аддзяленні.

Чытайце ў наступным нумары альманаха «Вожык»:

ПРОЗА.

Аркадзь ЖУРАЎЛЁЎ. Юбілей акселерата. Сонаграма. Жонка і фінансавы крызіс. Рэцэпт здароўя. Інтэрв'ю ў саўне. Самасуд.

Гумарэскі.

Уладзімір ШУЛЯКОЎСКІ. Певень-матэматык. Ратуйся, хто можа! «Сабачы» экзамен. *Навель.*

Васіль НАЙДЗІН, Валянціна КАДЗЕТАВА, Іван СТАДОЛЬНІК, Венядзікт БЯРБЕГА, Мікола ПАДАБЕД, Васіль ШАБАЛТАС, Анатоль ГАРАЧОЎ, Васіль РАМАШКА.

Гумарэскі.

Міхась СЛІВА. Усмешкі.

ПАЭЗИЯ.

Казімір КАМЕЙША. Партрэцікі. *Мініяцюры.*

Мікола ШАБОВІЧ. Статкі, не гізуйце! Блакітны вецер. Незабыўнае. Амаль чмяліная гісторыя. Актыўны. Парада ад Валодзькі. Доля-блудніца. *Пароды.*

Валянцін ЛУКША. Курыны бог. Навамоднік. У чаканні парады. Самаспальванне. *Гумарыстычныя вершы.*

КАРТА «ГУМАРЫСТЫЧНЫЯ ДАЛЯГЛЯДЫ.

Брэстчына».

Літаратурна-гумарыстычнае падарожжа ў мясціны, якія звязаны з імёнамі нашых вядомых твораў-гумарыстаў — пісьменнікаў і мастакоў.

ВЕРНІСАЖ.

Малое мастак Анатоль ГАРМАЗА.

ПЕРСОНА.

КЛАСІКІ СМЯЮЦЦА.

СМЕХ БЕЗ МЕЖАЎ.

ПЯРОМ І ПЭНДЗЛЕМ.

ВЯСЁЛАЯ ПОШТА.

«ВОЖЫК» НА СЦЭНЕ.

КАЛЮЧЫК.

Нашы індэксы:

індывідуальны —

74844,

**індывідуальны
льготны**

(для жыхароў сельскай мясцовасці: райцэнтры і населеныя пункты раёнаў) —

01380;

ведамасны —

748442,

**ведамасны
льготны**

(для ўстаноў Міністэрства культуры, Міністэрства адукацыі) —

01381.